www.e-rara.ch

Secreta mulierum et virorum

Albertus

[Genf], [nicht vor 1487]

Zentralbibliothek Solothurn

Shelf Mark: ZBS Rar 195 (1 an)

Persistent Link: https://doi.org/10.3931/e-rara-85649

www.e-rara.ch
Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

618.

1

Secreta mulierum ⁊ virorū ab Alberto magno cōpoſita

Panzer IV p. 80 n. 29

L559430

STADT BIBLIOTHEK SOLOTHURN

SCribit philoſophus philoſophorū ꝑnceps quarto Ethicorū. Homo eſt optimum eoꝝ q̄ ſunt in mundo. Et mundus ſumitur hic pro omnib⁹ contentis in ſpera actiuoꝝ ⁊ paſſiuorū ſcȝ pro elementis et elemētatis. Iſto preſuppoſito ꝓbatur ꝓpoſitio ſic. Illud eſt optimū cui⁹ generationis cauſe ſunt nobiliſſime. Sed ſic eſt de hoie. g̊ ⁊c̄ Maior patȝ quia effect⁹ ſortitur nobilitateȝ ex cauſis. minor ꝓbatur de materia hominis. Unde materia hominis. ſm̄ medicos. ponitur eſſe menſtruum mulieris cum ſpermate viri. quia illa ambo intrant compoſitionē hominis. ſicut lac coagulatur ſub materia caſei. Sȝ philoſophi naturales ponunt ꝙ menſtruū mulieris ſit materia. Et ſemen viri ſit effectus. ita ꝙ ſemen viri ſe habeat ad menſtruū mulieris. ſicut artifex ad artificium. vt atteſtatur. Auerrois. vij. methaphiſice. in degreſſionibus de ydeis. Item philoſophus. v. methaphiſice capitulo. x. dicit. ꝙ ſperma viri ad cām̄ effectiuaȝ reducit᷑ et quocūq; mō dicatur. ſemper patȝ ꝙ materia hois eſt excellentiſſima et inter omnia ſemina nobiliſſima. Scd̄o ꝓbatur. Illud eſt optimum qd̄ in ſuis partibus aſſimilatur corpori nobiliſſimo. Sed homo eſt hmōi. ergo ⁊c̄. maior patet quia aſſimilatio ſequitur naturam rei. minor ꝓbat᷑ quia homo aſſimilatur celo q̄ntum ad duodecim ſigna zodiaci quoꝝ tria ſunt calida virtualiter. ſcȝ Aries Gemini Leo Illis correſpondent tria membra in homine. ſcȝ cor. epar. ⁊ teſticuli. Item tria ſunt frigida. ſcȝ Cancer Thaurus et Virgo. Et illis correſpōdent. inteſtina veſica. dijafragma. ¶ Item tria ſunt humida. ſcȝ Scorpio Aquari⁹ et Piſces. quib⁹ correſpondent cerebrum. ſtomachus et pulmo. ¶ Item tria ſunt ſicca. ſcȝ Capricorn⁹ Sagittarius et Libra. quib⁹ corrn̄dent tria membra. ſcȝ Splen. Fel. ⁊ Renes. Unde dicit philoſophus. xij. methaphiſice. ꝙ totum celum eſt ſicut vnū compoſitū contiguū ¶ Igitur debem⁹ eſſe inclinati ad noticiam pn̄tis libri. qui tractat de generatiōe humana. Cui⁹ cauſa efficiens dicit᷑ fuiſſe. Albert⁹ magnus. qui ſufficienter trit⁹ ſiue lr̄atus in experimentis. a mulieribus informatus. Et maxime in libro de animalibus qui pulcꝙ

totũ mũdum cũ alexãdro circuiuit. librꝫ de aĩalibꝰ ꝯpoſuit. Et
ſupponit phie naturali qꝛ eſt vnꝰ liber de paruis naturalibꝰ ꝛ
no pure naturalis. ſꝫ partim medicinalis Titulus

Incipiunt ſecreta mulierum ꝛ virorum ab Alberto magno compoſita

Textus

Dilecto ſibi in criſto ſocio ꝛ amico. N. clerico
de tali loco. vere ſapiẽ ꝛ augmentũ ꝯtinuũ
vite preſentis Commentum

¶ Iſte liber cuiꝰ ſubiectũ ẽ ꝯctũ ad ens mo-
bile ꝯtractũ ad naturã ſecretoꝝ mulierũ vt
ipis infirmãtibꝰ poſſumꝰ dare remedia ꝛ ip
ſis ꝯfitẽtibꝰ ſcire debite ad delictũ. Et diui-
dit̃ p° in duas ptes. ſ. ꝓhemialẽ ꝛ executiuã
ꝯs executiua ibi. ſic ſcribit̃ ꝛc. p° autoꝛ ſalu-
tat pſonã cui ſcribit dicẽs. ſcꝫ moꝛãs pſiꝰ. Dilecto ſibi in criſto
ſo. Ubi tãgit̃ cã efficiẽs mouens ꝛ mota. mouẽs fuit q̇dã ſacer-
dos q̇ rogauit dñm albertũ vt ſibi ſcriberet librꝫ de ſecretis mu
lierũ iõ qꝛ mulieres ſunt tpe mẽſtrui venenoſe. ita ꝙ intoxicãt
aliã pſonã per viſuꝫ et inficiũt pueros in cunis. et maculant ſpe
culũ bñ terſum. et q̃nqꝫ faciũt coeuntem ipm lepꝛoſum fieri. q̃n
qꝫ cancroſũ. et qꝛ malũ nõ euitat̃ niſi cognitũ. ideo neceſſe eſt ſe
volentibꝰ abſtinere ꝛ cognoſcere immũdiciã coitus. ꝛ multa a-
lia q̇ docent̃ in iſto libꝛo. Et ſic albertꝰ vidẽs ꝙ iuſte peteret cõ
ſenſit ei. Et ſic tãgit̃ cã efficiẽs mota cũ ſubintelligit̃. ſcribit ꝛc.
Nota ſapia eſt cognitio dei et ꝑpetuoꝝ effectuuꝫ. Et ideo phs
d. in ꝓhemio methaphi. De deo ꝓpꝛie nõ eſt ſcia. ſed ſapia Ita
nihil melius eſt in hac vita qꝛ mediãte ipſa ſumꝰ felices. teſte
Auerꝛoy in ꝓlogo phiſicoꝝ. Ideo autoꝛ ſcribit cõtinuũ augmẽ
tum preſentis vite. Et bene ſcribit ſibi iſta quia homo mediã-
te ſapia reddit̃ laudabilis deo et hoĩbus Textus.

¶ Cũ vr̃a fauoꝛabilis ꝛ gratuita me rogauit ſocietas vt quedam
dicant̃ a nob de hijs q̃ apud mulieꝝ naturã et ꝯditionẽ ſunt oc-
culta ꝛ ſecreta. lucidiꝰ manifeſtare. viſa petitiõe vr̃a nulla pigri-
cia a ꝯpilatiõe breuis ꝛ ꝯpẽdioſi tractatuli õ impetrata materia
me retraxit. Sꝫ puſilla ꝛ iuuenalis mea mẽs ſm eiꝰ poſſibilita

tem et tpis inoportunitatē: q̄ ad aliena detrahitur nihilominꝰ
vr̄o cupiens ſatis facere appetitui. Hāc pn̄tem epl'am in qua
plurima de impetratis inuenietis vobis in parte ſtilo philozo-
phico et in parte medicinali ꝓut materie competere videtur Nā
conſcripſi rogans veſtram conſtanciam vt in hoc opere ac ne-
gocio conſtans ac celans ſitis. Ne alicui puero tam in etate q̄ꝫ in
moribꝰ ad pn̄cia deueniant: Et ſi feceritis ꝓmitto vobis plura
de hijs et alijs manifeſtare cū pn̄ti opere arte tn̄ medicinali traſ
mittere ꝓlixius inſudabo dn̄o concedente. Cōmentum
¶ Hic ondit cām que poſſet ipm̄ excuſare a labore huiꝰ facti. Et
ptꝫ ſententia ex textu. Nota q̄ autor d. q̄ mens iuuenalis ꝛ pu
ſilla ipm̄ attraxit. vbi euitat arrogancia q: mēs dr̄ parua q̄ par-
uis ꝛ paucis ꝯdicionibꝰ cognitionis eſt imbuta. vn̄ intellectus
ꝓprie nō eſt paruꝰ per ſe nec per accidens. q: intellectꝰ nō extē-
ditur per accidens extenſione ſue materie. Nota appetitus eſt
triplex. ſcꝫ naturalis animalis et intellectualis. Ad ꝓpoſitū d.
littera appetitui gloſa. i. naturali intellectui. Vn̄ ille ſacerdos
appetitu naturali appetiuit cognoſcere naturas mulierū. Un-
de hoīes a natura ſcire deſiderant. p° metha. Itē appetiuit ap-
petitu intellectuali. q: vidit vtilitatē cognitionis. eaꝝ Textꝰ
¶ Sicut ſcribit ſcd̄o de gn̄atiōe animaliū gn̄abiliū gn̄atio ſem
piterna eſt in coitu. Cauſaꝫ autem ſempiternitatis in gn̄atio-
ne aīaliū oñdit ph̄s ſcd̄o de aīa d. naturaliſſimū opꝰ eſt vnum
quodqꝫ ſibi ſile gn̄are quatenꝰ diuino eſſe et immortali ꝑticipent
qd̄ oīa appetūt. vt idē permaneant nō ideꝫ in numero ſed ideꝫ
in ſpē. ꝓpter q̄ d. ꝯmētator. ij. d̄ anima. q̄ ſolicitudo diuina cū
non potuit ipſum facere permanere ideꝫ in numero miſerta eſt
ei in dando virtutem que potuit in ſpecie permanere. Et ſub-
dit in hoc em̄ nō eſt dubiū qn̄ melius eſt hr̄e hāc virtutē q̄ꝫ nō
habere vel non eſſe. Cōmentum.
¶ Hec eſt pars executiua in q̄ autor ꝓſequitur intētū ſuū ponē-
do duas ꝓpoſitōes valētes ſibi ad ꝓpoſitū. ꝛ diuidit i tot capi
tula et ꝑtes quot patebūt per ordine. Nota gn̄atio aīaliū per-
fectoꝝ ſēpiterna eſt. q: talia ſūt de perfectiōe vniuerſi p° ethi.
Sꝫ dubiū videt̄ q: q̄dā aīalia ſūt q̄n̄qꝫ penitꝰ corrupta ſic q̄dā
culices ꝛ muſce i hyeme. Dicēdū ſi corrūpūt in vno climate tūc ge

nerantur in alio ſm alber. ⁊ lincolnienſe; ſuper. pº poſte. vł dicē
dum ꝙ gñatio aialium que ſunt de perfectione vniuerſi illa eſt
ſempiterna. ſ; ſtante pma ſolutione. Dubiū eſt q; melius eſſet
aialia nō eſſe. ꝙ eſſe. ſ. ſerpentes ⁊ alia aialia q̄ intoxicant. Dici
tur ꝙ bonū eſt ea eſſe. vt abſorbeant immūdicias terre. q; ſi nō
abſorberent inficerent aere; et ꝑ ꝯñs hoīem. vñ natura nihil ſu-
ſtentat ſine cā rōnali. Ex textu patet. ꝙ caſtitas eſt pctm̄ natu-
re. lic; bonū ſit via moris ⁊ precepto legis. q; per caſtitate; ali-
quod non generat ſibi ſimile. Nota ꝑ ſolicitudinē diuinā nō po
teſt intelligi deus. q; ipſe nō curat particularia ſm auerrois. xij
metha. ḡ per ſollicitudinē diuinā intelligit̄ corp⁹ celeſte. qd̄ de
ſui natura appetitu naturali appetit cōſeruare iſta inferiora. tñ
mediante regimine intelligentiaꝝ. ꝯmentator. xij. metha. opus
nature eſt op⁹ intelligentie nō errantis. Utꝝ gñatio aialiū poſ
ſet aialia conſeruare in eſſe ſpecifico ſemꝑ Et dr̄ ꝙ nō. q; ſi ſic ḡ
ſpēs eſſet gñabilis qd̄ eſt falſum. falſitas pt; q; ſpēs eſt perpe
tua. Dico qñ gñatur indiuiduū hº vel illud tūc gñat̄ natura ſpe-
cifica ſub ee hº ſignificato ⁊ ſm partē l; nō gñetur ſm totū am-
bitū. vnde nota ꝙ natura occulte operat̄ in vlib⁹ vt d. Gilber-
tus porritan⁹ in ſuis vi. ꝑncipijs in. ca. pº ſc; in. c. de forma. Et
q; ꝑducere intendit naturā vle; ſc; hoīem in cōi vel equum. Et
tñ ꝑducit pticulare vt ſortē qd̄ ꝓuenit et eo q; inuenit materiā
quādam et ſignatā hoc loco determinato et iō ſi inueniret totā
naturam. ſimul ꝑduceret oēm hoīem ſimul. ſed q; inuenit vnā
portionē menſtrui hui⁹ vel hui⁹ mulieris. ideo ꝑducit hunc vł
hunc hoīem pticularem Textus.

¶ Cauſa aūt quare iſta aialia ⁊ ꝑcipue hoīes ſm eandē naturam
⁊ ſm materia et ſm numeꝝ non durāt Dr̄. ij. de gñatione ⁊ cor.
quoꝝ ſuba nō durat eſt corruptibilis. nō pñt reiterare eade; in
numero. ſ; ſuba hoīs ſm ꝑncipia indiuidui accepta eſt icorrup
tibilis. iō gñatio hoīs abicit̄. quare gñatio hoīm ſēpiterna erit.
iō gñatio hoīm eſt pfectiſſima. qd̄ ꝓbat̄ ſic. q; hō eſt nobiliſſi-
ma creatura qd̄ pt; ex intentione phi in multis locis phie ⁊ ꝑ-
cipue in. ij. de aia. q; ꝙto plures opationes res h; tanto nobili
or eſt. Hō aūt ꝑ rōnē intellectiua; ſepat̄ ab vnoq̄ʒ viuēciū. vtꝫ
ibidē. Hoc etiā eſt de intentione oīm phoꝝ. Et ꝑcipue boecij

m.ij. de ꝯſolatiõe phie vbi dicit ꝙ hoĩes deo ſunt ſiles mente.
Hoc ẽt pz in .ij. phiſicoꝝ qꝛ mot⁹ capit naturã et ſpẽm a termĩo
ad quẽ. Et iõ cũ in eſſe naturaꝫ hũanã in ſoꝛte vel platone vel in
alio pticulari hoĩe exiſtente ſit mot⁹ q̇ dr̃ gñatio pfectiſſima erit
ipa inter oĩm aĩaliũ gñationũ. Gñatio q̇dẽ ẽ mot⁹ de nõ eẽ ad eẽ
Eſſe autem maxime appetit̃. ꝛ ṗcipue ab hominibus. quia hec
inter omnes motus excellens eſt immobilitate. Et intellige de
motu variante aliquid ſuper quod monetur per hoc excluditur
pꝛim⁹ mot⁹ q̇ ẽ cauſa alioꝝ ꝛc. Cõmentum.
Hic ꝓbat ꝙ animalia nõ pñt pmanere eadeꝫ in numero Sꝫ
bene eadẽ in ſpecie ꝛ ṗcipue hoĩes. Dubitat̃ vtꝝ idẽ indiuiduũ
coꝛruptũ in numero poſſit regñari. Et videt̃ ꝙ ſic qꝛ p⁹ triginta
ſepteꝫ mille ãnos ꝯſtellatio celi erit eadẽ p totũ ſicut iã ſcđm
platonẽ. ꝛ aſtronomos. Et iõ tunc nos erim⁹ eadẽ in numero ꝛ
ſedebim⁹ in hac vel in hac ſcola vel lectoꝛio ſicut nũc ſcꝫ in ma
gno ãno. Vñ plato dixit ꝙ p⁹ ãnũ magnũ deberet redire athe-
nis et deberet ibi legere. Et rõ eſt qꝛ tota cõſtellatio veniet ita iõ
redeunte eadẽ ꝯſtellatiõe idẽ effect⁹ redibũt. Dicendũ ſtãte ſen
tentia auerꝛois et areſtotilis .v. phiſicoꝝ. ꝛ in libꝛo de gñatione
nõ eſt poſſibile. ex quo gñatiões illi⁹ nõ pñt eſſe nũc immedia
te. ꝛ coꝛruptiones. iõ tps mediaret. Et iõ vnũ nũero vna muta
tione ꝑdit̃ nũero. v. phiſicoꝝ. Sꝫ ad dubiũ ṗmũ eſt dicendũ ꝙ
p⁹ ãnũ magnuꝫ poſſibile eſt redire hoĩes multũ ſiles ſic ꝙ vix
pñt cognoſci. diſtincti tñ nõ ſunt idẽ in numero. Sꝫ diceres ſtã
te eadẽ cã materie. effect⁹ erit idem nũero. verũ eſt ſtante eadeꝫ
menſura et materia eque diſpoſita ſed ſic non eſt quia tempus
raptim tranſit et non reuertetur idem numero. ſed bene idem in
ſpecie. Et poteſt dici ꝙ reuolutio hodierna non fit eadam nu-
mero cum reuolutione que venit poſt mille vel quadringentos
annos quia motus eſt ens ſucceſſiuum. Dubitatur ſecundo vtꝝ
vnum animal poſſit perpetuari ſemper. Et videtur ꝙ ſic quia
poſſibile eſt inuenire aliquod complexionatum in quo elemen
ta ſunt reducta ad mediũ ſiue propoꝛtionem mediam quia om-
nis coꝛruptio eſt a contrario. Et illa contraria ſunt propoꝛtio-
nata i ſũmo. iõ nõ coꝛrũpunt̃ Sꝫ ꝙ illud ſit poſſibile. ꝓbat̃ ſic
qꝛ vbi ẽ magꝭ eq̃le ꝛ min⁹ eq̃le ibi ẽ eq̃le ſimplicit̃. Dico ꝙ nõ ẽ

poſſibile illud dare. q2 om̄e mixtū moꝛit̄ per naturā elementi predn̄antis. i. celi. Sȝ ad rōnes vbi eſt magis ꝛ min⁹ ꝛc̄. Ueruȝ eſt ꝓut equale ſufficit. ꝛ ꝓut eſt poſſibile. vn̄ mixtū equale i hu moꝛe ſm iuſticiā eſt ponedū. ſed nō eſt dare equale ſm q̄titateȝ molis q2 terra ſemꝑ ꝑdn̄at̄ pluribꝰ mixtis. Aliter dicendū ſup poſito ꝙ tale mixtū ſm om̄eȝ equalitatem elementoꝝ ſic pon-deres. adhuc eſſet coꝛruptibile ab intrinſeco ſcȝ a virtute celeſti q2 poſſet mediante aqua frigida infrigidari ꝛ redire ab hoc ſcȝ a q̄titate humoꝛuȝ et ab hoc indo coꝛrūpi. Nota ꝙ lr̄a d. hoies ſunt ſil'es deo mēte illud patet q2 hō per ſcientiā fit diuinꝰ. Se neca. Uir ſpeculatiuꝰ eſt deo ſimilis ꝛ amātiſſimꝰ. patet illud. ij. methaphi. vbi d. areſto. In hoibus eſt delectatio pauco tpe q̄ꝫ intelligentie toto eterno ꝑficiūt. Et intelligit per hoc cogni-tionē dei in qua eſt maxima delectatio. Nota ꝙ omnis delecta-tio fit per quādā ſil'itudinē ſiue aſſil'ationē cognoſcentis ad co-gnitū mediante foꝛma exemplari et cognoſcenti. ergo q̄to pluſ homo cognoſcit de deo tanto plꝰ vl' magis ſibi aſſil'at̄. Littera d. inter oēs motꝰ gn̄atio eſt nobilioꝛ ſumēdo motū ꝑ tota edu ctione aie ſiue foꝛmatiōe fetꝰ in vtero. Et qūo fit motꝰ videbit̄ Pro qͦ nota ꝙ motꝰ eſt duplex. quidā eſt motꝰ q̇ abicit aliquid a ſuba ſicut calefactio aque abicit frigiditatē de albo in nigridi nē. Aliꝰ eſt motꝰ qui nō abicit aliq̄ꝫ perfectionē a ſuba motꝰ ſic̄ motꝰ celi qui nō facit aliq̇d coꝛrūpi a ſuba celi. Mō gn̄atio eſt motꝰ abiciens aliquid a ſuba rei q2 menſtruuȝ qō mouet̄ ad foꝛ mationē hois tranſmutat̄ Un̄ auerꝛois. i. phiſi. d. in gn̄ationeȝ hois pars ſpermatis nō ceſſat coꝛrūpi et pars hois gn̄atur do-nec tota foꝛma compleat̄. Tertus.

¶ Poſtq̄ꝫ ſmo nr̄ ꝑmiſſus eſt de hijs q̄ intentionem auditoꝛis ad ſtili materiā inclināt optunū eſt ad materiā opis deſcendere Et pͦ de gn̄atione embꝛionis videre. Iuxta qō notandū eſt di-ligenter memoꝛie ꝯmendādū. ꝙ oīs hō qui gn̄atur naturaliter ex ſemine pr̄is ꝛ mēſtruo mr̄is gn̄atur. ſm intentionē oīm phi loſophoꝝ et medicoꝝ. Et dico medicoꝝ q2 areſto. nō poſuit ſe-men pr̄is in ſubam fetus cedere. Sȝ dicit fetū tm̄ ꝓcedere ex menſtruo. Et poſtea ponit ipm̄ vapoꝛaliter exalare. Medici aūt dicūt ꝙ totū ſemen, taȝ ex parte pr̄is ꝙ ſperma dr̄ q̄ꝫ mr̄is

ꝙ menſtruū dicitur cedere in ſubam fetus. Commentum
¶ Capitulū ſcđe ptis executiue in quo vult aggredi materiā. ſcꝫ
ad oñdendū gñationē embrionis ſiue fet⁹ Nō ꝯtrouerſia ē inter
medicos et phōs. Nā phi d. ꝙ ſemen viri ꝯiunctū mēſtruo mu
lieris habeat ſe ad menſtruū mulieris tanꝙ artifex ad artificiuꝫ
vñ carpentari⁹ ſolū eſt efficiēs et dom⁹ effect⁹ ita ꝙ materiā do
mus alterat et diſponit. Sic etiā ſperma viri alterat mēſtruuꝫ
mulieris ad formā hoīs. Et hoc ponūt iō qꝛ vident ꝙ p̄re cor-
rupto fit gñatio hoīs ⁊ trāſmutatio ſeminis mulieꝶ ꝗ̄ eſt ponē
dū efficiēs p̄re corrupto ꝙ mēſtruū mulieris trāſmutet. Et qꝛ
finis et effect⁹ non coincidunt iō ſperma viri nō intrat materiā
Sꝫ medici dicūt oppoſitū d. ꝙ hō ſit nobiliſſima materia ideo
optet ſemen intrare ſub materia fet⁹ mulieris. qꝛ mēſtruū muli
eris ſupfluū eſt ſcđe digeſtionis. Sꝫ ſpma viri ē meli⁹ coctū ⁊
digeſtū iō optet ipꝫ ſubintrare materiā fet⁹ ⁊ ſubaꝫ qꝛ videt̄ ꝙ
fet⁹ aliqñ aſſimilat̄ p̄ri in genitalib⁹ ⁊ i multꝭ alijs h° nō eēt niſi in
traret ſubam fet⁹. Itē medici d. ꝙ in ſemine viri ſit quidā ſpūs
gingnens q̇ penetrat totā materiā ſeminū ꝯiunctoꝝ. Et ille ſpi
ritus eſt formatiu⁹ oīm mēbroꝝ tanꝙ faber ferrū cū maleo diſ-
ponit. ſic ille ſpūs diſponit ⁊ malleat oīa mēbra. Et ꝑ ipꝫ ſpi
ritū ſaluat p̄ncipiū efficiēs. ſꝫ ipi phi ponūt ſperma viri exalari
vaporalit̄ qꝛ matrix eſt mēbꝝ valde poroſuꝫ ⁊ ſic poſt forma-
tionē fet⁹ calor ſolis facit ſperma viri exalare ⁊ recedē ex mr̄ice
per poros. Sꝫ ꝙ ſit poroſa ptꝫ qꝛ puer ꝑ poros ſumit nutrimē
tū. Etiā ptꝫ qꝛ eſt pellis ⁊ quelibꝫ pellis eſt poroſa in aīali quia
aliter ſudor nō poſſꝫ exire ſine pena qđ eſt falſū qꝛ in calore po
ri apperiunt̄ ⁊ tunc ſudor exit. ⁊ tūc etiā exeunt pili per poros.
Nota embrio eſt quedā maſſa carnea ex iſtis ſeminib⁹ ꝯgregata
⁊ iſta maſſa carnea alterat̄ ad formationē fet⁹ Textus
¶ Hijs viſis ⁊ accepta vna parte oppinionis areſto. vel medico
rū. Videndū eſt per quē modū et quō illa ſemina recipiūtur in
muliere. vñ mulier cū in coitu fuit cum viro ſilr̄ in eodē tempe
mittit mēſtruū in quo vir ſperma Ita ꝙ iſta duo ſemina in vul
ua mulieris ꝯcurrūt ſimul. ⁊ vnū alteri incipit ꝯmiſceri. concipit
mulier. Cōcipere aūt vocat̄ qñ iſta duo ſemina in matrice in tali
loco deputato a natura ad fetū recipiūtur. poſtꝙ vero illa duo

ſemina recepta ſunt. matrix mulieris claudit̃ tanꝙ̄ burſa ex om
ni eius parte ita ꝙ nihil de ſemine recepto pōt ꝑdere Et cū ma
trix ſic vndiꝗ̃ fuerit clauſa fit retẽtio mẽſtruoꝝ ī muliere Cō.
¶ Hic autoꝛ exequitur foꝛmationē fetus et pᵒ facit hoc. ſcd̃o po
nit notabile. ibi iuxta quod notā. Nota ſi vir pꝛius emittit ſper
ma ꝙ̄ mulier menſtruum tunc non fit conceptio. Item ſi ambo
ſimul emittūt. ⁊ ſi ſemina nō ſunt bn̄ ꝯfoꝛma ⁊ bn̄ diſpoſita ite-
rum nō fiet conceptio vt ſi ſemen viri nō ſufficienter fuerit cali-
dum. Et ideo qui raro coeunt cito generant qꝛ ſunt calidi valde
Nota vulua dr̃ quaſi vulua qꝛ eſt ianua vẽtris. ⁊ eiꝰ vltima pars
dr̃ mẽbꝛana q̄ mẽbꝛꝝ ani. i. finis vulue. Et ita matrix claudit̃ ſi
cut vna burſa ita ꝙ ſm̄ Auicennā vna acus intrare non poſſet qꝛ
gaudet ex calido recepto nolēs ꝑdere. Nota mulier emittit mē
ſtruum et etiam recipit et ſic magis delectat̃ in coitu ipſo viro.
ſed oꝛitur dubiū. Utrū abſciſis teſticulis poſſet aliquis gene-
rare Et videt̃ ꝙ nō qꝛ deficiūt vaſa ſeminalia ꝑ que vaſa ſemen
deferri dꝫ. In oppoſitū expertū eſt qꝛ thaurꝰ abſciſis teſticulis
generat. Dico ꝙ ymo adhuc generare poſſet qꝛ poteſt emittere
materiā ſpermaticā licet nō eque bn̄. Un̄ ſi ſemen emiſſuꝫ ad ter
ram poneretur ad matricem poſſibile eſſet ꝙ conciperet. Un̄ ſe
pius contingit ꝙ in balneo vbi vir ſpermatiſat muliere p̄ñte ꝙ
ſine coitu ipſa cōcipit quia vulua eſt maxime attractiua ⁊ quia
ſemen adhuc eſt vigoꝛoſum et nō exalatum ideo ꝓducere poſ-
ſet fetum. et hoc expertū eſt. Naꝫ ſi cactus ſpermatiſaret ſuper
ſaluiā et aliquis comederet de tali ſaluia tunc ex illo ſpermate
gn̄aret̃ catti ī vẽtre viri. q̇ catti ꝑ vomitū eēnt expellēdi. Textꝰ
¶ Iuxta qꝺ notandū ꝙ menſtruuꝫ in muliere nihil aliud eſt ꝙ̄
ſuꝑfluū alimentuꝫ qꝺ in ſubām rei alende non cedit ſicut eſt in
viris ſperma. Et vocatur menſtruū in muliere ideo quia fluit ī
quolibet menſe adminꝰ ſemel cum mulier tante etatis fuerit hᵒ
eſt. xiij. vel. xiiij. annoꝝ. ⁊ vt freqnenter accidit in. xiiij. Et inci
pit fluxus menſtruoꝝ eſſe in quolibet menſe ꝓpter nature pur-
gationū. Quibuſdam vero accidit iſte fluxus in nouilunio. qui
buſdam poſtea. ita ꝙ non omnes mulieres in eodem tempoꝛe
paciuntur iſtū doloꝛem. Et dico doloꝛem quia in tali fluxu oīs
indiſcretẽter paciunt̃. Quedam plus quedam minus a quibuſdā

vero diuciꝰ. et h° ſm exigentiā ꝛ ꝯplexionū nature mulieꝝ. Cōꝛ
¶ Hic autoꝛ ponit vnū notabile. vtcꝫ in textu. Dubitatur qua
re fluxus ſpermatis non ſit menſtruoſus ſicut menſtruum. Reſ
pondetur ꝙ ſperma ſiue ſemen viri eſt magis decoctum ꝛ ſubti
le. ideo natura non libenter reicit ymo conſeruat ad generatio
nem ſiue ad nutritionem ſi indigeret fetus. Dubitatur quare vri
na et ſtercoriſatio ꝛ ſudoꝛ nō ſequant̄ motū lune ſicut mēſtruū.
Reſpondetur ꝙ vrine et immundicie fiunt omni die ex ſupflui
tate cibi ſm magnam groſſitudinem ꝛ maioreꝫ quantitatē. ideo
opus eſt ꝙ cottidie expelli debent. Nota iuuenes mulieres ſūt
multum humide ideo libenter menſtruiſant in pncipio menſis
Et ſeniores in fine quia minus humide ſunt. Nota ꝙ mulieres
nigre minus habent de menſtruo ꝙ̄ mulieres albe. quia omnes
mulieres ſunt flegmatice ꝯplexionis. tamē vna magis alia. Et
quāto magis mulieres vtuntur cibarijs delicatis et bene pipe
ratis tanto magis ſubtile emittunt menſtruum. Et oppoſitum
eſt de pauperibus mulieribus groſſis cibarijs vtentibus. No
ta autoꝛ ponit ꝙ in. xij. xiij. vel. xiiij. anno mulier incipiat men
ſtruiſare. Ratio eſt quia tunc caloꝛ etatis puericie deficit. gracia
cuius non poteſt bene conſumere humidum nutrimentale. vn̄
verſus. Adde decem ternis ſic mulierum menſtrua cernis. Ad
quinquaginta durat purgatio tanta. Nota ꝙ mulier mediante
menſtruoſitate purgatur quia humidum ſuperfluum recedit a
quo groſſi humoꝛes reſoluerentur ſi manerent. ideo mulier nō
eſt apta ad diſciplinam pꝛopter groſſiciem ſpirituū cerebri opi
lancium et ebetancium. Et nota ꝙ coitus mulieribus pꝛotan
to eſt pꝛoficuus quia ſuperfluum frigidum emittitur et doloꝛē
recipiunt. quod obtemperat earum frigiditatem. Oppoſitum ē
in viris. vnde mulieres multum coeuntes ſunt bꝛeuioꝛis vite a
deo ſicut viri hoc atteſtatur natura paſſeris qui pꝛopter ſepe co
ire moꝛitur. Textus.
¶ Sed ex hijs que dicta ſunt oꝛiuntur plura dubia. Primū eſt
vtrū ille fluxus fiat per colorem ſanguineum vel per aliquem
alium. Juxta qͦd notandū ꝙ in omnibꝰ mulieribꝰ pterꝙ̄ incoꝛ
ruptis coloꝛ menſtruoꝛum eſt ſanguineus vt in pluribus. Et di
co incoꝛruptis. i. deſt. incoꝛruptis malis et viciosis humoꝛibus

In hijs eñi ſunt ſepe menſtrua liuidi .i. plumbei coloris. Et nõ
loquor de corruptiõe caſtitatis quia indiferenter ſiue virgines
fuerint ſiue corrupte ſi tante etatis fuerint fluxum paciunt᷑. Et
ſigna ad hanc ptem ſcʒ quõ menſtrua fluũt ſunt plura de quibꝰ
poſtea dicetur. Commentum.
¶ Hic autor mouet quatuor queſtiões ẜm ordinẽ vtꝙ in textu
Fluxus menſtruoꝝ eſt ſanguinei coloris cã huiꝰ eſt qꝛ mẽſtruũ
eſt ſuperfluũ ſcõe digeſtionis ſcʒ epatis. ſed epar eſt organum
rubeũ ſumme calidũ. Et ideo aſſimilat᷑ ſibi ſuũ paſſum in colo
re et in forma inquãtum põt. Sed ↄtra videt᷑ ꝙ mẽſtruũ debeat
eſſe albũ qꝛ eſt ſũme frigidũ et frigiditas eſt mater albedinis.
Rñdeo ẜm albertũ quantũ eſſet de natura menſtrui tunc eſſet al
bum. Sʒ quia eiꝰ ꝓducens eſt rubeũ. ſ. epar ideo ſibi aſſilatur
Tunc eſt dubiũ qre ſperma viri nõ eſt rubeũ cũ tñ ſit calidũ et
bñ digeſtũ. Dicit᷑ ꝙ ſperma viri de ſe eſt rubeũ qꝛ eſt ſanguis ter
cie digeſtionis. ſʒ in teſticulis dealbat᷑ ꝓpter frigiditatẽ teſticu
loꝝ. et ideo nõ ſpermatiſat niſi p motũ teſticuloꝝ caleſiat. No
ta color rubeꝰ gñat᷑ ex eo. qꝛ in humido terreſtri humiditas pa
duſtionẽ hũidi ↄſumit᷑. vtꝙ in latere rubeo. Vñ later añ cõbu
ſtionẽ nõ eſt rubeꝰ. ſʒ efficit᷑ p ↄſumptionẽ humidi a calido. ita
ꝙ terreſtrum ſiccuʒ predominatur. ſic eſt de menſtruo mulieris
eo ꝙ eſt in epate humidum. calore epatis cõſumitur in ſicco ter
reſtri. ideo qõammodo ſit rubeum. Sed in mulieribus valde
groſſis et terreſtribus tantum eſt de humido in conſumpto et
de terreſtri. ꝙ earum meſtruum eſt liuidum. ideſt nigrum. Ter
ra enim nigra eſt. Et quia earum menſtruum eſt ſumme terre
ſtre. ideo ſequitur colorem terre. quia color eſt qualitas ſecũda
derelicta a primis qualitatibus. Sicut videmus quãdo calidũ
agit in humidum et non conſumit ſufficienter humidum relin
quitur color viridus ſicut in piris ⁊ pomis. Et ſi frigidum pre
dominatur color eſt albꝰ. Sʒ ſi calidũ predñatur relinquit co
lor niger. vtꝙ in pipere. ⁊ ſic de alijs ſilibꝰ. Textus.
¶ Scõm dubiũ põt eſſe vtrũ mẽſtruũ fluat p anũ ⁊ hᵒ more ſe
ceſſus. aut per vuluã. aut mõ etectionis vrine. Ad hoc breuiter
ẽ dicẽdũ ꝙ p vuluã fluũt i ſpẽ. crudi ſãguis ⁊ tenuis Cõmẽtũ
¶ Hic autor ponit ẜm dubiũ vtꝙ in textu. Et reſpondet᷑ ad du

biū ꝙ in mulierib⁹ multū corruptis q̄rum an⁹ ⁊ vulua ſunt vnū foramē pn̄t menſtrua fluere per anū. Sed ſtāte ſanitate ⁊ bona digeſtione tūc nō fluūt per anū ſed per vuluam Textus

¶ Tertio dubitat̄ quare in mulierib⁹ fluūt menſtrua q̄ ſunt ſupflua alimēti et nō in viris ſperma qḋ etiā eſt ſupfluum alimēti. Ad hoc dubiū dicendū eſt ꝙ mulier eſt frigida et humida a natura. Uir aūt eſt calidus et ſiccus mō de natura humidi eſt fluere. iiij. metheo. ⁊ maxime humidū qḋ ē in mulierib⁹ eſt aqueū ſed in viris humidū eſt aereū et ideo cum calor ſemp agat in humidū et calor eſt naturalis. Et cū natura nihil facit fruſtra. vt̄ p° celi et mūdi. Et qꝛ calor in mulierib⁹ ſemp eſt debilis reſpectu illi⁹ qui eſt in viris. ⁊ cū totū alimentū in mulierib⁹ nō pōt ꝯuertere in carnem ideo natura facit qḋ meli⁹ eſt. ꝓuidet nature de neceſſarijs. Et reliquū dimittit in locū quēdā in quo ſeruat̄ in muliere mēſtrua. De illo quidē in tēn dictū eſt. ſicꝙ maioris inq̇ſitionis eſt quā pn̄s expoſcit negocium Cōmentū

¶ Hic mouet tercīū dubiū ⁊ perſe ſoluit vtꝫ in lr̄a. Nota ꝙ frigidiſſim⁹ viroꝝ eſt calidior calidiſſima muliere ſtante eadē regione. digeſtione et cibarij nutritiōe. et ſic de alijs. Hoc dico notant. ꝙ vna mulier in ethiopia viuens delicate poſſet eſſe calidior vno pauperculo viro in occidente ſemper vtens cibarijs frigidiſſimis. Sed ꝯtra videt̄ ꝙ mulier ſit calidior viro qꝛ calor fundatur in ſanguine. Sed in muliere pl⁹ eſt de ſanguine q̄ in viro alias ſanguis non flueret cottidie et continue in muliere. Sed ſic nō eſt in viro ḡ ⁊c̄. Rn̄det̄ ꝙ vbi plus eſt de ſanguine bene digeſto et decocto ibi eſt maior calor. ſed ſic non eſt i mulieribus ḡ ⁊c̄. Nota littera d. ꝙ natura facit ꝙ melius eſt. Rō quia natura regitur ab intelligentia non errante. Expellit eñ humidū groſſum mulieris mediante fluxu. Et videm⁹ experimentū qn̄ fuerit in corpe aīalis aliquis humor groſſus nociu⁹ corpi. illum natura vertit in partes officiales corporis faciendo ſcabioſos pedes et manus ne illud humidū ledat membra principalia ſcꝫ cor. epar. cerebrum et alia ⁊c̄. Textus

¶ Quarto dubitaret aliquis vnde veniret mēſtruū i muliere qn̄ eſt in coitu cū viro qꝛ dictū eſt ſupra qn̄ mulier ꝯcipit retēta ſūt mēſtrua ḡ. ſi retēta fuerint, mirum eſt vn̄ tunc fluunt in coitu.

Ad hoc dicẽdũ eſt ꝙ qñ mľr ꝯcipit retenta ſũt mẽſtrua ꝓpter
hanc cãm finalẽ vt de mẽſtruo retento fetꝰ in vtero mulieris exi
ſtẽs poſſet nutriri. Qñ ãt mľr eſt in coitu cũ viro tũc ꝓpter ma
gnã delectationẽ ꝙ hꝫ qꝛ per virgã virilẽ exiſtentẽ in vulua ner
uiet vene exiſtentes in vulua cõfricant̃ et mouent̃. et ſic vulua
dilatãdo ſe. menſtruũ emittit ⁊ hoc eſt naturale reſpectu coitus:
eſt tñ q̃ſi violentũ reſpectu fluxꝰ naturalis menſtruoꝝ. Itẽ omni
die de nutrimẽto ſũpto fit materia q̃ apta nata eſt ad expellen-
dũ in coitu. Ex illo ſoluit̃ dubitatio q̃re mulieres impꝛegnate
maxime appetũt coitũ qꝛ appetitꝰ coitꝰ eſt ꝓpter habũdãciam
materie ſupflue ab alimento. Et ideo cũ menſtrua ſunt retenta
et omni die aliquid aliud gñatur. mulier maxime appetit coitũ
qꝛ ex eiꝰ materie habũdancia vulua mulieris caleſcit. ⁊ ſic coi-
tum appetit. Commentum.

¶ Hic mouet quartũ dubiũ ⁊ ſoluit partim. Sed dubiũ eſt cir-
ca dicta et circa dicenda a quibꝰ mẽbꝛis in viris ſperma abſcin-
datur. ⁊ ſilr̃ menſtruũ in mulieribꝰ ſumẽdo mẽſtruũ ꝑ ſemine
qđ emittit̃ in coitu. ⁊ videt̃ ꝙ ab omnibꝰ mẽbꝛis. qꝛ fetꝰ aſſiĺat̃
ꝑentibus in omnibꝰ mẽbꝛis. Sꝫ ꝯ ſi ſic. ſequeret̃ ꝙ imperfectꝰ
in mẽbꝛis gñaret in mẽbꝛis imperfectũ qđ ẽ falſuꝫ. Falſitas ptꝫ
per experientiã Si pater eſſꝫ cecꝰ claudꝰ vel mutilatꝰ in digito
non ſemꝑ gñaret ſiĺem ſibi ꝯñ ptꝫ de ſe. Dicendũ ꝙ in coitu
illa ſemina deſcindunt̃ ⁊ diſtinguũtur a q̃tuoꝛ mẽbꝛis ꝑncipali
bus ſcꝫ a cerebꝛo coꝛde epate et matrice in mulieribus ⁊ a teſti-
culis in viris. Et ex ꝯñti ex alijs mẽbꝛis ſꝫ nõ ab aliqualibꝰ pti-
bus coꝛpis ꝑ hoc ad inſtanciã dr̃ ꝙ aſſiĺatur parentibꝰ. Dico ꝙ
ſufficit a ꝑncipalibꝰ ꝓut iſta influũt alijs mẽbꝛis et maxime a
cerebꝛo deſcindunt̃ et deſtinguũtur. Vñ videmꝰ multos coeun-
tes caput dolere et maxime exſiccari in mẽbꝛis et maxime debi
litari in viſu. Textus

¶ Viſis iſtis ad formationẽ fetꝰ in matrice mulieris eſt redeun
dũ. pº materia recepta habꝫ materiã lactis ſex ꝑmis diebꝰ. Ad
hũc colorẽ lactis opatur caloꝛ naturalis ex ſpmate viri emiſſus
⁊ caloꝛ mr̃icis. ita ꝙ iſta materia dealbatur ſic̃ lac. Deinde mate
ria trãſmutat̃. ſcꝫ ad materiã ſeu coloꝛẽ ſãguinis ſpiſſi ⁊ aliqua-
liter bñ decocti. ⁊ hº ꝑ nouẽ dies poſtea tũc ab iſto tpe fit ꝯſoli

datio in membris fet⁹ in duodecim diebus Commentum
Capitulum tertie partis executiue in quo reuertitur ad forma-
tionē fet⁹ ſucceſſiue. Oꝛit dubiū. vtꝝ caloꝛ ſpermatis ſit igneus
elementalis vel ſit caloꝛ celeſtis. Silr̄ de caloꝛe matricis ꝛc̄.
Hic ſunt diuerſe opiniones. Sed cum areſtotile in de animali-
bus dicendū. ꝙ iſte caloꝛ ſit animalis ſiue celeſtis. Ratio quia
caloꝛ elementalis eſt deſtructiuus. Sꝫ caloꝛ celeſtis eſt ſalua-
tiuus animalium. ſm auerroim. xij. metha. xij. cōmento. Sed
dicendū ꝙ ille caloꝛ. ſit partim igne⁹ et partim animalis ſiue
celeſtis. Unde caloꝛ igne⁹ ꝯuertitur ſimpliciter in ſe ſicut in cō-
trariū. Sꝫ caloꝛ animalis ſiue celeſtis eſt permixt⁹ cum humi-
ditate ꝛ tempoꝛat⁹ et ille conſeruat mixtū. vn̄ quodlibet aīatū
viuū. viuit in calido radicaliter et humido tꝑato. Item dubiū
eſt q̄ membꝛa pꝛimo formant̄ ꝛ gn̄antur in fetu. ¶ Hic dicunt q̄-
dam ꝙ epar qꝛ in epate fit nutricio pꝛima. et vegetatio ſpirituū
Et quia ab epate deſcinditur pꝛius ſemen ꝙ a coꝛde. ideo vide-
tur epar ꝑmo gn̄ari. Sꝫ cū areſtotile. Dicamus ꝙ ꝑmo coꝛ ge-
neratur qꝛ eſt ꝑmū viuēs et vltimū moꝛiēs. poſtea epar. ꝛ poſt
ea teſticuli. ꝛ ſic de alijs. Sed qn̄ dr̄ ꝙ in epate fit ꝑma nutritio
dr̄ ꝙ h° ē veꝝ ex ꝑn̄ti. Sꝫ p° in coꝛde hꝫ fieri ꝛc̄. Textus
¶ Iuxta qđ notandū ꝙ ſm pħm vnūquodqꝫ viuenciū ꝯſurgit
ex quatuoꝛ elementis. ideo qꝛ in tali materia eſt materia terrea
que cedit in ſubam oſſiū. Silr̄ aq̄ cedit in ſuū ſilr̄ ꝛ ſic de alijs
poſtea ꝟo ſolet facies foꝛmari ꝛ diſpoſitio coꝛpoꝛis ſm trinam
dimēſionē ſcꝫ longū latū et ꝓfundū ꝛ hoc fit ꝑ decem octo dies
Ab iſto ꝟo tꝑe incipit natura fet⁹ ꝯfoꝛtari vſqꝫ ad egreſſū. No-
ta ꝙ fet⁹ mulieris ꝯficit̄ ex. xxuij. dieb⁹. Et illud qđ per ſmonē
longū dictū eſt ſolet dici per quatuoꝛ ꝟſus. Cōceptū ſemen ſex
ꝑmis quoqꝫ dieb⁹. Eſt quaſi lac reliquis nouē fit ſanguis ab-
inde. Cōſolidat duodena dies. bis nona deinceps. Efficiat. reli-
quum tempus pꝛoducit adoꝛtum Cō.
¶ Hic autoꝛ ponit vnū notabile vtꝫ in textu. Nō ꝙ lr̄a d. ꝙ qli-
bet viuēciū eſt ex q̄tuoꝛ elemētis. Hoc ꝓbat̄ qꝛ ex qb⁹ aliqs
nutrit̄. ex illis ē ꝯſtitut⁹ ſcđo de aīa. Sꝫ ex eiſdē nutrimur ꝛ ſu-
mus. g̊ ꝛc̄. minoꝛ ꝑtꝫ qꝛ nutritio fit ꝑ calidū ꝛ hūidū ſiccū frigi-
dū ꝛ ꝑncipaliter ꝑ calidū et hūidū. Sꝫ ꝯtra q̄dam aīalia viuūt

ex puris elemētis igit̄ ſolū vnū elemētū eſt in ipis. Añs patꝫ p
bos ꝯſus q̄tuor ex puris vitā ducūt elemētis. Dicendū q̄ ſim-
pliciter eſt impoſſibile ſm areſto. Vn̄ allec eſt mixtū ex q̄tuor
elementis et nutritur in aqua mixta mediante calore ſolis. Vn̄
allec in aqua pura viuere non poteſt quia illa non eſt nutrimen
talis. Et ideo videm⁹ piſces panē ꝯmedere in aqua. Itē in quo
libet mixto viuente requirunt̄ tria que faciunt mixtum ꝯſtare et
durum in eſſe alias cito diſſolueretur. Item requiritur ignis vt ca
lorem habeat in quo vita ſaluatur. Et tunc requiritur humidū
in quod agat calidum Et requiritur humidum aeris quia ſpūs
gn̄atur ex ſanguine aereo. Item oſſa ſunt ex menſtruo q̄ tum ad
groſſiores partes menſtrui. quia oſſa materiā hoīs in eſſe con-
ſeruāt. Si eñ non eſſent oſſa homo cito diſſolueretur. Poſtea
de parte menſtrui magis aquea gn̄atur cerebꝝ et medulla. de p
tibus aūt magis aeris gn̄atur ſpūs. Et de partib⁹ mag[is] igneis
epar. itaq̄ quelibet membra in hoīe ſunt in ſua ſtructione ex
adiunctione alicui⁹ elementi. Nota fetus ſic formatur q̄ quāti-
tas materie preexiſtentis condenſat̄ vel rarefit ad quātitatē ſi-
ne extenſionem debite forme. in longum latum ꝛ ꝓfunduꝫ. Et
qñ res gn̄abilis maior erit in quātitate recorrumpēda eſt ꝛ tūc
fit rarefactio materie qñ vero erit minor tunc fit ꝯdenſatio ſic ē
qñ ex ſemine mulieris fit homo quia tūc ſi materia ſeminis eſt
maior recipiente formā hoīs tunc p̄mo calor naturalis et virt⁹
formatiua. materiā condenſat et facit indureſcere vſq̄ donec a-
pta fit forme. Et tunc hoīe gn̄ato materiā augmētat interim cū
elementis vſq̄ ad quantitatem competenteꝫ ſibi. Et oēs ille
diuerſificationes que precedūt aīam in inſtanti gn̄atam debent
eſſe indeterminate. ante illud inſtans q̄uis oīa ſunt terminate
per formā corrumpendam ſcꝫ per formaꝫ menſtrui Tn̄ adhuc
expectant aliaꝫ terminationē a forma gn̄anda ſm hoc gloſatur
littera que dicit poſtea formatur facies ſm trinam dimenſioneꝫ
ſemp indeterminatam et indeterminabilem Textus
¶ Sunt aūt quidam qui penes quodlibet tp̄s ſignatuꝫ ponūt
regnare aliquē planetaꝝ. Et quia ſcire hoc multū ꝯfert ad ea q̄
hic ſcribuntur. et ideo ne ignorantie mee illud neglectum aſcri-
batur. ex hijs aliqua declarabo. Notandū p̄mo vt d. auicenna

accidentia ſunt in triplici genere. quedã eñi materiã conſequũẽ in compoſito et ei attribuuntur. quedam forme quedaꝫ cõpoſito ex materia et forma conſequuntur. Et cum hoc ſit naturale. compoſitum ex materia et forma. tripliciter denominabuntur accidentia in ipſo. Ex parte aũt anime ſunt quedam accidentia vt virtus eundi et mouendi. Et quia ſm intentionem quorũdaꝫ qui digne locuti ſunt de natura. oẽs virtutes quas aĩa in corpe ꝯplectitur illas ꝯtrahit a ſperis ⁊ corpib⁹ ſupceleſtib⁹. Cõ⁊

¶ Hic autor incipit determinare de ſucceſſiua formatione fetus ſm influentiam planetarũ. Et pmo pmittit quedam. Secũdo exequitur intentũ ſuũ. ibi Ab ultimo eñi Nota illa concluſio formatur ex littera. Fetus formatur ſucceſſiue per planetas. id pbatur extra litteram. penes illud formatur fet⁹. qđ diuerſimode influit fetui eſſe et viuere. Sed planete ſunt hmõi. igit ⁊c. Minor ptꝫ quia huic influit viuere longo tempore huic paruo tpe vtcꝫ per tholomeum in carthilegio ſuo et per eius ꝯmentatorẽ Nota tunc planeta dr̃ regnare qñ eſt in maiori figore. ſcꝫ quãdo eſt in domo ſua hoc eſt in ſigno ſibi ꝯformi. Et que ſint dom⁹ planetaꝝ infra patebit. Nota anima mouet corp⁹ per hunc modum. anima p° mouet̃ ab alio. ſcꝫ ab appetibili. ⁊ ſic mota mouet ſpũs quibus motis ipi mouent muſculos qui moti mouẽt membra. Et ſic ptꝫ ꝙ appetibile eſt pncipale mouens. Sꝫ dubium eſt vtrum aliqđ accidẽs poſſꝫ eſſe pncipium alicui⁹ ſube pncipaliter. Rñdet galtherus burlay ſup quarto ſententiaꝝ. ꝙ ſic. quia illud eſt agens ꝙ corrumpit vnũ ⁊ generat aliud talis aũt humor notificans ſit indiſpõ ſiue diſproporcio elementoꝝ que corrumpit formã hoĩs et generat formam cadaueris qđ eſt ſuba. Rñdetur ꝙ humor notificans eſt quedã ſuba nõ eñi ſumitur humor pro accidente. Sed capit̃ pro materia humida peccante ita ꝙ accidens non corrumpit hoĩem. Sed de virtute ſui ſubiecti. Sed quando dr̃ ſube nihil eſt ꝯtrarium. Dicitur ꝙ verum eſt de ꝯtrarietate pfecta Tamen bñ cõtrarietate diminuta q̄ ſufficit ad corruptionẽ vni⁹ ⁊ ad alteri⁹ gñationẽ Textus

¶ Ab vltimo eñi orbe qui motu diurno oĩs ſperas inferiores recipit influũt̃ materie pncipaliter et radicaliter virtutẽ eſſendi et mouendi. ⁊ ab orbe ſtellarũ fixarũ fet⁹ recipit virtutem qua

diſtinguitur in eſſe ſm diuerſas figurationes ⁊ accidencia. ⁊ il-
lud conuenit ei inq̄ꝛtum forma. Sed etiam ꝯtrahit aliam virtu
tem ab hoc orbe que dat eſſe. ⁊ ſm diuerſas naturas hui⁹ orbis
poſt ſperam ſtellatam ponit̄ ſpera ſaturni ſm aſtronomos et
ab illa influūtur anime virtus diſcernendi et rōcinandi. Et poſt
ea ſpera iouis ⁊ ab illa influitur anime magnanimitas et plu-
res anime paſſiones et a ſpera martis influitur anime animoſi-
tas et virtus iraſcibilis. ⁊ alia deſideria anime. ⁊ a ſole influitur
virtus ſciendi et memorandi. a venere motus concupie ⁊ deſi
derij. a mercurio virtus gaudendi ⁊ delectādi. a luna que eſt ra-
dix oim virtutum naturalium. virtus vegetandi. q̄uis hec eēm
⁊ plura alia ab anima procedunt. Et cum iſta ſequunt̄ ex diuer
ſis partibus corporū celeſtium. ideo hec omnia anime attribu
untur ⁊ non ſolum anime. Sed etiam toti compoſito quia ſim
plex non poteſt ſuſtentari accidens. Commentum.
¶ Hic oñdit q̄uo anime influunt diuerſa accidentia a corpibus
ſupcceleſtib⁹. Nota ab vltimo orbe anima capit eſſe in omnib⁹
q̄ꝛtum eſt ex parte ſui. Sed ſpera celi ſtellati dat eſſe diſtinctum
anime ab alijs entibus q꞉ ꝓpter multitudinē ſtellaruꝫ influunt
diſtinctum eſſe ⁊ diſtinctionē. vnde ſm hoc ꝙ ſtella ſperalis reſ
picit vnam aīam plus q̄ꝫ aliaꝫ ideo diſtinctū eſſe influit cuilibꝫ
anime humane. cui correſpondet diſtincta ſtella. Nota ſaturn⁹
eſt pma ſtella erratica ⁊ gra ſue influencie dat anime virtutē di
ſcernendi ⁊ rōcinandi. Et dr̄ ſaturn⁹ quaſi ſatur in annis per cō
trarium. vnde cum ſit frigidiſſim⁹ ⁊ ſiccus influit cariſtiam ipo
regnante. Sꝫ iupiter influit magnanimitatē. vnde iupiter fuit
quidam vir qui expulit patrem ſuū a regno ſuo. Et dr̄ quaſi iu
uans patrem per cōtrarium. Et illud attributum eſt vni plane-
te qui magnanimus eſt per influentiam. ita ꝙ puer natus eo re-
gnante fit magnanim⁹. Sꝫ in venere naſcuntur luxurioſi. Sꝫ
mars eſt maligniſſim⁹ planetaꝝ ⁊ dat virtutē iraſcibilē. Sꝫ ſol
eſt optim⁹ planetaꝝ influens ſciam ⁊ memoriā. vn̄ ſub ſole na-
ti ſunt felices ⁊ amabiles. Sed mercuri⁹ dr̄ quaſi mercatoꝝ ky-
rios. i. dn̄s ſicut eēm mercator dr̄ eſſe gaudioſus ⁊ affabilis ſic ⁊
ille planeta eſt beniuolus gaudiū et delectationē infundēs. Sꝫ
luna influit virtutē vegitandi et nutriendi q꞉ eſt infim⁹ plane-

tarum ideo immediaciꝰ agit. Item lr̃a d. accidens in ſimplici
eſſencia non ſuſtẽtatur. cauſa eſt quia accidens egreditur de na
tura ſubiecti non ſolum magnitudine ſubiecti ſiue cauſe materi
alis. Sed etiam magnitudine cauſe efficientis ideo ꝯpoſitum
ſm vnam partem eſt cauſa materialis ⁊ ſm aliam partẽ eſt cau
ſa effectiua. Et ideo in ſimplici nõ eſt ꝯponere ideo ſimplex nõ
eſt ſubiectuꝫ accidenciũ et maxime accidenciũ realiuꝫ. Et ꝙuis
eſſencia ſimplex poſſꝫ eſſe ſubiectum ſuoꝝ modoꝝ eſſendi ſicut
materia prima eſt ſubiectum ſue potencie que eſt ſuꝰ modus eſ-
ſendi ꝓprius et formalis. Ex hoc patet ꝙ accidencia potencie
non ſunt accidentia ſolius anime. Sed ſunt accidentia tociꝰ cõ
poſiti. Sꝫ dñr aĩe ſic qꝛ ĩ ſũt corpi corpaliter ⁊ ꝑncipalit̃. Textꝰ
¶ Nunc vero ex parte corporis ꝯſimiliter eſt notandũ. Et pº d
creatione vel formatione corporis quod ex embrione creatur et
formatur per effectꝰ ⁊ opationes ſtellaruꝫ qui planete dñr. Pri
mo eñi materia embrionis vel hoĩs generandi compreſſa ⁊ coa
gulata per frigiditateꝫ ⁊ ſiccitatẽ ſaturni diſponit̃. ⁊ huic ſcilicꝫ
materie a ſaturno virtus influitur vegitatiua et motus natural̃
aſcribitur. ⁊ tũc patebit in tali materia operatio aliqualiter de-
bita. Et ideo medici dicunt quod poſt lapſum ſpermatis ĩ ma-
trice. ꝙ primo menſis in generatione et in temporis ſucceſſiõe
ſm exigentiam nature ſeminis. ſaturno aſcribitur. quia ſua fri-
gid itate ⁊ ſiccitate ſemen conſtringit ⁊ conſolidat. Cõmẽtũ.
¶ Poſtꝙ autor poſuit accidentia proprie anime mediantibus
corporibus celeſtibus. conſequenter exequitur de accidentibus
corporis. Nota frigidi eſt ſtringere et condenſare vt patet in ex
perimento. vt ſi accipiatur olla plena aque et ponat̃ ad locuꝫ fri
gidum aqua minoratur ſicꝙ comprimitur. Sed calidi eſt extẽ
dere vt calor ferri facit ferrum extendere. Item calor in aqua bu
liente ipſam extendit et rarefacit. Sed quia ſaturnus eſt frigi-
dus et ſiccus. ideo aſſimilatur terre ideo materiam condenſat ⁊
comprimit. vnde verſus. Eſt frigidus ſumme ſaturnus ſiccus
et aſper. Nota dubium vtrum aliquis planetarum poſſet influ
ere frigiditatem. Et videtur ꝙ non quia. ij. celi ſtella influit mo
tum et lumen. Sed tam motus ꝙ̃ lumen calefaciunt. ergo tc.

Rñdeo ꝙ omnis planeta influit calorem. Sȝ vnus plus alter
nuꝰ. vnde ſaturnus et luna minime influunt calorem reſpectu
aliorum planetarum. Textus.
¶ Sed ex iſto ſtatim oritur dubitatio quia alicui poteſt eſſe du-
bium vtruȝ ſaturnus regnet in cuiuſlibet embrionis conceptio
ne. Et ſi nõ tũc mirabile eſt ꝙ dictũ eſt. Cõmentum.
¶ Hic mouet dubiũ et eſt illud. Si dictum eſſet veruȝ. ſequeret̃
ꝙ ſaturnus ſemper regnaret ⁊ hͦ eſſȝ mirabile. ꝯña tenet in lr̃a
Etiã de ſe ptȝ qꝛ oĩ die fiunt ꝯceptiões puerorꝝ Textus
¶ Circa quod notandũ ꝙ materia ꝓma ſubiecta eſt corporibus
ſupceleſtibus et eorum motibus. ⁊ hoc eſt qȝ dicit phs in. i. me
tho. ꝙ omnia inferiora cauſata ſunt a ſuperioribꝰ. ⁊ ab ipſorum
motibus gubernantur. Et ideo neceſſe eſt ꝙ iſta inferiora parti
culariter ⁊ vniuerſaliter reſpiciantur a ſuperioribus. intelligen
do de vniuerſalitate corporis totiꝰ ſupceleſtis vniuerſaliter. n.
iſta inferiora reſpiciũt̃ a ſupioribꝰ qꝛ nihil fit de materia elem̃-
tari niſi ex virtute ſuperiorꝝ. ideo d. cõmẽtator. xij. methaphi.
quia natura nõ agit niſi gubernetur a corpibꝰ ſupceleſtibus hͦ
eſt ab intelligencijs. particulariter eñi aliquid fit in iſtis inferi-
oribus a cauſatione ſuperiorꝝ quia vna pars celi apta nata eſt in
troducere talem formam determinatã et ſpecialem alia vero a-
liam formam. Et illud totum videt̃ eſſe de intentione ꝯmenta-
toris. i. de generatione ⁊ corrup. vbi vult ꝙ gñatio elementorꝝ ⁊
partiũ ipſarũ adinuicem eſt ordinata et ꝯſeruata per motꝰ cor-
porꝝ ſupceleſtium. Et per motus elementorũ qui ꝯcurrunt ge
neraliter ad gñationẽ mixtorꝝ. addit aũt ꝯmentator ꝙ indiui-
dua animanciũ et planetarꝝ ſunt determinatarũ cauſarũ. ⁊ ſunt
determinata adeſſe. Et ita tam adeſſe vniuerſaliter ꝙ̃ particula
riter inferiora a ſuperioribus reſpiciuntur Cõmentũ
¶ Hic autor ſoluit queſtionẽ motam. ⁊ pͦ ponit quãdaȝ ſolutio
nem. ſcđo applicat eam ad ꝓpoſitum. ibi et ideo cũ materia ⁊c̃.
Nota natura celeſtis reſpicit determinate elemẽta. quia in vna
parte generat ignem. ⁊ in alia corrumpit aquã. ſicut videmꝰ. ꝙ
ſigna hyemalia faciunt gñare aquam plus in ſeptemtriõe. Sȝ
ſigna eſtiualia plus faciunt generare aerem vel ignem in eſtate
Nota lr̃a d. corpora ſimilium ꝑtium. vnde ille ꝑtes dicuntur

ſimiles quarum quelibet ſuſcipit participationem tocius. hoc
intelligendo de ptibus quantitatiuis ſicut quelibet pars ignis
Et ignis etiam habet partes diuerſarum rationuꝫ ſicut materia
ignis et forma. modo generatio ſimilium partium corpoꝝ que
ſunt in elementatis et elementis reguntur et determinata ſunt
per motum corporuꝫ celeſtium. Idem eſt dicendum de plane-
tis et indiuiduis animancium. Et ideo contingit ꝙ in vna par-
te terre homines moriuntur. Et ſi eſſent in alia ibi poterint reti-
nere vitam eorum quia ſi aliquod mixtum fuerit nimis calidum
in regione nimis calida illud debet poni ad regionem frigidaꝫ
vt ei⁹ calor obtemperet̃ ⁊ tūc illō ſanitati reſtitueret̃ Textus
¶ Et ideo cum materia prima ſit ſubiecta corporibus ſupercele
ſtibus in agendo neceſſe eſt ꝙ capiat formam alicuius ſpeciei
determinatam ab aliqua parte ſpeciali celi. ideo ꝙ non poteſt
eam recipere a corpore celeſti in cōmuni. eo ꝙ tale corpus re-
ſpicit iſtam materiam vel iſtam formaꝫ indiferenter. Nam qua
ratione daret illam formam. eadem daret ⁊ alias. quia omnes
forme que ſunt in potentia in materia prima in primo motore
ſunt in actu. vt dicit commentator. xij. methaphiſice. ergo ne-
ceſſe eſt eſſe aliquam determinatam partem in primo motore.
primo ſpecialiter reſpicientem materiam ad huius determina-
te forme ſuſceptionem. Et iō non ſufficit agens particulare. phi
ſicum. ſtante communi influentia et communi actione corpoꝝ
celeſtium. Et illud patet ex eo quia poſtq̄ſ ſemen eſt deciſuꝫ ge
rit in ſe vim illius a quo eſt deciſum. Et illa virtus gubernatur
a corporibus ſupercéleſtibus vniformiter ita ꝙ non magis gu-
bernetur ab vna parte celi q̄ ab alia. ymmo hoc modo ōſtruere
tur in ſua ꝓpria actione. ⁊ illud eſt de intentiōe areſtotilis. ij. ō
ḡnatiōe et corruptiōe vbi d. ꝙ adueniēte ſole redibūt animalia.
⁊ recedente ſole aīalia peribūt. Illud aūt apparet ex intentiōe
ꝯmentatoris. ij. methaphi. vbi vult ꝙ materia ꝑma ꝑmo non
recipit oēm formā. Sꝫ ꝑmo formas elementares. ⁊ mediātib⁹
iſtis oīs formas mixtoꝝ. Ille aūt ordo formaruꝫ. non poteſt
eſſe niſi ab aliquo ſpecialiter materiam gubernante q̄tum ad re
ceptionem formarum. Commentum.
¶ Hic autor applicat ad propoſitum iſtam ſolutioneꝫ. Et ꝑmo

in generali. ſcđo in ſpeciali. ibi et per hunc modū. Nota motor
primus eſt duplex quidā eſt motor primꝰ vt ipſe deus glorio-
ſus. Et preter illū motorē eſt ponere aliū motorem primo cō-
iunctum. vnde philoſophi ponunt octo ſperas et nouē moto-
res. ideo quia quelibet ſpera habet ſibi proprium motorē. Et
preter illos motores eſt dare vnum motorem ſimpliciter imo-
bilem qui non mouetur immediate. Sꝫ mediantibꝰ alijs mo-
toribus coniūctis. Modo littera autoris ſic intelligit. oīs for-
me in materia ꝯpoſite ſunt de pᵒ motore ſemꝑ ſimpliciter et in
actu. vñ lincōnienſis ſupꝑ quarto poſteriorꝫ d. ꝙ effectus primo
habet eſſe in ſuis cauſis. Et maxime effectiuis. Sed in ſe habet
eſſe virtualiter. Nota particulare agēs ſub influentia ꝯmuni po-
teſt educere formam determinatā quia omnis cauſa prima de-
terminate reſpiciens aliꝗ formā plus influit quā pater vel mr̄.
Et iō agēs ꝑticulare nō ꝓducit ſine determinato agēte. Textꝰ
¶ Item littera d. ſemen deciſum habet vim illius a quo eſt de-
ciſum. Et hoc dubitaret aliquis vtrum ſemen deciſum eſſet ani
matū. Et videtur ꝙ ſic qꝛ ſemen inꝗtū eſt in patre tunc eſt vi-
uum vitam patris hn̄s. ꝛ ſi habet eandem materiam in matrice
ibi erit viuum. Hic reſpondeo ꝙ ſemen fūſum in matrice non ē
viuum formaliter qꝛ nec eſt plāta nec aľ. ſed ē viuū virtualiter
qꝛ mediante ſpū ſibi interueniente operatur vita. Sed diceres
cum ſit inanimatū quō producit aīam. Dicendum ꝙ mediante
nutritione que eſt animata mediantibꝰ virtutibus proprijs ani
me. Item nota penes ſtellas et planetas ſpecialiter repreſentā-
tes ſpecialem influentiam diuerſificantur ẏmagines hoīm ſm
albertum. Et ideo quandoqꝫ contingit ꝙ homo cū capite vnius
porci generatur quia aliqua ſtella tunc denominatur que influit
talem diſpoſitionem. Et ſic eſt expertum ꝙ in lapide aliquo fa
cta eſt ẏmago ſcorpionis vel ſerpentis quia aliqua ſtella vľ cō
ſtellatio reſpicit ipm ꝛ ſibi impreſſit illam figurā. Et ex hoc cō-
tingit ꝙ ẏmagines aliquorum ſignorū ſculpte in lapidibus ha
bent curare infirmitates ſic recitat haly in centilogio ptolomei
et vidit ꝙ ẏmago ſcorpionis ſculpta curauit leſionem factam ī
ſatellico a ſcorpione animali. Et ſic videmus ꝙ quandoqꝫ aliq̄
corpora mortua ſepultaqꝫ homines centum annis vel amplꝰ

ſacent ſine incineratione ⁊ hoc fit per naturam ſtellarum reſpi-
ciencium illud cadauer quod conſeruat ſine excineratione ⁊ cō-
buſtione p̄terea ex hoc patet ꝙ quandoqꝫ optimi amici fiunt in-
imici vna cauſa agente particulari ⁊ hoc accidit per influenciaꝫ
planetaruꝫ repugnanciū. quibus ipſi ſunt ſubiecti. Et per hūc
modum manifeſtatur eſſe de ſaturno propoſitū. ſcꝫ ꝙ habet diſ
ponere materiam ⁊ introducere talem formam. Sed ꝙ ſaturnꝰ
ſic ſemper dicitur regnare in embrionis conceptione. ſic intelli-
gitur ꝙ ſuum regnare in hoc loco non ſumit̄ pro alio q̄ꝫ influere
talem diſpoſitionē que ab alia parte celi nō eſt nata influi. Et iō
ſi in tali hora noctis vel diei nō dicatur regnare ſaturnus hoc eſt
ex eo qꝛ ceſſat virtus ſua. Sed aliquis aliꝰ planetarum vel ſtel-
la apta nata eſt influere taleꝫ diſpoſitionē in materiā q̄ꝫ ſaturnꝰ
influere non potuit. quia actus actiuoꝝ ſunt in paciente bñ pre
diſpoſito. Et ſi aliquis quereret cur ita ſit ꝙ omnia tali curſu
currant. Reſpondeo ꝙ ſic ſunt ordinata apud deum qui p̄mor
dinaliter omnia diſpoſuit ſm ordinem ſublimē ⁊ cuilibet virtu
tem ppriam ſm exigenciā ſue nature miniſtrat. Cōmentum
¶ Hic applicat ſolutionem ad ppoſitum ſuum ſpeciali. Nota
per textuꝫ ſoluitur dubitatio directe in forma quando ſic argue-
batur. Si primꝰ menſis attribueretur ſaturno ita ꝙ ille regna-
ret in principio conceptionis tunc ſemper regnaret ſaturnꝰ. Di-
co ſaturnū regnare. intelligitur dupliciter. Uno° influencia ge-
nerali. Alio modo influencia ſpeciali modo dicitur ꝙ ſaturnus
regnat omni die influencia generali. regimen ſpeciali ſaturni ē
quando fuit in domo ſua et tunc habet maiorem influentiam.
Nota ſaturnus eſt frigidus ⁊ ſiccus. ideo habet influere ſemini
humidum et calidum que ſibi contrariant̄ virtualiter. Un̄ oīs
actio fit gratia ↄtrarietatis qꝛ ſimile additū alteri nō agit in ip-
ſum. vnde agens et paciēs in p̄ncipio actionis ſunt diſſilia Sꝫ
in fine ſunt ſimilia quia omne agens aſſimilatur ſuo paſſo inq̄ꝫ-
tum poteſt. mediante ſua virtute. quia omne agens naturale a-
git in ſuum contrarium ſm vltimum ſue potentie vtqꝫ. i. celi.
Littera dicit. actus actiuorum et cetera. Hoc patet ex ſignis ma
nifeſtis. Eſt enim quidam piſcis generalis qui voca
tur ſcorpio ille inficit manum piſcatoris per rethe et non inficit

rethe quia rethe non eſt diſpoſitum ad hoc ⁊c̃. Item ſol calefa-
cit aerem et non orbes ipſos ſcꝫ inferiores ſe q̃uis ſint ſibi pro-
pinquiores. hoc eſt propter indiſpoſitionem materie. Et ideo
peccauerunt dicentes quodlibet fieri ex quolibet. Hoc non va-
let quia primus actus proprius habet fieri in propria materia
ſibi diſpoſita. Item nota ꝙ proprie diſpoſitiones non corrum-
pũtur in aduentu forme. Et ex hoc deſtruitur opinio que ponit
ꝙ poſtq̃ materia menſtrui eſt diſpoſita ⁊ quando hominis for-
ma introducitur tunc diſpoſitiones prime corrumpuntur Hoc
non valet quia tunc diſpoſitiones fruſtra preceſſerunt vnde diſ-
poſitiones ſunt medium recipiendi illud quod fit de potencia
materie. Autor in littera oſtendit ſe eſſe catholicũ in hoc ꝙ po-
nit deum primordinaliter ſic animam diſpoſuiſſe. Unde philo-
ſophi mere naturaliter loquentes. ſic habẽt dicere ꝙ ab eterno
ſic deus diſpoſuit planetas et ſtellas ⁊ non de nouo. ⁊ ideo com-
mentator. i. celi dicit. ſi vna ſtella fieret de nouo in celo. totum
celum periret propter illam inordinationem que fieret per illã
ſtellam. ⁊ oporteret ꝙ celum non moueretur Textus

¶ Poſtq̃ hec que dicta ſunt iupiter aduenit ſua gratia et virtute
huic fetui qui materiam diſponit ad ſuſceptionem forme mem-
brorum ⁊ caliditate ſua virtuali et cauſali materiam fetus con-
fortat et ſua humiditate replet que fuerunt deſiccata virtute ſa-
turni in p° menſe. Et ſic ioui attribuitur ſcd̃s mẽſis Cõmẽtũ

¶ Hic autor exequitur de alijs planetis quantum ad formatio-
nem fetus. Et videtur ꝙ planete non formant ſic materiam fet⁹
quia inter cauſam et effectum debet eſſe proporcio ⁊ ſic ſequere-
tur ꝙ embrio generatus. eſſet perpetuus cuꝫ ipſi planete ſint ꝑ-
petui. Dicendum licet cauſe principales remote ſint perpetue
tñ cauſe ꝓpinque ſunt corruptibiles. iõ corrũpit̃ fet⁹. Text⁹.

¶ Tercio aduenit mars qui ſua caliditate ⁊ ſiccitate format ma-
teriam. diuidens a lateribus brachia et diuidit collũ a brachijs
⁊ caput format Et huic operationi attribuit̃ terci⁹ mẽſis Cõ.

¶ Nota mars eſt calidus et ſicc⁹ et ideo ipſe habet formare cru-
ra et brachia que ſunt ſicca. Oportet enim ꝙ calor ſufficiens cõ-
gregat partes terreſtres ſiccas ſi debent fieri crura et brachia.
Nota ex littera habemus ꝙ caput formatur pri⁹ a marte q̃ cor-

ſole. Huiꝰ cauſa eſt ſm medicos quia in capite ſunt omnia pꝛĩ
cipia vite ergo primo formatur. Sed areſto. ponit ꝙ cor pmo
formatur quia cor influit omnibus membris et habet ſe in cor
pore ſicut rex in ſuo regno. Textus:
¶ Quarto tempore virtus ſolis aduenit. formas imprimit cor
creat. et anime ſenſitiue motum dat. Et hoc eſt verum ſm intẽ
tionem medicorum et quorũdam aſtronomorum. tamen ſm in
tentionem areſto. cor inter omnes partes generãdas generatur
primo. et virtute eius omnia alia membra naſcuntur. addũt. n.
quidam ad iſtam particulã dicentes. ꝙ ſol eſt radix tocius vir
tutis vitalis: Et tali opationi quartꝰ mẽſis aſcribit Cõmẽtũ
¶ Item philoſophi propter illum textuꝫ. aſcribunt generatio
nem hominis dicentes. Homo generat hominem et ſol. vt dicit
philoſophus. ij. phiſicoꝝ. quia a ſole virtꝰ radicalis dependet
ptra ſi ſic. ſequeret ꝙ homo deberet eſſe celeſtis et ſolaris crea
tura quia effectus ab eodem denominationẽ ſumit a quo habꝫ
entitatem. Dicendum ꝙ ſol eſt cauſa remota ideo non ſumit de
nominatio in effectu a ſole ⁊c. Textus
¶ Quinto tempore. quedam exterioꝝ membrorum venus ſua
virtute perficit. et quedam exteriora format. ſcꝫ aures nares os
et virgam virilẽ in maſculis. et pudibũda. ſcꝫ vuluã mamillas
et alia membra in femellis manũ et pedũ ſeparationẽ facit etiã
digitoꝝ Et iſti q̇ntus menſis aſſignatur. Cõmentuꝫ
¶ Nota venꝰ eſt beniuolus planeta et eſt virtualiter calidus iõ
perficit membra exteriora ſcꝫ os aures et teſticulos. Sed videt
ꝙ teſticuli debeant primo generari qꝛ ſunt principalia membra
ſicut cor et caput. mediantibus quibus ſe natura ꝯtinue ſaluat.
Dr̃ ꝙ teſticuli non ſunt ita principalia mẽbra ſicut cor et caput
quia videmus teſticulis ablatis adhuc viuere hominẽ. Sꝫ ca
pite abſciſſo et corde ablato vlteriꝰ ibi nõ eẽ vitã videꝰ. Textꝰ
¶ Sexto tpe influẽcia ⁊ regnatio mercurij inſtrumẽta voc̄ for
mat ſupcilia ꝯponit oculos fabricat capillos creſcere facit. ⁊ vn
gues ꝓducit. Commẽtum.
¶ Et iſti opatiõi. vi. mẽſis attribuit. vñ vſus. Inſtrumẽta nouẽ
ſũt guttur lingua palatũ. q̄tuor ⁊ dẽtes ⁊ duo labia ſi̇̃t. Textꝰ
¶ Septimo tpe luna opationi finẽ imponit. repellit eñ ſua hu

miditate ãguſtias carnis et aurigenas carnes ſupficiē ↄplet: Cō
¶ Venus vero et mercurius humiditatē tribuētes toti corpi nu
trimentū dant. Et iſti opationi dat⁹ ē. vij. mēſis. Textus
¶ Item nota luna replet poros carnis ⁊ facit fetū eſſe planū in
ſuperficie ſcꝫ in cute. Item ſi aliquis puer naſceretur in. vij. mē
ſe ille moreretur quia non eſt adhuc debite format⁹ et ↄſolidat⁹
ergo ⁊c̄. Poſtea influentia ſaturni cui octau⁹ menſis aſcribitur.
Et ille ſaturnus multū infrigidat et exſiccat. Et per ↄſequēs cō
ſtringit fetum. Et ideo aliqui aſtronomi ponunt fetum genera-
tum in. viij. menſe moribundum vel mortuum eſſe vt in ſequē
tibus manifeſtabitur. Deinde in nono menſe dn̄atur iupiter q̄
ſua caliditate et humiditate fetum letificat. Et fetus qui genera
tur in iſto menſe eſt fortis et bene diſpoſit⁹ ⁊ longe vite. Et for
tis grā caloris ⁊ longe vite grā humiditatis. Cōmentum.
¶ Hic autor ponit vnum notabile. ſi homo in aliquo membro
deficiente vt pueri naſcuntur vel generantur cum quatuor digi-
tis in manu vel cum trib⁹ hoc eſt ꝑpter defectum materie. Si-
militer ſi generaretur cum ſex vel ſeptem digitis hoc eſſet ex ha
bundancia materie. Textus.
¶ Eſt aūt adhuc notandum ꝙ membra corporis organici duo-
decim ſignis zodiaci attribuuntur. Primum ergo ſignū tocius
ſpere celeſtis. eſt aries. in quo quidē ſigno ſole exiſtente tpato
fit calidum et humidum et tunc eſt motus ad generationeꝫ. Et
ideo motus ſolis in ariete dicitur principium vite et radix vir-
tutis vitalis propterea arieti attribuitur caput in homine et ei⁹
ↄditionis. Nam aries in celo eſt dignior pars celi quia eſt p̄nci-
pium diuiſionis ſpere per duodecim ſigna. Sic caput in homi-
ne vocatur dignior pars corporis. Et ideo merito arieti eſt aſſi
gnandū. Et quia ſol currens in hoc ſigno. calidū ⁊ humidū na
ture mouet et iō caput in hoīe dr̄ p̄ncipiū ſpūs vitalis. Cō.
¶ Poſtꝙ̄ autor oſtendit influenciam planetarum ⁊ ſtellaruꝫ reſ
pectu fetus. nunc conſequenter exequitur ad effectum ſignorum
Nota aries eſt calidus et humidus et correſpōdet veri. ver em̄
eſt calidus et humidus et tunc animalia maxime appetunt coi
tum quia tunc augmentatur calidum et humidum gratia ſolis
exiſtentis in ariete. Et maxime in viris tunc eſt appetitus pro-

ꝓter hꝰ etiā mater eccleſia ſtatuit ieiuniū magꝭ in illo tp̄e ꝙ in
alio tp̄e ꝓpter luxuriā illo tp̄e reſtringendā qꝛ tunc hoīes con-
ſtricti yeme reuertunt̄ ad vigorem. vñ verſus. Marce mares. fe-
bruoqꝫ canes maio mulieres. Nota aries habet dñari ſuꝑ caput
in quo vigent oēs potentie anime. ꝓ tanto quia ip̄e aries eſt p̄n-
cipium vitalis operationis ſic et caput in quo vigent om̄s po-
tencie anime. Et iō medici dicunt ꝙ virtus vegetatiua corpis eſt
in capite p̄ncipaliter et determinate. Sed in corde originaliter
Sed dubium eſt vtrum vita magis conſiſtat in corde ꝙ in capi-
te. Et videtur ꝙ in capite. patet per auicen. qui dicit ꝙ vidit a-
rietem ambulantem corde extincto. hoc eſſe non poſſet niſi vi-
ta haberet principium de capite. Sed contra hoc eſt auerroijs
in. vi. phiſico. q̇ ip̄m deridet dicens ſe vidiſſe arietē currere hic
inde abſciſſo capite. vñ auerrois vult ꝙ vita p̄ncipaliter ⁊ origi-
naliter ſit in corde. Sꝫ ex ꝯñti in capite. Sꝫ medici ſunt multū
ſenſuales Et iō qꝛ videt̄ in capite eſſe ſenſus virtutū. iōqꝫ dicūt
vitā ꝯſiſtere in capite p̄ncipaliter. ſꝫ non eſt ita. ymo in corde.
Sed quid dicemꝰ ad autorez in lr̄a qui d. ꝙ caput eſt nobilior
pars corporis. Dicendum ꝙ hoc eſt verum ſm apparentiam et
maiorem operationē ſpirituū vitaliū qꝛ in eo apparent magis
oꝑationes vite ꝙ in corde. Vñ nō dubito q̇n natura nobiliorez
⁊ meliorē ꝑtem corpis collocauit in medio corpis. Nā cor ē pri-
mū viuēs et vltimum moriens hoc non eſſet niſi cor eſſet prin-
cipaliſſimum membrum corporis. Textus.

¶ Thauro quidē collū humeri et ſcapule gemini attribuūtur cā-
cro manꝰ et brachia. leoni quidem pectus et cor. virgini ſtoma-
chus et inteſtina attribuūtur. Et hꝰ videt̄ eſſe medietas corpis
ſm curſum medietatis celi videlicet parte ſeptētrionali eſt ano-
tata. libra vero ſecundam partem corporis reſpicit. ſcꝫ renes ⁊ ē
principium ceterorum membrorum. Scorpio vero loca libidi-
nis reſpicit tam ex parte viri ꝙ ex parte mulieris. Sagittarius
nares et ea per que natura ſucceſſum dimittit et poſteriora reſ-
picit. capricornus vero genua et alia inferiora reſpicit. aquarius
vero tybias reſpicit. piſcis vero quod eſt vltimuz. formationes
pedum reſpicit et plantas. Et ſic breuiter habitum eſt iudiciuz
ex parte duodecim ſignorum. Cōmentum

¶ Hic autor oſtendit de alijs ſignis dicens vtcꝫ in textu̅. Nota
littera vult intu̅ ꝙ luna exn̄te in talibus ſignis que reſpiciunt
illa membra vtcꝫ in littera in illis membris non debet fieri mi
nutio ſanguinis. Textus.

¶ Et non opinetur aliquis illa ficta fore. naꝫ fides hu⁹ in mul
tis experimentis valeat inueniri. noſcat ergo experimentum q̄
uis ꝙ malum et venenoſum eſt tangere aliq̄d membru̅ luna exi
ſtente in tali ſigno illius membri. ⁊ cauſa iſtius eſt. na̅ luna au
get humiditatem quod experitur ad ſenſum. ꝙ ſi carnes recen
tes ponantur de nocte ad radios lune tunc ibi gn̄antur vermes i̅
carnibus. Et illud non ſemper apparet eode̅ modo. Sed pre
cipue in ſpeciali ſtatu lune. Commentum.

¶ Hic autor confirmat dicta ſua per experime̅ta. Nota ſi carnes
in̄ plenitudine lune ponerentur ad radios lune tunc conuertere̅
tur in vermes ⁊ tunc magis q̄ in alio tempore quia tunc luna e̅
multum humida. Et ideo d. autor in ſpeciali ſtatu lune. Ex h⁰
patet ſi aliquis vulneratus poneretur ad radios lune hoc noce
ret ſibi quia luna augmentat humiditates ⁊ ſic humiditas ni
mis fiet incenſa. Sed ſi ponitur ad radios ſolis non eſt noci
uum quia radijs ſolis faciunt humiditatem exalare. Et ſic exi
ſtis patet ꝙ ſemp in plenilunio menſis maiozatur humiditas
ſcꝫ cerebrum medulla et menſtruu̅. Et ideo tunc difficile eſt ſtu
dere. propter humiditate̅ cerebri nimis incenſam Textus

¶ Ut illud ſane intelligatur aduertendum ꝙ quatuor ſunt ſtat⁹
lune ſm albertum in tractatu de ſtatu ſolis ⁊ lune. Luna vero i̅
p̄ma eius ince̅ſione eſt calida ⁊ humida vſcꝫ quo eſt ſemiplena:
poſt hoc tunc dicitur calida ⁊ ſicca quouſcꝫ fit plena. deinde eſt
frigida vſcꝫ eſt ſemiplena in decremento Ultimo vero eſt frigi
da vſcꝫ ſolis adiungitur. Et in hoc ſtatu maxime humectat hu
mida putrefaciendo. ideocꝫ cum luna augeat in omnibus me̅
bris humiditatem tunc ledere membruꝫ cum ferro eſt idem ꝙ
grauiter vulnerare quia malum eſt humiditatem addere humi
ditati Et ſic per conſeque̅s augme̅tatur nocume̅tu̅. Co̅me̅tu̅

¶ Hic ꝯfirmat dictu̅ ſuu̅. Nota p̄ma q̄dra correſ̄ndet aeri q̄ eſt ca
lidus ⁊ humidus ⁊ qui gn̄ant̄ in iſta q̄dra fiu̅t ſanguinei. Sc̄da
quadra eſt ſimilis igni calido et ſicco, ⁊ tunc in illo ſigno gn̄ant̄

colerici. Tercia quadra. correſpondet terre que eſt frigida ꝛ ſic-
ca et tunc naſcuntur melancolici. Quarta quadra corrñdet aq̄
que eſt humida et frigida et tunc naſcunt̄ flegmatici. Et ſm hoc
dicunt aliqui ꝙ ſi carnes ponerentur ad radios lune cum fuerit
in quarta quadra tunc cicius ꝯuerterentur in vermes q̄ in ple-
nitudine lune quia tunc maxime eſt lune humiditas vigoroſa.
Nota ſi aliquis doluerit in quarta quadra tunc non debet trahe-
re ſanguinem nec vulnerari in cerebro. Ratio qꝛ tunc per illam
vulnerationem humiditas augmentaret̄ nimis et ideo fieret no-
ciuum in membro. Textus

❡ Sciatis aūt ſocij mei q̄uis quedam mulieres cām rei hu9 oc-
cultant. viri ignorant. tñ quedam mulieres bene effectū cogno-
ſcunt. Et plura mala ex iſto operant̄ vt cum vir eſt in coitu cum
eis. accidit quandoq̄ʒ viris magna leſio ꝛ grauis infectio ex infe-
ctione membri viri vel per ferrū appoſitū p̄ eas. ꝓut quedam
mulieres vl' meretrices docte ſunt in illa nequicia ꝛ in alijs Et
ſi phas eſſet dicere hic quedā aſcriberem. ſed qꝛ ꝓprium meuʒ
creatorē timeo idō de illis occult] ad pn̄s nihil manifeſtabo. Cō

❡ Nota ꝙ quedam mulieres ſunt caute et aſtute ꝛ accipiūt fer-
ram ꝛ apponunt vulue ꝛ illud ferrū ledit virgam. Sed vir nō
percipit ꝓpter nimiā delectationē et dulcedinem vulue poſtea
tñ ſentit. ideo maxime cauenduʒ eſt ne fiat coitus cum mēſtruo-
ſis mulieribus. qꝛ exinde homo poſſet incidere lepram. Et qñʒ
in magnam infirmitatē qꝛ vene tranſeunt a ſingulis membris
ad teſticulos. ideo teſticulis leſis cito p̄t ledi totum corp9. Vñ
d. dyaſidus ſi mulierem mēſtruoſaʒ ſcienter acceſſeris totuʒ cor-
pus tuum infectum erit. et multum debilitaris. ꝙ vix infra mē-
ſem verum colorem et fortitudinem rehabebis. Et ſicut liqui-
dum veſtimentis tuis adheret ſic ille fetor om̄ia interiora hoīs
corrumpit. Dicit em̄ venerabilis ypocras de naturis hoim mu-
lierem menſtruoſam nō accedas qꝛ ex iſto fetore aer corrumpit̄
et omnia interiora hominis ꝯfundunt̄. Nota. autor timet deuʒ
ſcribendo ſecreta vſq̄ʒ ad vltimū ne aliquis expert9 forte malū
operaret̄ per illa ſecreta. Textus.

❡ Itē de quarto ſtatu lune precipue poſſum9 effectū declarare
p̄dictum alio experimento qđ ſumitur ex eo. ꝙ radij lune de no-

cte ſubintrantes feneſtras et peruenientes ad caput dormientiſ
faciunt dolorem capitis et fluxum reumatis. Et cauſa huius di
Commentum
cta eſt prius:
¶ Item cauſa huius eſt quia tunc luna eſt multū humida ⁊ qr
reuma cauſatur ex ſuperfluitate humiditatis ideo facit cathar-
rum. et quia humiditas lune perturbat humiditatem cerebri et
augmentat ipſum: gratia huius augmentationis fit fluxus per
nares. Et ſi tunc illi radij inuenirent vulneratum vſq; ad mortē
lederent ipm̄ ideo vulnerati p̄ſeruādi ſunt a radijs lūe. Text⁹
¶ Poſt hec vero ad influencias planetaꝝ quos antiqui vocaue
runt deos nature ſuper hominē ex parte corporis et anime nūc
Commentum
reuertamur ⁊c̄.
¶ Poſtq̄ vero autor oſtēdit quomodo per planetas habet for
marifetus. Hic oſtendit quomodo iſti planete ſe habent ad fe-
tum ex parte anime vel corporis vel ſil'. Nota planete bn̄ dn̄r
dij nature. Rō qr natura regitur ab ipſis ſicut regnū a rege. Un̄
totus ille mundus contigu⁹ eſt ſuperioribus lationibus vt to-
ta virtus eius inde gubernetur. Sed diceres ſi planete ſunt dij
nature quid tunc facit celum ſtellatū. Dr̄ ꝙ hoc eſt cauſa vniuer
ſalis nature et vniformis. Sed planete diuerſificant effectum
ſm̄ coꝝ motuz. Un̄ planete dn̄r a planos grece quod eſt planū
ſiue error latine non ꝙ in ſe errent. Sz ꝙ ex coꝝ motibus fiunt
Textus.
diuerſi errores in mūdo et in effectibus.
¶ Saturn⁹ qui eſt ſuperior obſcurior et grauior et tardior alijs
facit natum qui ſub eo naſcitur fuſcum in colore. ex parte corpis
⁊ plenum in capillis nigris et duris et caput turpidum et bene
barbatum. Et talis homo ꝯtinet ſubtile pectus et habet ſciſſu-
ras in calcaneis figuraliter. Et hoc ſm̄ diſpoſitionem figuralem
ſm̄ vero aīam natus eſt multum perfidus et malicioſus. irat⁹
triſtis et malignus vite. fetida diligens. Et turbida veſtimen-
ta ſemper induens. Et non eſt luxurioſus ⁊ in pluribus venerē
minime diligens ymmo naturaliter abhorret. Un̄ breuiter no-
tandū. ꝙ ſm̄ intencionē mḡri mei ī illa ſciencia experti. quicūq;
natus fuerit ſub ſaturno habet oīs malas diſpoſitiōes corpis
Cōmentum
¶ Hic autor ꝓſequit̄ intentū ſuū. Et diuiditur
in ſeptē partes ſm̄ ꝙ ſeptē ſunt planete. Nota ſaturnus eſt ſuꝑ

mus planeta et cõplet curſum ſuũ in triginta annis. itaꝙ redit
ad idẽ punctũ zodiaci aquo incepit. Et ſm ptolomeũ ſaturnꝰ
maxime diſtat a terra ita ꝙ ad illã partẽ vbi tangit ſperam iouis
hõ veniret in q̇nq̄ milibꝰ annoꝝ et in ſeptingẽtis ⁊ triginta q̄tu
or annoꝝ et in ſeptuaginta ſeptem ſeptimanis et in tribꝰ diebꝰ
ſuppoſito ꝙ dieta hoĩs eſſet decẽ miliaria. Et ſm aſtronomos
ſaturnus eſt tante magnitudinis ꝙ eſt nonageſies maior q̄ tota
terra. Item dictuꝫ eſt ꝙ ſaturnus eſt multũ tardus in motu ſuo
hoc debet ſic intelligi ꝙ in tp̄e longiori complet curſum ſuum
Vñ ſaturnus eſt bene triceſies maior ſole q̄tum ad ſuum orbẽ
Et ſicut ſol pertranſit ſuaꝫ orbem motu proprio per zodiaci ſi-
gna in vno anno ſic ſaturnus in triginta annis. ⁊ ſic mouetur ita
velociter ſicut ſol. vbi igitur duo homines ambularent ⁊ vnus
per triginta dies ambularet. 30. miliaria alter vnuꝫ miliare tũc
alter qui ambulat vnuꝫ miliare. ambulat citius non tamen ve-
locius eſt in motu eo ꝙ in equali tempore pertranſit de ſpacio.
ſecundum philoſophum ſexto phiſicorum. Item nota littera
dicit ſaturnus facit natum ſuum fuſcum in colore. ratio quia ſa
turnus eſt ſimilis terre quia eſt frigidus et ſiccus et obſcurus et
niger et virtualiter facit natum obſcurum. Item facit natum cũ
pilis duris quia eſt terreſtris complexionis et ideo in fetu hu-
mores malos cauſat et groſſos a quibus generantur groſſi pili.
Item natus eius eſt triſtis quia melancolice complexionis eſt
virtualiter et melancolici ſunt triſtes quia ſemper inclinant ſe
ad terram. Item natus eius eſt piger in inceſſu. quia ipſe eſt gra
uis ſicut terra et ideo difficulter mobilis. Item ipſe non appe-
tit coitum quia eſt ſiccus et ſi vult appetere poſſet vti calidis
et bene conditis et humidis cibarijs. Item ille natus ſemper
eſt inuidus et peruidus quia nullum habet gaudium ſed ſem-
per melancoliſat et eius ſompnia vt in plurimum fiunt vera ſi-
cut videmus in fatuis qui dicunt ſemper futura per fantaſias et
melancolias. Et ipſe ſemper cupit ſedere in angulo ſolitarie.
Item nota littera dicit. ꝙ ipſe habet ſciſſuras in calcaneis. ideſt
diuerſionis in pedibus circa anteriorem partem ſicut equi et cal
canea eſt vna pars pedis in anteriori parte qua primo terraꝫ cal
Textus.
camus ⁊c.

¶ Jupiter vero ſtella regularis exiſtens piã dulcis ⁊ lucida ⁊ tē-
perata ⁊ ꝓſpera. facit natum optimũ. qꝛ nato ſub eo dat faciem
pulchꝛam. oculos claros et barbaʒ rotondam. Et figurat duos
dentes ſuperioꝛes magnos et equaliter diuiſos. Et dat homini
coloꝛem album rubeo permixtum in facie. ⁊ facit longos capil
los. Scḋm animã facit natum bonum et honeſtum diligenteʒ
legem et honeſtatem. Diligenſqꝫ veſtimenta pulchꝛa et oꝛna-
ta. Et delectabiles ſapoꝛes et odoꝛes ei placēt et erit miſericoꝛs
largus iocundus et virtuoſus et verax in ſermonibꝰ ⁊c. Cõ-
¶ Ponit ỏ ſcḋo planeta qui dr̃ iupiter. Unde ſm̄ aſtronomos
complet curſum ſuũ in. xij. annis. ita ꝙ ſub quolibet ſigno mo
ratur ad vnũ annũ. Unde ſm̄ aſtronomos. Jupiter multũ di-
ſtat a terra quia ad illam partem vbi eſt ꝓpinquioꝛ terre homo
veniret de terra in duobus milibꝰ annoꝝ et in q̇ngentis vigin
tiſex et quatuoꝛ ſeptimanis et q̇nqꝫ diebꝰ ſuppoſito ꝙ dieta eēt
decem miliaria. Et magnitudo eius eſt talis ꝙ q̇nquageſies eſt
maioꝛ terra. Item iupiter dicitur fuiſſe ille qui expulit patreʒ a
regno. ſic iupiter expulit operationē ſaturni. qꝛ ſibi ꝯtrariꝰ eſt
per totum. vtqꝫ in lr̃a. qꝛ ſm̄ aſtronomos qui naſcitur ſub ioue
perueniet ad multos honoꝛes quia facit faciem pulchꝛam ⁊ fa
cies eſt nobilioꝛ pars coꝛpoꝛis vnde iupiter plus laboꝛat in fa-
cie ꝙ̃ in alijs membꝛis. Et facit hoīem album rubedine permi-
xtum. quia ille coloꝛ eſt pulchꝛioꝛ inter alios qꝛ eſt ſanguineus
Item facit barbam rotundam qꝛ rotũda figura eſt nobiliſſima
figura. ex. ij. celi. Et ideo caput rotundum eſt diligenduʒ. ideo
nutrices ſolent comp̄mere et rotundare capita pueroꝛum. Iteʒ
facit capillos longos qꝛ facit natum calidũ et humidũ. humi-
ditas. n. cum caloꝛe eſt cauſa longitudinis pueroꝝ vñ eſt ſuper
fluum et reſiduũ humiditatis que exit ꝑ poꝛos. Et ideo qui hñt
longas barbas ſunt bone ꝯplexionis et qui cito barbeſcunt ē
ſignũ bone ꝯplexionis. Item natus ſub ioue eſt bonꝰ ſm̄ aīam
fidelis et addiſcens. coitum appetens ⁊ bñ potens gr̃a coloꝛis
potens in ope gr̃a humiditatis ſufficientis ⁊ bene capit ſingula
que audit. qꝛ habet ſpũs abiles ⁊ ſatis humidos. humidus bñ
recipit quia calidus ideo bñ delectantᷣ. ⁊ non eſt piger. Mars
cum ſit intēꝑatus in caliditate et ſiccitate Ideo ſm̄ hoc facit

natum ſuũ rubei coloris cum quadam aduſtione ⁊ obſcuritate
ſicut videtur in iſtis qui paſſi ſunt a ſole et habet paruos capil
los et paruos oculos. totum corpus habet curuũ ⁊ groſſum ali
qualiter. Scdm aiam vero fallax inconſtans inuerecondus ira-
ſcibilis proditor diſcordias et bella ſeminans. ⁊ ſuperbus erit.
Hic exequitur de tercio planeta qui dicit̃ mars. Nota mars mo
uetur ſub zodiaco taliter ꝙ complet curſum in duob⁹ annis. Et
diſtat a terra ꝙ ad illam partez vbi ꝓpinquior eſt terre homo ve
niret in quadringentis et nonaginta annis ⁊ vndecim ſeptima
nis ⁊ quatuor diebus ſuppoſito ꝙ dieta hominis eſſet nonē mi
liaria. Itẽ nota caliditas et ſiccitas ſunt cauſe aduſtionis ⁊ criſ
pitudinis crinũ. Unde nati ſub marte hñt paucos crines cauſa
ſiccitatis et habent curuos ſeu criſpos crines gratia aduſtionis.
Item natus ſub marte eſt rubei coloris cum quadã obſcurita-
te. quia color rubeus cauſatur ex eo quia calidum agit in humi-
dum ⁊ conſumendo humidum relinquit ſiccum. ſicut videmus
qñ debent ꝯburi lateres ꝙ ante combuſtionē nõ ſunt rubei ſed
poſtea conſumpto humido efficiunt̃ rubei. ⁊ iſti nati habẽt par
uos oculos quia oculus eſt membꝛ in quo viget humiditas qꝛ
oculus eſt aquee nature ab extrinſeco. ij. de anima quod patz ſi
leditur exit aqua et quia mars eſt calidus et ſiccus ideo nõ põt
formare magnos et pulchros oculos. Item mars inducit bel-
la quia exſiccat cerebrum et cor incendit ⁊ ſic ira generat̃. Ira
enim eſt accẽſio ſanguinis circa cor. et ideo mars ſm antiquos
vocabatur deus belli. Item eſt fallax Ratio quia eſt ſiccus ⁊ ca
lidus et ſic vt ſemper eſt iracundus et cogitat de malo vt fallat
homines et prodat. Item ſatis appetit coitum quia calidus et
modicũ põt qꝛ caret humiditate. Textus.
¶ Sol quidem regularis ſtella exiſtens. lumen mundi et ocu
lus vocatus. natum ſub eo facit carnoſum et faciem pulchraz ⁊
oculos magnos colorem album cum quadam rubedine hñ bar
batum et longos capillos. Scdm vero aiam vt quidaz ſcribũt
facit ypocritam et malũ. Iuſtum in exteriori parte apparentẽ
⁊ facit homines multũ ſciẽtes ſm aliquos. Sz inueni aliquos
dicentes ꝙ nat⁹ ſub illo planeta eſt regularis religioſus ꝓfũde
deuotiõis ſapiẽs diues, diligẽs bonos ⁊ deꝑmẽs malos Cõ-

¶ Exequitur de quarto planetā qui dicit̄ ſol. vnde ſol ō ſui na-
tura eſt planeta calidus et ideo in fluit nato ſub eo calorē ⁊ eſt
ſiccus ſed tēpate. Unde diceres ſi ſol eſt ſiccus ſicut mars qua-
re non influunt eundē effectum. Dicendum ꝙ propter calidita-
tem et ſiccitatem ſol virtualiter eſt humidus ⁊ non ſiccus niſi
tempate. Item ſol ſm antiquos dicebatur pater deorum. quia
ſol eſt principiū vite influens eſſe oim reꝝ. ita ꝙ ſol per eiꝰ ac
ceſſum et emiſperiū noſtrū influit fertilitatem ⁊ generationem
Et poſt eius receſſum videmus areſcere et terram fieri aridam
et in quolibet ſigno manet quadraginta dies ⁊ curſum ſuū per-
ficit in vno anno. Et ſm aſtronomos tantū diſtat a terra ꝙ ad
illam partem vbi propinquior eſt terre homo veniret in quadri
gentis et triginta annis et in viginti ſex ſeptimanis et in duobꝰ
diebus itaꝙ dieta eius eſſet. io. miliaria. Itē natus ſub ſole ē
ypocrita. ⁊ dr̄ abypos quod eſt ſub et criſis aurū quaſi habēs
malū ſub auro. i. ſub bona apparencia. vn̄ verſus. Omnis ypo
crita facietenus eſt heremita. Item calefacit tempate et ideo fa
cit natum ſub eo magne ſapiencie quia calor ſaltem moderatus
eſt inſtrumentum operandi virtutes anime. quia calor facit ſpi
ritus agiles ⁊ promptos. Item dicunt quidā natus ſub ſole li-
benter vult mitti in exiliū qꝛ amabilis eſt et iocundus. ideo de
us prouidet ſibi de omni bono. Item ſol ſm ptolomeū in centi
logio ſuo. dicitur eſſe occies maior ꝙ̄ tota terra **Textus**

¶ Venꝰ eſt ſtella beniuola ⁊ facit natum pulchꝝ et maxime ocu
lis et ſupercilijs carnoſum et medie ſtature. Secundum aiam
vero blandum et eloquentē. muſicalia diligentem voluptatē
gaudium et coream deſiderantem. **Cōmentum.**

¶ Proſequitur de quinto planeta qui dicitur venus. Unde ve
nus habet plura nomina. primo dicitur venus a venerando q̇a
antiq̇ venerabāt eam cauſa amoris. Etiā dicitur lucifer quia de
mane lucem indicat quando precedit ſolem ſequendo de veſpe
re dicitur hyſperus quia veſperū de nocte inducit ſolem tamē
ſequendo et habet colorem candentem et fulgentem inter ſyde
ra. Et complet curſum ſuū in trecentis triginta octo diebus. Et
venꝰ eſt in magnitudine ſicut eſt vna pars de viginti octo terre.
Et ſm aſtronomos tm̄ diſtat a terra ꝙ ad illam ꝑtem vbi ꝓpin

quioꝛ eſt terre hō veniret in q̇nquaginta et q̇ndecim ānis. et no
uem ſeptimanis et in vno die. ſupposito ꝙ dieta hoīs eēt decẽ
miliaria. Nota venꝰ ē calidus et humidus virtualiter. Et faciṭ
natū luxurioſum ⁊ pulchꝝ qꝛ gratia caloꝛis facit natū appetere
et gratia humiditatis facit ipſum poſſe in opere. Iteꝫ facit natū
diligere muſicalia quia muſica eſt vtilis pro cantantibꝰ et ipis
amatoꝛibus. Item nota ſupposito ꝙ venus et ſaturnus venirēt
ſ̄m oppoſitum tunc natus illo tempoꝛe non eſſet omnino ma-
lus nec oīno bonus ſed medioͦ ſe haberet qꝛ bonitas veneris
retardat maliciā ſaturni q̄ꝝtū pōt. ⁊ ſic facit mediū. Textus.
¶ Mercurius quem aſtronomi. ſolē aſſequi aſſerunt et ex ra-
dijs contrahi facit natum cum coꝛpoꝛe gracili ſatis parue perſo
ne et barbe pulchꝛe Et raro ſ̄m animam erit ſapiens et ſubtilis
philoſophiam diligens. Et ſtudium boni moꝛis. ⁊ perfecti ſer
monis et ille multos acquirit amicos. ⁊ tamen non multuꝫ foꝛ
tunatus in eo bona conſilia vigent verax et nullius pudicie exp̄s
modulationibꝰ. et nō conſciꝰ. i. ſocius in malo. Cōmentum
¶ Hic exequitur de ſexto planeta qui dr̄ mercurius. Nota mer-
curius ſemper graditur cum ſole et nunq̄ꝫ ab eo diſtat amplius
q̄ꝫ triginta gradibus. Coloꝛeꝫ habet radientem raro propter vi
cinitatem ſolis videtur. Sed tamen in meridie mediante ſpe-
culo videtur. Et dicitur mercurius quaſi mercatoꝝ kyrios.
ideſt dominus quia mercatoꝛes indigent eloquencia. vnde mer
curius dicitur deus eloquencie. Et complet curſum ſuum in tri
centis triginta octo diebus ita ꝙ modicum minus q̄ꝫ per annuꝫ
Et quantitas mercurij eſt ſicut vna pars de viginti duobꝰ mil-
le partibus terre. ideo eſt ſtella parua. Et littera dicit ꝙ mercu-
rius contrahitur a radijs ſolis. Ratio quia continue mouetur
ſub ſole. Et propter radios ſolis videri non poteſt quia lu-
men maius obfuſcat minus. Iteꝫ natus ſub eo diligit philoſo
phiam quia facit natum ſubtilem ſ̄m animam. ideo diligit ſub
tilia. Item mercurius facit hominem loquaceꝫ multas infirmi
tates patitur et ipſe eſt bonus conſilij. Textus.
¶ Luna cum ſit velocioꝛis motus. facit natuꝫ vagabundū verꝰ
ſ̄mone. nulliꝰ ſeruicij ⁊ facit iocūdū. ⁊ mediocre ſtature. ⁊ hꝫ o-
culos inequales. ſcꝫ vnū maioꝛē reliquo. Cōmentuꝫ

¶ Exequitur de vltima planeta q̄ dicit͛ luna. Nota ſeptīo ꝙ lūa
eſt velociſſimi motus ideo natus eius eſt fagus et non poteſt
durari in aliquo officio vel ſeruitio. Et ꝙ luna ē velociſſimi mo
tus patet quia quanto planeta eſt inferior tanto cicius mouetur
vnde luna complet curſum ſuū in. xxvij. diebus ⁊. viij. horis.
Et ſm aſtronomos tm̄ diſtat a terra ꝙ ad illam partem vbi ꝓ-
pinquior eſt terre ſcꝫ ad cōcauū orbis lune homo veniret in. xij
annis et. lviij. ſeptimanis ⁊ in tribus diebus. ſuppoſito ꝙ eius
dieta eſſet. x. miliaria. Nota luna habet lumen a ſole. et quādo
currit cum ſole tunc habet maiorem vigorē et vim vt in nouilu-
nio et in quolibet menſe anni cōplet curſum ſuū per. xij. ſigna
Et in luna videmꝰ maculam et cauſa huiꝰ eſt per cō mentato. ij
celi. quia luna eſt corpus rotundum ⁊ rarū in medio denſuꝫ ex
nubibus. Et ideo in medio propter raritateꝫ nō pōt reuerbera
re lumen ſolis et ſic penetrat ipſuꝫ in medio et per hoc patet ob
¶ Et ſciendum ꝙ omnes ſtelle ⁊ a- [ſcuritas Textus
lie partes corporis superceleſtis illa officia diuinitus ipſa exe-
quuntur et ſemper ſic agunt et ſic nunꝙ̄ impediuntur. quātum
eſt ex parte earū. Et ideo ſi phas eſt dicere ſm ea que dicta ſunt
omnia inferiora a ſuperioribꝰ reguntur. Et ideo illa que diuino
ſacrificio et beſtiali immolatione ⁊ alia que in medio fiunt non
poſſūt remoueri ab actione corporum ſuperceleſtium dancium
vitam et mortem. Cōmentum.
¶ Hic autor ponit vnum notabile quia prius dictum eſt ꝙ natꝰ
ſub diuerſis planetis diuerſimode regūtur ⁊ ꝓducitur. Diceret
aliquis quō vel quare ſunt ſtelle ſic ordinate. Reſpondetur ꝙ
per naturam diuinā talis ordinatio facta eſt. deus eñi ſic ordi-
nauit domū planetarū. Et illud patꝫ. xij. metha. Et autor vult
ꝙ per ieiuniū et ſacrificium beſtiarū nō pōt remoueri curſū pla
netarum. Illud ꝓbatur qꝛ motus celi eſt ſemꝑ vniformis ⁊ re
gularis. vij. phiſi. et ſemꝑ inuariabilis ſicut ergo deus inſtituit
ab eterno ſic ab eterno vel in eternum permanebit. Sed ꝯtra ſa
piens dn̄abitur aſtris ſm theologos hoc nō eſſꝫ niſi curſus pla
netarum et effectꝰ impediri poſſent. Rn̄detur ꝙ ſapiens ſic dn̄a
bitur aſtris qn̄ videret aliqueꝫ effectum ſaturni de neceſſitate vt
frigiditatē; tūc pōt ſe cauere a nocumento. Sed nō pōt impedi

re eorum effectum ſimpliciter qm̄ ita ſemꝑ agunt. Et autor lo-
quitur naturaliter cū d. ꝙ per ſacrificia non poteſt remoueri effe
ctus planetarū quia theologus tenet ibi oppoſitā ptē quia oīa
ſunt in potencia dei. et deus agit libere et ſepe exaudit preces
¶ Ex iſtis ꝟbis ſic forte aliquis crederet Cxpi fideliū Text⁹.
me ſic capere i duplici peccato. primo quidē quia ſtatim viſa ſu
perficie verborum ꝯcluderet ex eis verbaliter omnia de neceſſi
tate venire. Scd̄o ꝙ me occultorē xpiane fidei vellet dicere. Et
neceſſarium de iſtis narratū ſit planetis. Cōmentū.
¶ Hic reſpōdet cuidaꝫ queſtioni qꝛ aliquis poſſet ꝯtradicere au
tori. Ex dictis namqꝫ patet ꝙ omnia ex neceſſitate veniūt q̇a
eueniunt iuxta curſum planetarū. ⁊ ille nō poteſt impediri ſm
autorem. Unde omnia bene eueniūt ex neceſſitate conditiona-
ta. ſed non abſolute hoc ſic declarat quia quilibet effectus de ne
ceſſitate euenit ſtantibus ſuis cauſis neceſſarijs et infallibilib⁹
vt d. areſto. ij. poſteriorꝝ. ſed quia materia quandoqꝫ eſt in diſ
poſita ideo eorū effectus impediuntur per accidens. Et ſic ſup
poſito ꝙ virtus planetarum in tali ſigno inducat mortem tamē
adhuc homo per remedia poteſt conſeruari. et ſic materia non
eſt diſpoſita ſeu apta ad talem effectum. Ex illo patet error illo
rū qui dicunt oīa euenire de neceſſitate conſtellatōis. Text⁹
¶ Ut autem ea que dicta ſunt lucidior lumine cognoſcantur. et
quomodo aliquando plures fet⁹ fiunt in matrice et plures pu
eri naſcuntur ſicut duo gemelle. opportunum eſt modicum trāſ
gredi ab hominis generatione et videndum eſt de generatiōe
animalium imperfectorum que non ex ſemine ſed putrefactio-
ne generantur. Juxta quod notandum ꝙ illa animalia imperfe
cta ſicut muſce et ſimilia non ſemper eodem modo generantur
ſicut perfecta animalia. quia per deciſionem ſeminis non gene
rantur. ſed ex putrefactis. vtqꝫ. iiij. methaphi. Cōmentum.
¶ Capitulum tercium in quo autor agit de formatione fetus in
vtero. Et primo facit digſſionem a propoſito Secundo regre-
ditur ad propoſitum ibi reſpondemus et dicam⁹. Nota ꝙ muſ
ce et aranee ſunt animalia imperfecta ⁊ non ſunt de perfectione
vniuerſi. Sed tamen non omnino fruſtra. ideo quia natura ipſa
ordinauit vt malos humores abſorbeant ⁊ vt eo melius homi

nes a malis humoribus preſeruarentur. Textus
¶ Utrum aūt animalia eadem ex ſemine vel ſine ſemine generā
tur. Dubitatio eſt apud plures oppinio eīn auicenne ca. ⁊ libro
de diluuijs eſt. ꝙ eadem animalia ex ſemine et ſine ſemine gene
rantur. Et hoc declarat quia diluuiū fieri poteſt adhuc veniuer
ſale ⁊ in tali diluuio corrumperent omnes viuentes. corruptis
aūt omnibus viuentibꝰ fierent influencie in cadauera mortuo-
ruꝫ q̄ putrefacta ſunt. et tunc ex virtute celi generabuntur eadē
que prius fuerunt. ita ꝙ vnum generatur ex putrefactis ⁊ aliud
per decissioneꝫ ſeminis generabit ſibi ſimile in ſpecie. ⁊ declarat
poſſibilitatem huius ad ſenſum dicens. Capiantur capilli mu
lieris menſtruoſe et ponantur ſub terra pingui vbi iacuit fimus
tempore ẏemali tunc in vere ſiue in eſtate valeſcente calore ſo-
lis generabitur ſerpens longus et fortis. Ille vltra generabit ſi
bi ſimilem in ſpecie per deciſſionem ſeminis. Et illud ideꝫ de
clarat in mure qꝛ tempore ſuo quidaꝫ mus erat factus ex putre
factione et illa vltra ſibi generauit ſimilem in ſpecie ex ſemine ⁊
plures rationes poſſunt adduci Sed ſufficit qđ dictū eſt quia lō
gum eſſet oīa incidencia ad illam materiā enarrare Cōmētū.
¶ Hic autor mouet dubiū ⁊ hoc ſic ꝙ ponit opinioneꝫ auicenne
et rationes eius. Scđo reprobat illam ibi breuiter ad illam ⁊c̄.
Nota auicenna poſuit datorem formaruꝫ. vtꝙ per ꝯmentato-
rē .xij. methaphiſice ⁊ quarto. Et ideo ipſe vltra poſuit ꝙ virtꝰ di
uina mediante motu planetarum poſſit infundere formas ⁊ da
re eſſe. et tunc vltra ex putrefactiōe rebus generatis illa vltra ge
nerantur ſibi ſimilia ſicut etiam poſuit ſi virtus ſolis in terra
producit planetam ꝙ ille vltra mediante fructu et ſemine poſſꝫ
producere alium planetam. Nota ꝙ crines mulieruꝫ menſtruo
ſarum ſunt multum humidi et groſſi et venenoſi et ideo ſi iſti po
nantur ſub pingui terra in hẏeme tunc generabuntur humoſita
tes et venenoſitates per virtutem ſolis et poſſunt verti in ſerpē
tes. et ſic dicitur ꝙ baſiliſcꝰ fiat artificialiter in fimo ex ouo. vñ
fimus eſt terra pinguis arphinata humiditate repleta. Et ideo
facit aliquid fructificare. vnde in terra arida et ſicca illud nō ha
bet veritatem. Item in ẏeme cuꝫ fimus ab intra eſt humidus ⁊
calidus ſufficienter quia frigus circūſtans nō permittit calorem

in natum exalare ꝛ recedere. Nota mus qui generatur ex putre
dine terre eſt groſſior alio mure generato per deciſſionem ſemi
nis. Et ille habet caudam maiorē et eſt multuꝫ venenoſus qꝛ
materia fuit putrida valde ex qua eſt productus. Iteꝫ auicē. po
ſuit quēdam vitulū cecidiſſe de celo quem dixit gñatum fuiſſe ī
aere ex putrefactione. Textus
¶ Breuiter ad illam opinionē dicendum eſt ꝙ ipſa non eſt vera
et ratio eſt qꝛ ſm phm. viij. phiſicoꝝ. ſicut aliquis habet ꝓpriā
materiā ſic propriū habet agens quia tali materie eſt talis for
ma. quia alius eſt actus materie et alius eſt actus forme vt dici
tur. viij. metha. Et tñ illa animalia habent diuerſas formas et
materias et per ꝯſequens diuerſa agencia et generācia habebūt
Intentio eñ phi. viij. phiſicoꝝ eſt ꝙ eadē animalia ſalteꝫ ſm
ſpēm pñt fieri ex ſemine et ſine ſemine. ſicut ſanitas qñqꝫ fit ab
arte qñqꝫ a natura. Sed in hoc differūt ab auicē. qui ait ꝙ nūqꝫ
animalia perfecta ſine ſemine fiant. ſm aūt phm hoc non eſt ve
rū differūt etiaꝫ ab eo qꝛ ſm doctrinā phi. i. metha. Diluuiū vni
uerſale eſt impoſſibile apud naturaꝫ. tam per ignem ꝙ per aqꝫ
Alber. quia diluuiū fit ex conſtellatione humectāte. ideo ſi cō
ſtellatio humectans reſpicit vnam parteꝫ terre tunc alia oppo
ſita terre reſpicit aliam partem. ſcꝫ conſtellatio deſiccans Et ꝙ
tum vna humectat in vna parte tunc alia deſiccat in alia parte
¶ Hic improbat auicē. Et nota ratōeꝫ [Ideo ꝛc Cōmentū.
cōmenta. probando ꝙ generatum ex ſemine et ſine ſemine dr̄ñt
ſpecie ſic ꝙ agens eſt diuerſum et recipiens diuerſuꝫ et ſic recep
tum erit diuerſuꝫ. ſed a propagatis et a putredine generatis ſic
eſt ꝙ materia eſt alia. ſcꝫ ſemen ꝛ putredo. Item agencia ſūt du
plicia ſicut virtus ſolis ꝛ ſtellaꝝ cum calore. incorpata in putre
factis ab vna pte. Et agēcia a qb⁹ ſemina deſcindūt ab alia pte
ſcꝫ in ꝓpagatiſ. ſic illi duo mures dr̄ñt ſpē. Et ſi ſerpēs fit ꝛ gña
tur a crinib⁹ ꝛ vltra ali⁹ gñat p deciſſionē ſeminis illi dr̄ñt ſpē.
Nota impoſſibile eſt fieri diluuium vniuerſale quia planete nō
poſſunt ſic ꝯcurrere. Sed bene fit diluuiuꝫ particulare vt ſi oēs
planete concurrerent in hoc frigido ſigno piſciū qꝛ illud ſignuꝫ
eſt ſūme frigidū iō ꝯtingere poſſet Diluuiū tñ generaret in vna
regione ꝙ illud ſignū reſpicit Et ſic nō pōt fieri niſi miraculoſe

Legitur enim ꝙ factũ fuit diluuiũ vniuerſale propter maliciaꝝ hoim ꝺ illo hic nihil ad propoſitũ cum naturaliter loquamur Ex dictis nota. ꝑ experienciã videm⁹ nos ꝙ tempore hyem ali in vna regione plus generaꝛ̃ de aqua. ⁊ in alia regione oppoſita vbi ē eſtas pl⁹ gñaꝛ̃ ꝺ aere ⁊ igne ſm curſũ planetaꝝ Textus

¶ Reſpondeam⁹ ⁊ dicam⁹ ꝙ qdã ſine ſemine gñantur et cauſaꝫ hui⁹ gñationis reddit phs quarto metheo. dicens calor diſgregans corpus mixtum facit per hoc ꝙ ſubtile extrahit et relinqt groſſum et non eſt abſolute calor. Sed eſt virtus conſtellationis et celeſtis. Et phi intentio eſt ꝙ materia ex qua animal ſine ſemine naſcitur eſt aliqua humiditas ſubtilis in qua quidaꝫ calor naturalis ſepe agit ex parte celi qui dũ ꝓporcionat⁹ eſt materie in qꝫ quideꝫ materiã forma talis animalis debet introduci hanc humiditatem calor celeſtis iam dictus ſegregat a qualibet parte groſſi terreſtris. ⁊ ſm intentionem phi. vij. metha. hec generatio eſt vniuoca ſaltem virtualiter. nõ aũt formaliter ꝑ hoc ſoluitur dubitatio ꝙ̃ quidã faciunt dicentes omẽ ꝙ gñatur vniuoce ex ſibi ſimili generatur in ſpecie. verum eſt virutaliter Circa hoc notandum ꝙ ex eadem materia plura alia imperfecta naſcuntur vt ex ſtercore equi naſcuntur muſce veſpes ⁊ plura ⁊ diuerſi coloris ⁊ figure generantur. Cõmentum

¶ Hic ſoluit dubitationem et reſpondet ſm intentionem ſuam Nota ſm albertum talis eſt modus generationis animaliũ ex putredine. ꝙ calor ſolis quando pretenditur vſqꝫ ad materiam putridam tunc extrahit humidum ſubtile ab illa materia et generanꝛ̃ quedã pellicule exterius ita ꝙ calor interior non ꝑmittiꝛ̃ exire ⁊ tunc virtute ſolis ille calor qui eſt in materia putrida petit exitum et impeditur et ex tali motu ſurſum et deorſum generatur quidam ſpiritus pulſans. mediante quo ſpiritu vita producitꝛ̃ in tali materia. Et ſi queriꝛ̃ vtꝝ ille ſpirit⁹ pulſans ſit ſubſtancia vel accidens. Dicendum eſt ꝙ eſt ſubſtancia quia mediante virtute formatiua ille ſpiritus agit. et quia agens non niſi mediate ſubſtanciam ꝓducit ideo neceſſe eſt illum ſpirituꝫ eſſe ſubſtanciam. Et ille ſpiritus eſt corpus ſubtile generatũ ex ſubtiliori parte materie putredinis. Sed dubitatur vtruꝫ ille ſpũs ſit animatus vel inanimatus. Dicendum eſt ꝙ ille ſpũs non eſt

foꝛmaliter animatus ſed virtualiter quia educit animam viuere effectiue de illa materia putredinali. Et iō d. auicen. in. xij. metaphiſice. in illa digꝛſſione vbi improbat auerꝛoim platonem ⁊ theumixtū. ꝙ ex putredine gn̄antur rane. Sed autoꝛ dicit caloꝛ ſolis attrahit humidum a putredine. ꝓbo per experienciaꝫ accipio vnum murem putredinalem et ponā in locum vbi ſūt radij ſolares in vigoꝛe inuenio ꝙ caloꝛ ſolis facit exalare totam materiam muris ita ꝙ ibi nihil remanet niſi pellis. Nota generatio. vij. methaphiſice diuiditur quia quedā vniuoca quedā equiuoca. Equiuoca eſt quando foꝛmaliter generans et genitū drn̄t ſpē vt ſi generatur mus d̄ terꝛe ⁊c̄. Uniuoca eſt quando generans et genitum conueniunt in ſpecie vt homo generat hominē vel equus equū. Et ex illo ſoluitur dictuꝫ philoſophi. vij methaphiſice. quando dicit omne ꝙ fit a ſimili ſuo. in ſpecie fit verum eſt de generatione vniuoca ſed non equiuoca. Nota animalia generata ex putredine non habent ſemper eundem colorem ſpeciem vel figuram. Ratio quia iſta animalia drn̄t ſpecie modo quecunqꝫ drn̄t ſpecie etiam dn̄r differꝛe figura et in coloꝛe naturali quia iſta conſequuntur foꝛmam. Textus

¶ Cauſa aūt diuerſitatis illoꝛum aīalium eſt diuiſio ſeminis in matrice. et illud eſt verum pꝛincipaliter in animalibꝰ perfectis Et eſt notandū ꝙ in matrice mulieris plures ſunt cellule. quādo tunc ſemen deciſum a patre ſic colligitur. ꝙ in vna quaqꝫ cellula mr̄icis ſemen ſic recipit̄ tunc eſt modus generationis plurium fetuum et ille modus generationis reſpectu animaliū imperfectoꝛum accipit ſimile ita ꝙ ineſt aliquid loco mr̄icis ⁊ aliquid loco ſeminis. Et ideo talis humiditas diuiditur per loca eductionis fetus in putrefactis Et ideo multiplicant̄ talia animalia. Et cauſa ſimilitudinis talium aīalium eſt ſimilitudo humidi educti de coꝛpoꝛe ī partes hōgenias. Et diuerſitas ſpeciei talium animaliuꝫ ſumitur per oppoſitum ſcꝫ per humidū eductum in partes eutrogenias. Cōmentum.

¶ Hic autoꝛ infert cām quare aliquando plures pueri naſcunt̄. vn̄ plures ſunt cauſe pluriū fetuū particulariū. Pꝛima eſt diuiſio ſeminis in cellulas et non eſt ſufficiens quia exptum eſt ꝑ obſtitrices ꝙ ſemel vna dn̄a peperit maſſam carneā continēteꝫ

ſeptuaginta figuras hoīm. modo certum eſt ꝙ nō ſunt tot cel/
lule matricis. Secūda cauſa eſt habundancia ſeminis et tunc
diuiditur et ſpargitur et fiunt plures fetus. Tertia cāuſa eſt qꝛ
qn̄ mulieres in coitu nimis mouēt ſe et tunc circūdiſpargitur ſe
men et fiunt plures fetus. Textus
¶ Q] autem quedā animalia generata ſunt longa ꝛ ſtricta ꝛ quie
dam breuia. hoc eſt ex diuerſitate complectionis. quia ex colleri
co calido et ſicco generatur corpus longum ſtrictum et gracile
eo ꝙ calor in eo multuʒ extenditur. Ex flegmatico frigido ꝛ hu
mido generatur animal breue et latuʒ quia humor aqueus eſt
multum dilatabilis ꝛ frigiditas nō multū extendit ipſū. Sed
ex ſanguineo calido et humido generatur animal mediuʒ inter
longum et breue propter calidū et humidum tempatū. Sed ex
melancollico generatur animal ſtrictuʒ et breue quia frigiditas
non permittit ipſum extendi et ſiccitas non permittit ipſum di/
latari. Ex colerico auteʒ accidentali et aduſto generatur aīal lō
gum et valde gracile quia feruor caloris eius multum extendit
et ſiccitas mediata attenuatur. Et eſt notandum ꝙ colericus eſt
crocei coloris et frequencius. Et ſanguineus rubei coloris. Et
melancollic⁹ nigri coloris Et flegmaticus albi coloris. Et quo
rum natura permixta fuerit horum ꝛ qualitas. Et color necceſſa
rio permixtus erit Sic ergo in hoc ca. habemus modum gene
ratiōis animalū imperfectoꝝ et quomodo plures fetus ſimul
fiunt. tam imperfectis ꝙ in imperfectis. et quare aliqͦd animal
eſt longum et aliquod breue. Cōmentum.
¶ Hic autor oſtendit cām quare quedaʒ animalia generata ſunt
longa et breuia et ſatis patet in textu. Nota nullus homo eſt q̄
ſit purus colericus vl' flegmatic⁹ et ſic de alijs. Sed oīs mixti
ſed vnus bene plus habet de ſanguine ꝙ alter quia nullū eſt al'
in quo elementa equaliter dominantur vt probat auerro. i. celi.
quia ſi hoc eſſet verum homo vbicunqꝫ poneretur commiſceret̄
ꝙ eſt impoſſibile. ꝛc. Textus
¶ Nunc autem a ſuperius dicta de generatione et formatiōe em
brionis in vtero materno. Sermonē nr̄m ↄuertamus et de mo
do exit⁹ dicamus. Et primo videndū eſt quō iſte tres potencie
aīe ſcʒ vebetatiua ſenſitiua et intellectiua veniūt ad materiaʒ. fe

tus ſiue q° ordine. Juxta qđ notādū ꝙ illud eſt alteriꝰ negocij
ꝙ pn̄s materia requirit qꝛ reſpicit ſciam libri de aīalibus. tn̄ ali
quātulū de ipſo breuiter tangamus aliquid   Cōmentuꝫ
¶ Capitulū quartū ⁊ eſt de creatione fetꝰ. Primo premittit q̄-
dā neceſſaria. Tr̄a d. quo ordine quia inter iſtas potēcias eſt or
do perfectionis ⁊ cōitatis ideo d. ꝯmentator. i. metha. inde erro
ribꝰ ꝙ p° reſpiciunt̄ et accipiunt̄ forme vniuerſales ⁊ poſtea mi
nus vl̄es vſqꝫ ad determinabiles q̊ ſemꝑ eſt ordo.   Textus.
¶ Sperma ꝟo collectū in mr̄ice mulieris augmētatur ſtatim qn̄
infuſuꝫ eſt ei ⁊ qn̄ matrix bn̄ eſt clauſa. Sꝫ alimētū eſt a poten
tia vebetatiua qꝛ ſpermate deciſſo a pr̄e vel a gn̄ante dimiſſa ē
iſta potencia vebetalis. ⁊ h° ptꝫ. ij. de aīa qꝛ potēcie vebetatiue
ſūt duo opa ſcꝫ gn̄are et alimento vti. qꝛ planta gn̄at plantā. aīa
lis vero aīal. Vn̄ videt̄ ꝙ ab illa aīa fluat virtꝰ gn̄atiua. poſtea
vero tpe ſubſeq̄nti ſm̄ exigenciā nature ſuperaddit̄ materie aīa
ſenſibilis. ⁊ poſtea aīa illiꝰ ſpēi vl' illiꝰ. Et ille ꝟtutes ſcꝫ vebe-
tatiua ⁊ ſenſitiua diſtinguūt ꝑ opatiōes q̄ vltra dr̄ūt ꝑ obiecta.
et non dr̄n̄t ille due potēcie. ſcꝫ vebetatiua ⁊ ſenſitiua ita ꝙ ſint
due potencie diſtincte eſt. n. vna et eadē eſſentia ꝙuis nō eodeꝫ
mō. ⁊ h° dicit ph̄s. xvi. de aīalibꝰ. embrio. primo viuit vita plā
te. ſcđo vita aīalis. 3° vita hꝰ ſpēi vel hꝰ. Etiā addit̄ in hoīe vir-
tus intellectiua q̄ nō gn̄at̄ a materia ſꝫ a celo et eſt deformis in-
fuſa. vn̄ eſt finis ⁊ ꝑfectio oīm formaꝝ exiſtenciū interiꝰ Jd cō
ſueuit apđ medicos dici ꝙ p̄ma vita eſt latēs et occulta. media
apparens et manifeſta. Ultima vero excellens et glorioſa a pri
ma eſt ſenſus naturalis a ſecūda ſenſus animalis a quo ſenſus
viſus auditus. ⁊c̄. A tertia vero eſt ſenſus ſpiritualis a quo in-
terpretatio diſcretio perſcrutatio. ⁊ ſic de alijs.   Cōmentum.
¶ Hic autor oſtendit intentū ſuum oſtendendo quomodo iſte
tres potentie veniunt ad materiam. Nota ſpiritus eſt ſemen
viri eſt quodamodo vitalis quia viuit vita hominis. Et quan-
do iſtud recipitur in matricem viuam et calidam tunc opera-
tur in ſemine mulieris   Et virtus generatiua primo generat
pelliculam fecundinam cui ſemen inuoluitur. et ſic continue
ſe mouet ad ſemen mulieris, et penetrat in materiam longam
latam et profundam;   Et incipit ibi virtus forma-

tiua generare ſpiritus pulſantes et pulſatiles. et in eo ꝙ generat
illos ſpiritus pulſantes facit materiam viuam et format venas
et neruos in quibus currunt illi ſpiritus vnde ſpiritus et vene
pulſatiles vel ſaltem proporcionabiles eius inueniuntur in ar-
boribus et in plantis et tunc materia ſic viuente vita ſpirituum
qui vegetant illam materiam tunc anima ſenſitiua recipitur in
illa materia. Et tunc in homine materia ſtante ſub anima cogi
tatiua que eſt vltima forma materialis per virtutem dei et celi
intellectus infunditur ⁊ introducitur vnde loquendo tam phi
ſiceꝙ theologice intellectus non educitur de potencia materie
quia intellectus non eſt corpus nec virtus in corpore per cōmē
tatorem. iij. de anima commento quinto et quarto. Sed theo
loyce loquēdo tunc anima eſt forma ſubſtancialis corporis hu
mani dans ſibi eſſe ſubſtanciale. Sed auerro. ponit ꝙ intelle-
ctus copulantur nobis ſolum a generatione et per copulationē
fantaſmaticam ſicut nauta naui per nauigationem. et ponit ꝙ
ſit vna in hominibus omnibus. Et ille articulus eſt ab eccleſia
condemnatus qui enim hoc credunt ſaluari non poſſunt. Et ꝑ
hoc tenent potentiſſime areſtotilem eſſe condemnatum quia i
illa opinione videtur mortuus fuiſſe ita ꝙ ad minus dubitauit
ſicꝙ non firme credidit quemlibet hominem habere diſtinctū
intellectum a deo creatum ſicut videtur in tertio et ſecundo de
anima. Nota illa forma dicitur educi de materia que extenditur
extentione materie ita ꝙ tota eſt in toto et pars in parte extenſi
ue vt omnia ſenſitiua in corpore pedali pedalis et in ſemipeda
li ſemipedalis licet ſit tota in toto virtualiter. Nota autor vide
tur poni illud ꝙ potencia vegetatiua ſit pro aliquo tempore in
materia pro quo non eſt ſenſitiua illud eſt verum manifeſte. ita
ꝙ prius manifeſtātur opera huiꝰ potencie quia prius apparet
fetū nutriri et augmētari anteꝙ ſenciat ⁊ moueat Textus.
¶ Tempꝰ vero egreſſus ab vtero mr̄no vt freq̄nciꝰ eſt in nono
mēſe. q̇buſdā tn̄ i octauo. q̇buſdā i decimo ⁊ q̇buſdā i vndecīo
⁊ nō vltra. q̇dā ꝟo mulieres ſolēt parere i ſc̄do mēſe ⁊ abortiue-
i. naturā hoīs nō ꝓducūt ſed aliꝙ materiam carneā et lacteam.
Illud aūt accidit eis ꝓpter plura vtꝫ quia materia mēſtruoꝝ
corrupta eſt vel ꝑ nimiū motū ꝑ quē rūpitˀ mr̄ix vel ꝓpter alia

mala. Et ideo meretrices et docte mulieres vel helene in hac ar
te quando ſenciunt ſe impregnatas mouent ſe de loco ad locuȝ
de villa ad villam. et ducunt coreas ⁊ multa alia mala. et vt fre-
quencius multū coeunt et luctantur cum viris ꝙ per motum li-
berentur a conceptione et cupiūt coitū vt per delectationē obli-
uiſcantur dolorē qui gn̄atur ex deſtructiōe fet⁹. Cōmētuȝ.
¶ Hic autor exequitur intentū ſuū de egreſſu fetus. Nota omīs
fetus qui egreditur in nono menſe vt ſepius viuit ille fet⁹ eſt be
ne maturus et ſatis fortis quia non⁹ menſis corr̄ndet ioui. Iu-
piter autē eſt beniuolus planeta ſcȝ calidus et humidus. ideo
eſt miniſtrator et nuncius vite vita aūt conſiſtit in calido et hu
mido. Item autor dicit qn̄qȝ in. xi. menſe fit egreſſus ⁊ illud nō
ē verū. ſed mulieres decipiunt in cōputatione qꝛ quandoqȝ cō-
cipiunt vnam maſſam ſeminis et poſt aliā q̇ndenam impregnā
tur et tunc putant ſe concepiſſe prius. vnde illa maſſa prius cō
cepta eicitur et emittitur tempore vere conceptionis. Nota qn̄
puer primo egreditur tunc ponit digitū ad os ex ſue nature exi-
gencia. Ratio qꝛ puer exit de matrice tanq̄ de balneo calido ⁊ tūc
veniens ad aerē ſentit frig⁹. ideo ponit digitū ad os calidum.
Item quando naſcitur tunc ſonat quia patitur ab aere frigido.
Et ſi facit clamorem in ventre ſignū eſt ꝙ nō exit viu⁹ quia aliū
de non faceret clamorem niſi a quadā leſione. Textus.
¶ Eſt aūt notandū ꝙ iuuenes mulieres ex timore et ex ictu to
nitrui ſepe diſponunt in cruris ꝙ fetus vitam habens moritur
⁊ ſi vitam non habuerit poſſibile eſſet ꝙ ſemen motu naturali
a forma hominis deſtitueret̄. Cauſa aūt hui⁹ primo accidit ex
parte timoris a quo totum corp⁹ immutat̄ et diſponitur ad egri
tudinē et per eius aduentū fetus leditur et extinguitur. Scd̄o
ex parte fulminis quod penetrat vſqȝ ad interiora ⁊ eā deſtruit
et combuſtionē facit. et tn̄ nullum ſignū aduſtionis extra appa
ret propter vaporis illius ſubtilitatem. Et eſt etiam vapor ille
fortiſſimus qui etiaȝ qn̄qȝ interficit hominem eo ꝙ penetrat ar
membra vitalia interiora. ⁊ ꝓpter ſubtilitatē non apparet adu-
ſtio eo ꝙ magis ledit ictu q̄ calore. Et tunc vt frequencius ſcd̄m
diſpoſionē naturalē interiorē vbi fetus inuenimur diſpoſitus. ⁊
tunc conſumit totū humidū radicale et complexionale fetus et

tunc fetus extinguitur. Et eſt ſciendū ꝙ illa non ſunt ficta quis
ſicut recitat albert⁹ de operatione et effectu fulminis ꝙ in ictu to
nitrui quandoqꝫ videtur comburi calceus pede illeſo et econuer
ſo et quādoqꝫ pili iuxta loca libidinis membris illeſis. ꝛ quod
ictus fulminis pertingit ad interiora per hunc modum quē dixi
fides huius eſt quia venenoſus ſerpens percuſſus a fulmine per
paucos dies vermiculat et putreſcit. et eſt ſerpens a quo tollitur
venenum per huiuſmodi impreſſionem. Item ſignuꝫ fidei eſt
doleum percuſſum cuius vinum ſtetit per aliquod tempus nō
exeundo. de hijs aūt ſuperfluū eſt hic determinare. Cōmētū
¶ Hic autor ponit quedam notabilia. Et nota ꝙ tonitruum quā
doqꝫ ex calore ſolis fit ſcꝫ quando exalationes calide recipiunt
inter nubes. et ibi per frigus nubium exagitantur tunc ſcindunt
nubem et ex tali forti motu fit incenſio illarum exalationum et
per conſequens coruſcatio ideo illi peccant qui dicunt ꝙ fiat ī
tertia regione aeris quia fit infra nubes. Et duo ſunt motus to
nitrui ſcꝫ ictus et fulmen. modo ictus ille quandoqꝫ ſcindit ar-
bores et ille eſt ſonus et ille non ſcindit ſed ictus. Sed fulmē
non quia eſt valde ſubtile quia generatur ex exalatione ſubtili
et calido et illud fulmen ſepe comburit calceum pede illeſo.
Ratio quia quādoqꝫ fulmen ita cito recedit ꝙ pedem non tan-
git et quandoqꝫ comburit pedeꝫ calceo manente illeſo. Ratio
qꝛ calceus eſt ſubſtantia poroſa ſicut omnis pellis ideo fulmē
tranſit per omnes poros calcei et inuenit pedem reſiſtentem.
ideo illum comburit. Textus.
¶ Sed de hijs que dicta ſunt intētio quedā dubia mouere quo-
rum ſolutiones et determinationes vobis committo. Primuꝫ
eſt vtꝝ poſſibile ſit in illo tēpore quando vir eſt in coitu ſi effe-
ctus fulminis per omnem motuꝫ fuerit. ſemen receptum hora
eiectionis poſſet recipere aliq̄ꝙ nouam impreſſionem per q̄ꝙ diſ-
ponat ad aliqđ aliud q̄ꝙ ſua natura particularis intēdat. Cōc
¶ Hic autor mouet quedam dubia et primuꝫ dubium ſoluitur
ſicut dicitur ꝙ fulmen in hora eiectionis ſeminis poteſt impe
dire ſemen a forma q̄ꝙ agens particulare intendit quia poſſibile
eſt ꝙ fulmen faciat materiam venenoſam. et ſic facit ipſam in-
eptam ad gn̄ationem hominis, ita ꝙ ex illa materia generantur

bufones et alij vermes et ſic ptꝫ ſolutio p̄mi dubij Textus.
¶ Scd̄m dubiū vtꝝ in hora eiectionis a planetis poſſet prohi-
beri ab ipſo fulmine et tetigiſſe materiam ſeminis ex parte pa-
tris et matris. Commentum.
¶ Hic mouet tercium dubium ⁊ poteſt ſic ſolui ꝙ virtutes pla-
netarum poſſunt impediri a fulmine ideo quia planete quidaꝫ
influunt vitam et eſſe tale hoc fulmen deſtruit. Ul. dubitat̃ qua
re hoc poci⁹ fit in p̄ncipio eiectionis ſeminis ꝙ̄ tempore ꝯñti⁹.
Dicendū ꝙ tempore eiectionis tunc ſemen eſt adhuc tenue ⁊ ci
to poteſt impediri. ſcd̄o dubitat̃ quia dictum eſt ꝙ ſuperiora nō
poſſunt impediri. quia ſemꝑ agunt naturaliter. Dicitur ꝙ bene
pn̄t impediri in illis q̄ ſequunt̃ opa prima illoꝝ. Textus.
¶ Terciū dubiū, vtꝝ ꝑ ictū fulminis tāgēte materiā vtrāqꝫ poſſꝫ
influere ſemini ṽtutē ꝑ ꝙ̄ ꝓcedit ad formā maſculi ita tñ ꝙ ma-
teria p̄us diſpoſita fuerit ad femelle formā vl' diſpoſitionis. et
¶ Mouet terciū dubiū Et ſoluit̃ ſic ſi ma- [e cōuerſo Cō.
teria eſſet diſpoſita ad formā femelle tūc ꝑ ictū fulminis in maſ-
culū diſponi poſſꝫ. ⁊ ecōuerſo. ⁊ iō contingere h⁹ poſſꝫ ⁊ ille ſo
lutōes ſūt ꝓbabiles. Et vult autor dicēdo ꝙ illa dubia ſūt mul
tū occulta. iō i lr̄a nō ſoluit ea. Textus.
¶ Nūc aūt videam⁹ ⁊ dicam⁹ de fetu in q° mēſe habeat egreſſū
In octauo. n. mēſe raro viuit. rō q2 ois fet⁹ naturalit̃ tēdit ad or
tū i. vij. mēſe ⁊ icipit laborare ad egreſſū ⁊ iō cū i. vij. mēſe labo
rauit tūc debilitat⁹ ē ğ ſi in. viij. mēſe exiat nō diu viuit. Si ṽo
i. ix. mēſe exiatē ſan⁹ q2 reqeuit p. viij. mēſeꝫ a laborib⁹ habit[i
¶ Hic autor exequitur de exitu fet⁹ in ſpeciali [vij. mēſe. Cō.
Nota fetus in octauo menſe male ſe habet hoc probatur extra
textū rōe q2 ſaturn⁹ tunc dn̄atur et ille ꝯtrari⁹ eſt vite aīalis q2
eſt frigidus et ſiccus. Alia ratio patet ex textu. Tamen ſi fetus
eſſet valde fortis et haberet amplū foramen per ꝙ exiret poſſet
euadere et ſanus exire. Sed hoc raro ꝯtingit. Sꝫ ꝙ in nono mē
ſe ſan⁹ exiat patet q̇a non⁹ mēſis correſñdet ioui qui eſt calidus
⁊ humid⁹ ⁊ ē p̄ncipiū vite. Text⁹
¶ Ubi ſciendum ꝙ in quibuſdam mulieribus eſt maior dolor
quam in aliquibus quia in quibuſdam accidit quod fetus quan
doqꝫ pretendit manū quandoqꝫ pedem que omnia ſunt nociua

⁊ tunc obſtitrices fetum diligenter retrudunt. ⁊ ex illo generat̄ magnus dolor ita ꝙ plures mulieres niſi fuerint valde fortes debilitant̄ vſ⁊ ad mortem. accidit qn̄q̄ etiam in partu mulierū ꝙ corrumpitur vulua mulieris vſ⁊ ad anum ita ꝙ iſta duo foramina fiunt vnū. et tunc obſtitrices diſcrete vtunt̄ quodā vngento vngentes vuluā quia retrudunt matricem ⁊ ſic matrix ſepe leditur et vulneratur. ideo bene videri neceſſarium eſt in partu mulierum vt habeant̄ diſcrete mulieres in hoc opere hac ex parte. hoc aūt didici a quibuſdam mulierib⁹ ꝙ qn̄ fetus pretendit caput in exitu tunc bene valet negociū quia tunc alia mēbra faciliter ſequuntur et ſic fit partus leuis Cōmentum

¶ Hic autor ponit vnum notabile et eſt ſatis notum ex textu. ſ; eſt notandum ꝙ qn̄ fetus preponit pedem vel manū non pōt bene exire quia tunc iacet oblique in vno latere ⁊ maxime ſtimulat et tunc mulieres retrudunt et retrudendo fit maximus dolor. Et quando vulua mulieris eſt arta et fetus eſt magnus tūc oportet fieri ruptura vſ⁊ ad anum. Et illud maxime contingit in mulieribus pinguibus quia pinguendo earum facit ſtrictum et artum meatum. Textus.

¶ Sed circa que dicta ſunt dubitatio oritur omnib⁹ mirabilior ſc; vnde veniat puero iacenti in matrice nutrimentū cū matrix ſit vbi⁊ clauſa. Iuxta qđ notandū ꝙ quando fetus eſt clauſus ī matrice. virtute naturali in tali complexione occulta: primo inter omnia naſcitur quedā vena que perforat matricē. ⁊ a matrice ꝓcedit vno tramite vſ⁊ ad mamillas. modo qn̄ fetus eſt in vtero tunc indurantur mamille mulieris q̇a tunc ſuba mēſtrua fluit ad mamillas ꝓpter clauſurā matricis. ⁊ ideo ſuba mēſtruoſa fortiori decoctione coquitur. ⁊ ideo vſ⁊ ad colorē lactis dealbatur ⁊ illud. lac mulieris dr̄ et ſic illud illo modo decoctum mittitur per talem venā ad matricem. ⁊ ex hoc fetus nutritur tanq̄ de proprio et naturali inſtrumento. Et hec eſt vena que ī exitu fet⁹ ab obſtitricibus abſcindit̄ in vmblico. et ideo videtur in puero nouiter nato ꝙ vmblic⁹ eius ſit ligat⁹ cum aliquo filo ne aliquid exiat de corpore eius per hanc venam q̄ abſciſa eſt a matrice in vtero mulieris et pendet in vtero materno cum pendicula ex parte matricis annexa Cōmentum.

¶ Hic auctor mouet dubiũ vtꝫ in textu. Nota ſm areſto. in. vi
methaphiſice. tunc iſta vena et vmblicus debent eſſe ad naſcē
tia vel connaſcencia quia matrix mulieris et vmblicus pueri cō
iunguntur mediante illa vena. ita ꝙ cibus tranſit a mamillas
mulieris ad vmblicum mediante illa vena. Nota vmblicus dr̄
recte eſt in medio corporis in homine bene formato vt mediā
te ipſo cibus equaliter influatur omnibus membris a mamill̄
mulieris. Et dicitur vmblic⁹ ab vmbo onis. ꝙ eſt media pars
clipei et icos cuſtos quaſi cuſtos vmbonis medij in corpore.
Dubium quare in mulieribus mamille ſunt ſupra ⁊ in alijs ani
malibus infra. Cauſa eſt duplex. Prima ſi mamille mulieruꝫ
eſſent infra impedirent tranſitum ideo natura ſagax ſic ordina-
uit. Sed vacca capra et alia animalia habent quatuor pedes idō
mamille non impediunt tranſitum. Secunda cauſa quia in mu
lieribus a corde dependet calor. Et ille calor extendit ſe vſꝫ ad
mamillas ideo habent eas in pectore iuxta cor. Sed in brutis
maxime depēdet calor ab epate. Et ideo influitur calor ad ma-
millas ideo ſunt infra. ⁊ ideo ſic etiam melius mulgentur et la-
ctantur a fetu. Dubitat̄ quare viri non habent mamillas ideo qr
viri non paciuntur menſtrua et non nutriunt pueros. ideo non
eſt neceſſariuꝫ. Sed habent ſumme paruas ſicut mulieres ha-
bent teſticulos valde paruos. Utrum melius valerent parue
mamille ꝙ̄ magne. Dicendum eſt ꝙ mediocres ſunt melius va
lentes. Unde magne non ſunt vtiles quia in ipſis eſt calor difu
ſus hincinde ⁊ non habent multum de calore et ibi eſt mala di-
geſtio. Etiam parue non valent quia ibi eſt modicuꝫ nutrimen
tum. Nota ꝙ fetus in vtero ſm nutrimentuꝫ diſponitur ⁊ ideo
mulieres impregnate prohibētur vt caueant ſe a fortiſſimo po-
tu ſicut forte vinuꝫ quia non poſſunt bene digerere illum potū
et potus fortis non competit fetui cum adhuc ipſe ſit multuꝫ
tenuis et debilis. Textus.
¶ Sicut dicit areſtotiles. ij. phiſicorum. ꝙ ſicut peccatuꝫ eſt in
natura ſic etiam eſt in arte et huiuſmodi declaratio multum va
let ad manifeſtationem intenti. vnde ſciendum ꝙ monſtra ſiue
peccata in natura vocantur illa indiuidua alicui⁹ ſpeciei que in
aliqua parte corporis curſum cōmunem illius ſpeciei excedūt

Sicut contingit videri in hominibus habentibus niſi vnum pe-
dem vel tantum vnam manum. ⁊ ſic de alijs. Iſtud autem mi
raculum accidit multis modis. aut enim ex diminutione mate
rie aut ex ſuperhabundancia. Ex diminutōe vero contingit plu
ribus modis Primo modo diminutio attribuitur materie in ſe
⁊ tunc cum membra principalia puero debent formari natura
ſagax et ingenioſa facit vt complecius poteſt. Et iſtis diſpoſit]
ad formationem ceterorum membrorum ſtudet et ibi ex mate-
ria ꝙ habet facit qđ poteſt et format partem diminutam quādo
diminutio eſt in materia et ideo contingit error. Et ideo contin-
git caput aliquando eſſe maius ꝙ natura requirat illius indiui-
dui particularis ſic generati. Cōmentum.

¶ Hic autor exequitur intentum ſuum de modo generandi mō-
ſtra et adducit ſimilitudinem. Et vult ꝙ natura ſimulatur arti
quia ars primo format et edificat bonum fundamentum poſtea
ſtudet edificare ſuper illud fundamentum ſic tunc natura pri⁹
membra principalia et magis neceſſaria format. ſcꝫ cor epar ce-
rebrū et teſticulos. Et poſtea minus principalia ſicut man⁹ pe
des et brachia. Et ſi defectus eſt in materia tūc melius eſt eſſe
magis principalia ꝙ minus principalia. Nota duplex eſt natu
ra quedam intendens alia producens. modo natura intendens
non errat quia ꝙ melius eſt ſemper intendit. Sed producens
quandoqꝫ errat ſed hoc eſt ex parte habundantis vel deficientis
ita ꝙ monſtra fiant ſ͛m defectus duplicit͛ aut ſ͛m quātitatem diſ
cretam ſic ꝙ quādoqꝫ vnus generatur cum vno pede vel cum q̄
tuor digitis in vna manu. Aut ſ͛m quātitatem continuam ſic ge
neratur aliquis cum nimio capite vel cuꝫ nimia manu. Si per
habundanciam fuerit hoc etiam duplicit͛. aut ſ͛m quātitateꝫ di
ſcretam ſic quandoqꝫ generantur homines habentes duo capi
ta vel ſex digitos in vna manu et ſic ꝺ alijs. aut ſ͛m quantitatē
continuam ſic generatur aliquis cuꝫ maximo capite preter cur
ſum cōmunem illius ſpeciei. Nota monſtrū dr̄ eo ꝙ monſtrat
ſe videntibus quia omnes diligimus videre monſtra propter
amirari. vnde monſtra ſunt ſic intenta a natura per accidens et
nō per ſe vn̄ ſi natura nō poſſꝫ perficere ſiue ꝑducere quīqꝫ digi
tos in manu produceret quatuor vel tres ſ͛m exigenciam mate-

rie. Dicendū q̄re tunc fiūt monſtra ad hoc dicūt phi ꝙ fiunt ad exornationē et decorationē vniuerſi nam dicunt ſicut diuerſi colores in pariete exñtes decorant ipſum pariete. ſic etiam diuerſa monſtra ipſum vniuerſum exornant mōm. Item monſtra etiā maxime fiunt per influencias celeſtes quia qñq3 regnat ſpecialis conſtellatio. Et ab illa diuerſe figure influuntur. Vñ expertum eſt ꝙ generati ſunt duo gemelli ramifici in dorſu hñtes diſticta capita vl' mēbra ꝛ diſtictas manꝰ et nō pedes ꝛc Textꝰ

¶ Iuxta qd̄ notandū qꝛ ſm intentionem phi omne mixtum conſurgit ex quatuor elementis. ꝛ iō qd̄ eſt nature ignee cadit in ſuū ſimile. et qd̄ eſt de natura terre cadit in ſuū ſimile et ſic de alijs. Ex iſto vnus crederet et oppinaretur me velle dicere ꝙ elementa formaliter eſſent in mixtis hoc enī eſt ꝯtra intentionē phi. i. d̄ gñā. vbi vult ꝙ ſolum virtualiť ſint in mixtis modo ex iſtis poſſibile eſt aliquando ſemen habere ꝓportionem diminutam ex parte alicuiꝰ impedimenti ſpecialis vt ſi ex parte terre fuerit cōtingit diminutionē fieri in oſſibꝰ eo ꝙ ex ea radicaliter formāť.

¶ Hic autor declarat dictū ſuū ſm intentū phi. i° [Cōmentū de genera. Nota autor eſt iſtius opinionis ꝙ elementa maneāt in mixtis virtualiter Ita ꝙ ex elemētis corruptis generatur forma mixti in qua reſeruantur qualitates elementorū ſicut videmus in mellicrato qui eſt mel et vinum virtualiter ſed non formaliter. Illud probatur quia elementa ſunt contraria illa autē in eodē fundari non poſſunt vt eſt mens areſto. in quarto phiſicoꝝ et autoris ſex principiorum ſcꝫ gilberti porritani ꝛ areſto. in poſt predicamentis et petri hiſpani et boecij in libro de diuiſionibus. Item elementa ſunt corpora diſtincta non compaciētia ſe in qualibet parte mixti iō ṽtutes eoꝝ nō manēt. Textꝰ

¶ Eſt igitur notandum. ꝙ menſtruoſitas non ſolum ex parte materie contingit ſicut nunc dictum eſt. Sed etiam aliquādo ex malicia matricis que ſi fuerit lubrica et vicioſa vel malicioſa totum ſemen non retinebit ſed diſpergit aliquando antequam totum ſemen in maſſam colligitur tunc vita occupatur et matrix clauditur et ſic modicum ſeminis recipitur a quo debet formari fetus. Et illud habet ſpeciales modos ſub ſe qui plures ſunt, ſed de hijs narrare longum eſſet et ideo

hec obmittantur et ad monſtruoſitatem multum operatur inor
dinatus coitus .ex eo ꝙ aliquando maſculus eſt in coitu cum fe
mella ſi tūc maſculus tempore coitus inordinate iacet cū feme
la monſtrum facit in natura Narrat. n. de quodā qui lateraliter
iacuit tpe coitꝰ ⁊ femella gñauit puerꝝ in vno latere curuū et in
pede claudū. Et cā hꝰ ex inordinatiōe coitꝰ ꝓceſſit ⁊c. Cō
¶ Hic autor oñdit aliū modum mōſtruorꝝ ſiue mōſtruoſitatis
vñ mr̄ix qñqꝫ eſt cā mōſtruoſitatis vtſi fuerit lubrica vñ lubri-
cuꝫ dr̄ illud qd̄ vix pōt retineri ſic anguilla vl' aliqd aliud tale.
Itē coitꝰ iordinatꝰ ⁊ vehemēs maxime ē cauendꝰ ꝓpter fetum
debite ꝓducēdū ne ſemen ꝑuerſe recipiat̄ i mr̄ice. Et nota ꝙ ꝑ
tanto coitꝰ ſtando eſt irregularis in natura ꝙuis rudes nō cu-
rant qꝛ ſemen ita debite recipi nō pōt ſic dꝫ. Et illo patꝫ ꝙ mul
ta ſunt pctā ꝗ nō ſolū peccāt in lege. ſed etiā in natura qꝛ natura
debite et regulariter intendit ꝓducere. Textus
¶ Aliqñ vo pctm̄ naturale ꝯtingit ex ſupabūdancia materie ꝗ
diminutioni opponit̄ ſic ꝙ multe tortuoſitates ⁊ thumores ap
parēt in mēbris. Et hꝰ eſt rō qꝛ ſi natura habūdat in pte ſemi-
nis deputata ad corpꝰ vl' ad caput tūc natura facit illud qd̄ na-
turaliter pōt. ſcꝫ aliqñ duo capita aliqñ duos pedes quorꝝ vnuſ
eſt multuꝫ maior alio. et aliqñ facit gipposuꝫ in pectore qñqꝫ in
¶ Hic autor oñdit qūo ex ſupabūdā- [dorſu Cōmentū.
cia materie fiūt mōſtra vbi vult ꝑ ſentēciā ſi ſemen nimiuꝫ in
habundācia ſit infuſū et qꝛ mr̄ix eſt clauſa ⁊ qꝛ tūc eiꝰ tota ma-
teria trāſmutat̄ in materiā fetꝰ. ⁊ ſi tūc ps ex q dꝫ fieri fetus ca-
put eſt nimis habundans tunc fiunt duo capita vel tria ⁊ ſic de
alijs partibus alijs membris deputatus Textus.
¶ Sꝫ oibus iſtis mirabiliorē effectꝰ quē albertꝰ recitat de vno
cui nata fuerīt duo mēbra libidinis vnū ex pte viri aliud ex p-
te mulieris ita ꝙ potuit ſubcūbere. i. ſubiacere. ⁊ incūbere. i. acti
ue coire. Et cā hꝰ originalit̄ trahit̄ ex ſupabūdācia materie qꝛ
materia fuit ꝑ̄ncipiū ſufficiēs gñandi vtrūqꝫ mēbrorꝝ Cō.
¶ Hic ponit mirabileꝫ euētū de hermofrodit]. Et d. alber. ꝙ vi
dit hermofroditā ꝗ vtrūqꝫ mēbrū habuit ⁊ potuit agere et pati
nō quodāmodo in ſe ipm ſꝫ reſpectu alterꝰ. ⁊ hº ꝓuenit ex eo
ꝙ materia fuit tanta ꝙ vtrūqꝫ mēbrꝝ fieri potuit. Et mēbrꝝ viri-

le eſt ſuperius et femineū inferius: Queritꝰ quare natura non ꝓ-
ducit duo mēbra virilia vel feminea. Rō quia natura de cōtingē-
tibus facit qđ melius eſt. Sed meliꝰ eſt ſic ordinari qꝛ alterū ſ ꝑ
ſupfflueret ſi faceret duo virilia qꝛ quitqđ vnū facerꝫ hoc etiā al-
terū preterea ſepe accidit ꝙ generatꝰ gallina que habet membrū
indiſpoſitū ad coituꝫ ita paruū ſicut gallus et illud prouenit ex
defectū materie. Item ſi contingit ꝙ generatur femella ſine ap-
parentia membri mulieris tunc pellicula eſt ſupra poſita quaꝫ
oportet remoueri. Nota ſi hermofrodita magis apparet in ſpē
viri ſic ſe tenebit in tali ſpecie. Si autem in ſpecie femelle tūc
iterum ſe ſic tenebit et licet ſibi ambo opera exercere ſm̄ precep-
ta et leges. et ſic de alijs. Textus.

Et nota ſm̄ auicennā ſi ſemen cadit in latere ſiniſtro matricis
generatur femella. Si in dextro generatur maſculus. Si in me-
dio hermofrodita participans naturā vtriuſqꝫ ſcꝫ maſculi et fe-
melle. Et a viro tāꝙ a digniori recipit ſpēm ſm̄ naturā lꝫ hec na-
ture ambe fiāt in ipſo. Recitat enī albertꝰ de q̄buſdaꝫ gemellis
quoꝝ vnus habuit in dextro latere virtutē vt vbicunqꝫ porta-
batur a parte illiꝰ lateris aperiebantꝰ oīs ſere et clauſure. Et aliꝰ
habuit virtutem in ſiniſtro ꝙ vbicūqꝫ portabatur fuerūt clau-
ſe que prius fuerunt aperte. Et loquor de apertione ſeraꝝ in o-
ſtijs domoꝝ. Et cauſa huius nō ꝓuenit ex materia ſed ex ſpecia-
li conſtellatiōe celi ⁊ nō ſolū ex ↄſtellatione ſpeciali ſed etiā ex
ſpeciali materie diſpoſitiōe ad talem effectū qꝛ actꝰ actiuoꝝ ſūt
in materia bene diſpoſita. Cōmentum

Dicit autor ponit vnum notabile et ſatis patet in textu. Nota
in latere dextro eſt maior calor ꝙ̄ in ſiniſtro. Cor enī iacet in ſi-
niſtro et influit calorem in dextrum. Et ideo in dextro generan-
tur maſculi gracia caloris. et ideo dextra pars corpis eſt forcior
⁊ vigurosior ꝙ̄ ſiniſtra. vnde a dextro fit motꝰ. ij. celi vnde dex-
ter pes eſt modice maior ſiniſtro ſil'r de manu dextra et ſic đ a-
lijs. Alio° patet qūo fiat generatio duoꝝ ramificatoꝝ in dorſo
quia qñqꝫ ↄtingit ſemen recipi in duabꝰ cellulis mr̄icis. ⁊ tunc
pōt ↄtingere ꝙ pellicula diuidēs cellulas corrūpatꝰ et tunc ↄiū-
guntur illa ſemina in dorſo ⁊ hn̄t diſtincta capita et manus ⁊ di-
ſtinctas animas. ⁊ dn̄t baptiſari ꝓ duobus hoibus. Nota vit..

celeſtis mirabiliter opaꝛ ⁊ occulte in inferioꝛibꝰ Vñ poſſibile eſt de duobꝰ gemellis ꝙ virtꝰ celeſtis reſpicit gemellũ in latere dextro ſm talẽ virtutẽ ſm ꝙ̄ influit ſibi virtutẽ apiẽdi ſeras ſine ꝯtactu qꝛ iſta ps dextre lateris forte alterat aerẽ ⁊ ille vltra ſeram vſq ad aperitionẽ. Et ꝗ ſic ſe hñt ſepe ſunt fures qꝛ ſeras pñt aperire. Nota diuerſitatis eſt hic cauſa qꝛ ſm ꝙ virtꝰ celeſtꝭ inuenit materiã diſpoſitam ſic opatur in illam. Textus.

¶ Et nullus credat ꝙ ꝗ dicta ſũt ſint ficta qꝛ in ſilĩ ꝯtingit videri in lapidibꝰ qbuſdam in quos ſpecialis ꝯſtellatio agẽs imp̄mit ſpẽm ⁊ formã hois vel alterꝰ ſpẽi ſm exigẽciã agentꝭ ſic viſuz eſt ſepe qñ lapides diuidunt̃ qδ fit ex ꝯſtellatione ſpeciali. Et nõ eſt mirũ in gemellis cũ etiã in quibuſdã alijs accidat vbi ẽ poſſibile inuenire. ⁊ oĩs modi ſpeciales in mõſtris pñt reduci ad duos modos p̃ncipales. ſcꝫ ꝓpter inobedienciaꝫ materie vel inſufficienciã materie. ſcdm auicẽ. in. ij. metha. Et per inobedienciã intelligo indiſpoſitionẽ qñ materia nõ eſt bñ diſpoſita tunc nõ obedit agenti. Et per inſufficientiã intelligo diminutionem vel impedimentũ ex parte ipſius matricis. Cõmẽtũ

¶ Hic autoꝛ rñdet tacite queſtiõi dicẽs. Diceret ꝗ aliqs hec ſũt ficta q̃ ponunt̃ h. ⁊ dicit hᵒ nõ credat̃. Nota mediãte virtute celeſti in lapidibꝰ multiplex eſt virtus vñ albertꝰ recitat ꝙ in colonnia in quadã feneſtra vidit quẽdaꝫ lapidẽ hñtem ſpẽm regis. Et tunc debuit naſci magnꝰ rex vñ in multis lapidibꝰ vultus humani figurat̃. Et per illos lapides fiunt diuerſe medicĩe vñ ſi quis ſole exñte in piſcibꝰ inſculperet ſpẽꝫ piſcis in lapide ille poſſet ꝯuocare omnes piſces in aqua. Et hoc eſt tpe determinato. vnde halij in centilogio ptolomei recitat diuerſa ſigna et miracula de inſcriptione lapidum. Textus.

¶ Et ſi aliquis diceret et argueret ſic ſi monſtra poſſent fieri ſeq̃retur ꝙ natura poſſet p̃uari fine qꝛ ſemꝑ intendit agere regulariter. Dicendum ſm Auicen. ꝙ non eſt poſſibile ex parte particularis nature oẽm materiaꝫ ad ſuum finẽ amoueri nec etiã eſt ꝯcedendũ ꝙ p̃uationes ſuaꝝ actionũ habeant fines. et ideo de egritudine et moꝛte nõ eſt inſtancia qꝛ hec nõ ſunt intenta a natura ꝑticulari. ſed ab eo ꝗ hanc regit. Et illa appellata ẽ intelligẽcia ſm manifeſtationẽ phoꝝ q̃ digne locuti ſũt ꝺ natura. Cõ

¶ Dic autor ponit obiectioneʒ ſeu inſtanciam ⁊ ſoluit in textu
Pro quo nota regulariter intendēs ꝓducere poteſt impediri ꝑ
naturam particulareʒ. Et ideo patet ꝙ monſtra non ſunt inten
ta a natura niſi valde per accidens. Item natura particularis n̄
intendit fines ꝑuationū quia videt melius eſſe ꝙ non eſſe. Sʒ
deus ⁊ natura celeſtis q̄ omnia ſciūt optime diſponere. Et vo-
catur intelligencia non errās, vnde ex. i° celi omnis mors corru
ptio egritudo ⁊ infirmitas ſunt preter naturam Textus
¶ Intentio noſtri ſermonis ad preſens ſufficiat. vt nunc preſens
doctrina magis complete habeatur. notanda ſunt ſigna concep
tionis que ſunt plura. Primū eſt ex parte coitus. Si eīm muli
er quando fuerit in coitu cum viro poſt coituʒ ſentit frigus ⁊ do
lorem in cruribus. ſignū eſt ꝙ concepit. Cōmentum
¶ Dic autor determinat de ſignis ꝯceptionis. Ratio ꝑmi ſigni
eſt quia quando mulier concipit tunc calor naturalis concurrit
ꝓ formatione fetus ideo relinquit̄ frigus in mēbris. Et hoc vi-
demus in ſimili qꝛ qn̄ homo cōmedit poſt hoc patit̄ frigus. qꝛ
calor naturalis tranſit ad ſtomachū alterando cibum. ideo non
eſt ſtudendū poſt prandiū. Sed prius modicū labora vt cale-
fias. et ſic digeſtione ꝯfortata ſtudeas qꝛ tempe ſtudij ſpūs vi-
tales cōcurrunt ad cerebrū ipm iuuando. Illud eīm patet in fe-
bricitantibus qui habent in ſtomacho humores groſſos quos
calor naturalis intendit digerere et vadit ad ſtomachuʒ ideo pa
ciuntur frigus febricitātes: Et calore recedente a ſtomacho pa-
ciuntur magnum calorem. Textus.
¶ Aliud ſignum ſi mulier paucum ſemen emittit vel nullum ſi
gnum eſt ꝙ concepit. Cōmentum.
¶ Dic autor ponit ſecundū ſignū conceptōis vtꝫ in textu. Et aſ
ſigno rōneʒ qꝛ matrix claudit̄ ⁊ nō permittit ſemen tranſire ⁊ re
cedere. Nota ꝙ iuuenes mulieres q̄ maxime delectant̄ in coitu
pn̄t emittere et nō concipere. Sʒ hoc nō eſt de ſenioribꝰ. Iteʒ
tpe coitꝰ ⁊ ꝯceptionis natura retinet ſemen ab intra. Textꝰ.
¶ Uir exn̄s ī coitu ſēciat ꝟgā ſuā attrahi ⁊ ſugi q̄d ā clauſura ex
¶ Rō iſtiꝰ tercij ſigni ē qꝛ qn̄ mulier [ꝑte vulue mlier] Cō-
concipit tūc vulua ſugit quaſi virgā virilē. ⁊ ꝓpter delectationē
mr̄ix ꝯprimit̄ ⁊ quaſi claudit virgam virilem. Textus.

¶ Aliud ſignū ſi mulier poſt coitū appetit cōtinue coitū hᵒ eſt
verū in quibuſdā qꝛ quedā mulieres ſunt q̄ magis ↄcupiſcunt
qn̄ ↄcipiūt vt viſuȝ eſt prius in vna queſtione. Cōmentū

¶ Circa. v. nota ꝙ poſt impregnationē mēſtrua inſtigant ad coi
tū Et maxie delectatiōis miēoꝛe ꝙ prius habuerīt i coitu. Textus

¶ Aliud ſignū ſi mēſtrua nō currāt poſt coitū ſm modū ſolitū ⁊
fit ſcintillatio in oꝛe mr̄icis ſignū ē ꝙ mulier ↄcepit Cōmētū

¶ Ratio iſtius ſigni eſt qꝛ qn̄ mulier ↄcepit tūc menſtrua ↄuer-
tunt in nutrimentū fetus ſcȝ in lac et fit cintillatio in oꝛe mr̄icis
ꝓpter caloꝛeȝ. Et tunc fit doloꝛ in cruribus qꝛ ſpūs ſunt clauſi ī
mr̄ice q̄ trāſiūt ad crura ⁊ vegetāt crura. Textus.

¶ Itē aliud ſignū ſi coloꝛ faciei vltra moꝛē ſolitū eſt mutatus vn̄
libenter ſolent eſſe rubee poſt ↄceptionē gr̄a caloꝛis. Itē ſi alie
na cibaria concupiſcūt nunc terrā nūc carbones nūc poma non
matura ſeu ceruſa ſignum eſt conceptionis. Cōmentum

¶ Cauſa huius ſigni eſt qꝛ poſt ↄceptionē multi humoꝛes groſſi
indigeſti aſcendūt cerebrū ⁊ illi mouēt appetitū aliquoꝝ ſiſium
qꝛ ſi ſint calidi valde humoꝛes tunc appetūt carbones. Si ſint
valde frigidi ⁊ humidi illi humoꝛes tūc appetunt pira aut po-
ma nō matura ⁊ ſil'ia. qꝛ oīne ſil'e applaudat ſuo ſili ⁊c̄. Textus

¶ Nunc videnda ſunt ſigna vtrū maſculus vl' femella ſit in vte
ro. Et hec ſunt ſigna vera q̄ ſequūtur. qꝛ tpe ↄceptionis maſcu-
li coloꝛ faciei eſt rubeus ⁊ leuis motus. Cōmentum

¶ Hic autoꝛ ponit ſex ſigna in numero vtrū maſculus ſit ↄcep-
tus vel femella. Rō illius pmi ſigni eſt qꝛ coloꝛ rubeus eſt ſignuȝ
magni caloꝛis Et ſi eſt caloꝛ magnus in mr̄ice tūc ꝯtus eſt ſuffi-
ciens ad maſculū. Et tūc mulier leuiter mouetur quia caloꝛ eſt
pꝛincipium motus. Textus.

¶ Aliud ſignum ſi venter tumeſcit in dextra parte et rotunda-
tur ſignum eſt maſculi. Cōmentum.

¶ Ratio illius ſcdi ſigni eſt qꝛ in dextra parte iacet maſculus tan-
ꝙ in parte foꝛcioꝛi ⁊ calidioꝛi. Et tunc venter rotundatur qꝛ ex-
tenditur et ampliatur. Textus

¶ Aliud ſi lac fluens de mamillis eſt ſpiſſuȝ ⁊ bn̄ digeſtuȝ ita ꝙ
ſi ponatur ſupꝛa aliquod coꝛpus bn̄ pollitum et terſuȝ nō diui-
datur ſed partes ↄſtabunt ⁊ nō fluāt ſignū eſt maſculi Cō-

¶ Cauſa h⁹ ſigni eſt qꝛ illud lac calor indurauit ⁊ ꝯpreſſit in ſpiſ-
ſando vñ calor hꝫ multa opa. facit eñ reꝫ duriorẽ et ſubtilioreꝫ
et corrumpit humidum et inducit ſiccum. Textus
¶ Aliud ſi lac mulieris impḡnate fundit̃ ſup ei⁹ vrinã ſi petit fũ
dũ directe h° eſt ꝑpendiculariter ſignũ eſt maſculi. Cõmẽtũ
¶ Cauſa hui⁹ quarti eſt ſi petit fundũ directe h° eſt ſignũ ꝙ bñ
eſt induratũ et inſpiſſatũ a calore naturali. Vñ perpẽdicula ẽ
linea latomoꝝ recta cũ qua perpẽdũt et ꝯſiderant longitudineꝫ
rei ⁊ ꝯſtituũt duos ãgulos rectos ſup baſim ſp ꝙ cadũt. Text⁹
¶ Item ſi ſal poſitũ ſupra caput mamillarum non liqueſcens ſi
gnum eſt maſculi. Cõmentuꝫ
¶ Cauſa hui⁹ q̊nti ſigni eſt qꝛ ſi mamille ſunt calide tunc ille ca-
lor facit ꝯſtare ſal. vñ ſal gr̃a caloris ꝯſtat in ptib⁹. Vñ ſal gñat̃
et aqua groſſa ⁊ multũ bulita ita ꝙ ſpecialis aqua eſt ad ſal vñ
calor ignis extrahit ꝺ aqua ſubtiliores ptes et illas partes facit
exalare ⁊ tũc ibi remanet ptes terreſtres humidiores ⁊ groſſio-
res ⁊ ille p caloreꝫ ꝯſtant. ⁊ hui⁹ ſignũ eſt ꝙ tpe pluuiali ſal li-
q̃ſcit in ſcutella. Vñ ſi ſal dꝫ reſolui in materiã et formã reſolui-
tur in aquã et ſic diſſoluit̃. ideo ſi ſal ponitur ad ignẽ incipit cor-
rumpi et ſalire quia contrarium inuenit. Textus
¶ Aliud ſignũ eſt ſi mulier prius mouet pedẽ dextrũ ſignũ eſt
maſculi. E cõtrario mõ ſi femella eſt ꝯcepta tũc mulier ẽ grauis
⁊ palida ⁊ vẽter ẽ oblong⁹ in dextra pte ⁊ in ſiniſtra rotũdus et
lac mulier⁹ erit indigeſtũ liuidũ ⁊ aqueũ. ⁊ fuſuꝫ ſupra corp⁹ pol-
litũ diuidit̃ ps ei⁹ a pte. Itẽ aliꝺ expimẽtũ ꝙ ſcio eẽ veꝝ ⁊ exptũ
ſi aliq̃s ſcire voluerit veꝝ mlier ſit impḡnata vel nõ det ei bibe
re mellicratũ ſi tũc ſenſerit pũctõs circa vmblicũ tũc ꝯcepit. Si
aũt nõ ſenſerit minime ꝯcepit. Mellicratũ aũt vocat̃ pocio q̃
fit ex aq̃ ⁊ melle ⁊ fit p hũc modũ ꝙ accipi dñt duo cocliaria de
aq̃. ⁊ vnũ de melle tali ꝓportiõe ⁊ miſceat̃ inſil' ⁊ det̃ mulieri ad
potandũ. Et forte mulieres aſtute dicerẽt oppoſitũ ⁊ ḡ qñ ali-
q̊s vult expire nõ dꝫ dicere ꝺ impḡnatiõe. Et ſi ipa ꝯquerit̃ do-
loreꝫ capitis vel alteri⁹ ptis vt ſepe ſolẽt facere. Tũc hõ dꝫ dicere
illud valet ꝯtra talẽ doloreꝫ ⁊ tũc de mane dꝫ dicere nõne doluiſ-
ti in alia pte. Et ſi circa vmblicũ dicũt tunc iudiciũ conceptiõis
in iſto iudicatur. Cõmentum

¶ Hic autor ponit bonū ſignū ſimplicis ꝯceptiōis ⁊ expienciā
verā q̄ patȝ in textu. vn̄ nota ꝙ rō iſti⁹ expimenti eſt qꝛ mel ob-
ſtruit neruos et venas ⁊ ex iſto gn̄at dolor circa vmblicū. Jteȝ
illud dulce eſt inſanū qꝛ oīs pinguedo dulcis eſt mala ⁊ piſciū
eſt peſſima ꝓpter viſcoſitates vn̄ dulce ſupnatat in ſtomacho:
Sȝ qꝛ tūc calor ſtomachi ꝓpter fetū eſt debilis. iō ſūpto melli
crato mulier dolet circa vmblicum. Textus.
¶ Poſt hec notanda ſunt ſigna corruptiōis. Juxta ꝙ notanduȝ
ꝙ aliqn̄ ꝟgines grauit̄ corrūpūt̄ ita ꝙ eaꝝ vulua multū amplia
tur qꝛ mēbꝝ virile ē nimis magnū ⁊ ineptū. Aliqn̄ aūt e cōuerſo
ꝙ mulier tā amplā hȝ vuluā ita ꝙ vir ſine dolore ſui mēbri coit
Et cauſa doloris mulieris eſt qꝛ q̄daȝ pellicula inter vuluam ⁊
veſicaȝ rūpitur. Et q̄to pl⁹ coeūt tāto pl⁹ i tali ludo fortificant̄
¶ Hic autor exequit̄ de ſignis corrupte caſtitatis [Cōmentū
⁊ ſatis patet in textu. Sȝ extra textū ē aliud ſignū qꝛ vulua mu
lieris ſemꝑ eſt clauſa. ſȝ ꝟginis ſemꝑ apta ſtat iō ꝟgo alci⁹ min-
git ꝙ mulier. Nota ſi vis expire vtrū virgo ſit corrupta pulueri
ſa fortiter flores lilij crocei q̄ ſunt inter albos flores ⁊ da ei ꝯme
dere de illo puluere ſi eſt corrupta ſtatim mingit. Jteȝ fac eam
mingere ſuꝑ quādaȝ herbaȝ q̄ dr̄ papel de mane ſi ſit ſicca tunc
eſt corrupta ſi aūt ꝟgo eſt manet viridis ⁊ nō eſt corrupta vl' ac-
cipe ſuccuȝ lactuce ⁊ pone an̄ nares ei⁹ ſi tūc eſt corrupta ſtatim
¶ Sig̃ caſtitatis ſunt hec pudor verecūdia [mingit Text⁹
timor cū caſto inceſſu ⁊ loquela ⁊ cū deſpectu applicāt ſe viris
⁊ viroꝝ actib⁹. Sȝ q̄daȝ ita aſtute inueniūnt ꝙ oib⁹ iſtis obuia
re ſciunt et tūc hō dȝ ſe ꝯuertere ad vrinā qꝛ vrina ꝟginū eſt cla-
ra ⁊ lucida qn̄q; alba qn̄q; glauca. Si ꝟo fuerit aurei color] cla
ra et pōderoſa animū coeūdi ſignat. i. appetitū. Corrupte enim
mulieres hn̄t vrinā turbidā ꝑ fracturā pellicule ꝑcedētis. ⁊ ſper
ma viri apparet in fundo vrine talis mulieris. Sȝ in mēſtruo-
ſis vrina eſt ſanguinea. ⁊ in tali menſe qn̄ patit̄ hȝ oculos aq̄os
⁊ alteri⁹ coloris in facie ⁊ abhoīationem patit̄ in cibo. Et iō ſibi
quiſquis caueat ne coeat tūc cū eis qꝛ nociuū eſt. vn̄ prudentes
mulieres ſciūt ſe tunc cuſtodire et ſeꝑantur a viris per tempus
fluxus menſtruorum. Cōmentum.
¶ Hic autor exequit̄ de ſignis caſtitatis, Nota vrina virginū eſt.

clara q² ipſe ſunt calide ⁊ bñ digerũt ⁊ iõ vrina q̄ trãſit ꝑ loca di-
geſtionis ſumit ibi calorẽ vñ colorat̃ in renib⁹. Sʒ dʒ capi vrina
poſt ſomnũ ꝓmũ q² tũc facta eſt digeſtio ⁊ dʒ videre ꝙ vrina ꝑ
accidens nõ ſit variata ſcʒ morbo vł nutrimento groſſo. Nota ĩ
vrina ſunt tres regiões ſcʒ ſupior vbi ꝯſiderant̃ mẽbra ſupiora.
ſcʒ cerebꝝ et caput. Scða in medio vbi ꝯſiderant̃ mẽbra media
ſcʒ renes et cor. Sʒ tercia eſt inferior vbi ꝯſiderant̃ teſticuli lũ-
bi ⁊ mr̃ix iõ dicit lr̃a ſperma ſemꝑ apparet in fundo ꝓpter ſuaꝝ
grauitatẽ. Nota qñ mulier eſt mẽſtruoſa tũc humores aſcẽdũt
ad oculos q² ocul⁹ eſt pars poroſa corporis ⁊ cito eſt paſſibilis
Et tũc mulier palet in facie. ⁊ ipſa patit̃ abhoiationẽ cibi q² nõ
cupit ꝓpter infectionẽ cerebri ⁊ olefactionẽ. Et tũc eſt nociuuʒ
cũ eis coire q² illi pueri q̇ tũc ꝯcipiunt̃ inclinãt̃ ad morbũ cadu
cũ ⁊ ad leprã q² talis materia ẽ valde venenoſa. Textus.
¶ Eſt aũt notandũ ꝙ mulieres antiq̄ in quib⁹ mẽſtrua fluũt ⁊ q̄-
dã in quib⁹ mẽſtrua ſunt retẽta ſi inſpiciũt pueros in cunis iacẽ-
tes intoxicant oculos eoꝝ cã hui⁹ in mulierib⁹ apparet quibus
mẽſtrua fluũt q² tp̄e flux⁹ humores q̇ mouent̃ ꝑ totũ corp⁹ pri-
mo inficiũt oculos ⁊ oculis infectis aer inficit̃ ⁊ tũc aer ille infi-
cit puerum et illud eſt de intencione phi in de ſompno ⁊ vigilia.
Cauſa aũt q̄re antiq̄ mulieres quib⁹ nõ fluũt mẽſtrua inficiunt
pueros eſt. q² retentio mẽſtruoꝝ facit habũdanciã maloꝝ hu-
moꝝ. Et q² mulieres antiq̄ ſũt deficiẽtes in calore naturali na-
turãte ⁊ dirigẽte talẽ materiã. ⁊ ꝑcipue ſi fuerint pauperes ſic ꝙ
nutriunt̃ a cibo ⁊ nutrimẽto groſſo qḋ opat̃ ad talẽ materiã infe-
ctã. Et ille mulieres pl⁹ inficiũt q² mẽſtruũ h̄ cedit ad purgatio
¶ Hic autor ponit quoddã notabile Cnẽ nature. Cõmẽtũ.
et ptʒ manifeſte in textu. Nota humores mali exeunt ꝑ oculos
poci⁹ q̄ꝫ ꝑ aliud mẽbꝝ q² ocul⁹ eſt aq̄us. ex. ij. de aĩa qḋ ptʒ ſi cõ-
ꝓmit̃ lacrimat̃. ⁊ iõ mulieres multũ lacrimant̃ q² hñt multũ de
humido qḋ petit exitũ Et qñ ocul⁹ ſic eſt infect⁹ tũc inficit aerẽ
tãgẽtẽ oculũ ⁊ ille vltra ĩficit aerẽ ꝓpinquũ ille aer iteꝝ aliũ ae-
rẽ vſqꝫ ꝑuenit ad obiectũ ⁊ ibi fit reuerberatio mali humoris ille
p⁹ opat̃ q² oĩs act⁹ fit cũ reſiſtẽcia aliq̄ q² illa infectio fit circula-
riter q² ſi nõ tũc ſolũ mulier inficeret̃ ſcḋm vnã dr̃am loci poſitio

nis. ⁊ nō ſm oēm. Nota pueri ſūt debiles ⁊ tenuis nature. iō pue
ri faciliter intoxicāt̄. Toxicū ē venenū qđ fit ꝺ toxo de tali arbo
re amariſſima. ⁊ cui⁹ ſucco guſtato aues moriūt̄. Nota ꝙ iō ocu
lus mulieris vaticinantis ꝓiecit camelū in foueaꝫ ita ꝙ illa peſ
ſima mulier tm̄ cogitauit de malis ꝙ q̇daꝫ humores mali gn̄a
bant̄ in ſpiritib⁹ ei⁹ ⁊ illi exiuerūt ꝑ oculū ⁊ illos volēs came
lus effugere cecidit in foueā. Et illo° baſiliſc⁹ inficit vidēteꝫ ipm
q2 venenū emittit. et ſi poneretur ſpeculū ad quod reuerberarē
tur humores ad oculum baſiliſci tunc ipſe met moreretur vel i
terficeretur. Nota ſi aliquis quereret ſi mulieres ſunt veneno
ſe. quare non intoxicant ſe ipſas. Dicendum ꝙ venenuꝫ nō agit
in ſe. Sed in aliud cui obicitur cum ergo mulieres ſunt natura
liter intoxicate ergo non intoxicant ſe ipſas. Alia cauſa eſt quia
ſunt conſuete. vnde auerrois in prologo tercij phicorum quedā
erant conſuete cōmedere venenū ita ꝙ erat eoꝝ cibus Text⁹.
¶ Et quia dictum eſt de menſtruo Igitur ad menſtruorum lo
cum procedamus. id eſt ad matricē. et videamus quot acciden
cia ſunt circa ipſam matrix enim mulieris ſepe patitur ſuffoca
tioneꝫ. Suffocatio enim apud medicos vocatur compreſſio ſpi
rituum vitalium ex vicio matricis egreſſa Et impeditur anheli
tus in muliere. et illud euenit quādo matrix de proprio loco tol
litur tunc ex frigiditate cordis ſuperueniēte. tales mulieres quā
doqꝫ paciuntur ſincopim. id eſt cordis debilitatem. Aliquan
do vero alique vertiginem in capite paciuntur. Galienus eniꝫ
magnus in medicina narrat de quadam muliere ſuffocationem
matricis paciente ꝙ ex illa cauſa tantum paciebatur ꝙ non po
tuit loqui et cecidit quaſi mortua eſſet quia nullum ſignum vi
te habuit et vocati ſunt medici plures qui vidētes ipſam et cau
ſam ignorantes dixerunt eam veraciter eſſe mortuam. Galien⁹
autem ſuperadueniens cauſam conſiderauit ⁊ mulierem a paſ
ſione illa liberauit Hec enim egritudo contingit in mulieribus
ex eo ꝙ habundat in eis menſtruū corruptum et venenoſum ⁊
ideo bonū eſt ꝙ tales mulieres quecunqꝫ fuerint ſiue iuuenes
ſiue antique ſepe viris remedijſqꝫ vtantur vt materia talis
expellatur et expedit in iuuenibus . quia in eis habundat

humidum et hec eſt cauſa quare iuuenes mulieres quando in-
cipiun coire multum impinguantur anteq̄ concipiunt. ⁊ curam
de pueris minime habent quia cura. vt dicit philoſophus in
de ſecretis ſecretorum facit multum ſeneſcere q̄ non videtur in
illis. Ille enim iuuenes mulieres quando multū habundant
in tali materia multum appetunt coire propter materie habun-
danciam ideo peccatum eſt in natura illas retrahere ⁊ coitum
prohibere ad illum quem diligūt q̄uis ſit peccatū in moribus
de quo nihil ad propoſitum. Audiui in confeſſione ſocietatis
ab vno inquirere cauſam a me quare hoc eſſet quando ipſe dor-
miret cum ſua dilecta iuuencula q̄ tunc ipſe coitu finito inueni-
ret ventrem ſuum vſq̄ ad vmblicum cum ſanguine perfuſum ⁊
timuit multum et cauſam ignorauit ⁊ non fuit auſus ſe retrahe-
re a iuuencula propter amorē magnum inter eos. Et ideo qn̄
q̄ fluxus menſtrui prodeſt mulieri ⁊ quandoq̄ nocet ſm q̄ ma
teria magis vel minus habundat. Et ille fluxus non fuit men-
ſtruorum ſed ſeminis in coitu fluentis propter habundanciā
materie.

Commentum

¶ Hic autor exequitur de impedimentis ↄceptionis. Nota ſuf-
focatio matricis prouenit ex eo q̄ matrix tollitur aduerſus cor.
⁊ tunc magna frigiditas ſe extendit ad cor ſic q̄ cor patitur ſin-
copim. Et dicitur a ſin quod eſt con et copos inciſio quaſi cum in-
ciſione ſiue debilitate cordis. et alio nomine dicitur extaſis. et
illa paſſio maxime accidit viduis que prius habuerūt viros et
iam non habent vnde menſtrua earum corrumpuntur in matri-
ce et generantur groſſi humores qui in corde generant debilita-
tes. ⁊ ideo ipſis multum valet coitus.

Textus

¶ Nunc autē de impedimentis conceptionis aliqua tangam⁹
impedimenta conceptionis plura ſunt. quia impedimentū qn̄-
q̄ contingit ex nimia humiditate matricis. quandoq̄ ex frigidi
tate quandoq̄ ex ſiccitate. quandoq̄ propter nimiam pinguedi-
nem corporis quia pinguedo circūuoluta orificio matricis con-
ſtringit ipſam et non permittit ſemen viri intrare. vn̄ cognitio
hui⁹ eſt de muliere cui⁹ renes ſunt ſepulti ⁊ occultati in pingue-
dine ex omni parte ille enī mulieres ſi in coitu ſemen recipiūt
non poteſt intrare matricem. ⁊ ſic eiciunt ipſum cum eiectione

vrine. et ideo breuiter ſi poſt coitū vrina talis mulieris videat̄ manifeſtū erit ſi ſemen viri in mr̄ice ei⁹ ſit collectū vel nō. ſi ſic tunc vrina ei⁹ eſt immūda ꝓpter ꝯmixtionē cuȝ viro. Si vero nō tūc iterū apparebit. ⁊ qn̄qꝫ appebit ꝙ vrina nō totaliter eicit illud ſemen q2 ſi ſunt calide tunc ſua caliditate exalant. Sūt et̄ q̄dam mulieres q̄ ita tenues et lubricas hn̄t matrices ꝙ ſemen intus nō pn̄t retineri. Et ex multis alijs cauſis illud euenit de quibus ad preſens nulla fit mencio.

Cōmentum

¶ Hic autor ponit q̄daȝ notabilia vtꝫ in textu. Nota ſi ſemē viri et mulieris nō ſūt ꝓporcionata in q̄litatib⁹ ꝑmis. i. in calido et humido tūc talis ꝯceptio impedit̄ ꝑncipaliter q2 agens ⁊ paciens dn̄t eſſe ꝓporcionata ex .ij. de aīa ſubiecta armonia. i. ſub certa et determinata ꝯbinatione. vn̄ q̄ōlibet nō agit in q̄ōlibet vl̄ q̄ōlibet nō fit ex quolibꝫ. 1° de gn̄atiōe ⁊c.

Textus.

¶ Et eſt etiaȝ notandū ꝙ ſepe ꝯceptio ex parte viri impedit̄ ita ꝙ ſemen ei⁹ qđ emittit eſt nimis tenue ſicut aqua. ita ꝙ ſi mr̄ici infunditur tunc liquiditate ſua elabitur. Et qn̄qꝫ accidit ex frigiditate teſticuloꝝ vel ſiccitate ⁊ illud ſemen ſm̄ doctrinā medicine ad gn̄ationē eſt incōueniēs. Sꝫ dubiū eſt cui⁹ ſit cauſa i defectu mulieris. Juxta qđ notandū ꝙ iſto mō ſcitur an ex parte viri vel mulieris ſit defect⁹. accipiant̄ due olle et in vtrāqꝫ vrina mittat̄ viri in vnaȝ et mulieris in aliam et ponat̄ in vtraqꝫ furfur tritici. Et talis experimētator diligenter obſtruat ollas p nouē dies vel parū ampli⁹ et ſi ꝯtingit ex vicio viri defect⁹ tunc inueniet quoſdaȝ vermes in olla viri et ea cab⁹ debet ſupra poni ⁊ inuenitur rana fetida vel cantabra fetida. Si vero ex vicio mulieris inuenit in olla ſuū menſtruū. Si ex vtriuſqꝫ vicio in vtraqꝫ olla aliquid predictorum inuenitur ⁊c.

Cōmentum

¶ Hic autor ponit vnuȝ notabile vt patet in textu. Nota ſi vis bene examinare accipias aliqđ de ſpermate viri et ponas in aq̄ et ſi tendit ad fundū ſignū eſt ꝙ ſemen viri nō eſt in defectu cōceptionis. gloſa. q2 eſt bn̄ digeſtū ⁊ ſpiſſū iō petit fundū. Nō ꝙ mulieres q̄ ſepe coeūt ꝓpter delectationē ille gn̄ant fet⁹ debiles q̄ abſtinere a coitu tūc gn̄abitis fortes pueros ⁊ hoīes q2 ſemē ē ſatis forte. Et vn⁹ frater pōt ꝯuenient̄ eſſe forcior alio. Vn̄ nota cōm experimēti q2 ſi ſemē viri eſt nimis tenue tūc cito ꝯuerti

tur vermes. ⁊ nõ habet virtutẽ reſiſtentẽ actioni corpis celeſtis⸗
vñ iſta humiditas q̄ in fundo nõ ẽ denſa ⁊ bñ indurata cito alte
rat. Nota ſi mulier biberit p tres dies ſaluiaȝ coctam cũ vino p
tres dies tunc nõ concipiet in vno anno. gloſa. qꝛ ſaluia eſt fri
gida. Item cõmedat apem ⁊ nunq̄ concipiet. ⁊ ergo ex illis cõ⸗
cludo q̄ mulieres ſepe coeunt ſilr viri ꝓpter magnã delectatio
nẽ q̄ hñt adinuicem quia vulua in ſe continet magnã dulcedinẽ
viro. Sed tamen de illis non multuȝ dico ad preſens q̄uis bñ
multa dicere vellem ſed hoc non facio quia aliquis ſocius qui
hoc legeret ſenſibus priuari poſſet quia nos multa facimus pro
pter mulieres et propter dulcedinem quam habent in eorũ mẽ
bris. ſcȝ in mamillis vulua facie ⁊ ſic de alijs vt videt. Text⁹
¶ Si quis igitur velit mulierẽ iuuare vt impregnet ⁊ maſculuȝ
concipiat. accipiat mrícem leporis et inteſtina eiuſdem ⁊ faciat
deſiccari et in puluerẽ redigat ⁊ illud mulier bibat tpatum cum
vino. ⁊ ſilr faciet cum teſticulo leporis. ⁊ hoc in fine menſtruo⸗
rum et cum viro ſuo coeat et concipiet maſculum. Item accipi
at epar parui porci et teſticulos et deſiccet et etiaȝ redigat i pul
uerem et dat in potu maſculo et mulieri et maſculus ſi prius im
potens fuit ad generandum generabit et mulier que non potuit
concipere concipiet. Cõmentum.
¶ Capitulum aliud quomodo mulieri debet iuuari vt cõcipiet
et maxime vt concipiat maſculum. Nota matrix leporis ⁊ inte⸗
ſtina ſi deſiccantur et pulueriſantur fiunt multum calida. Si⸗
militer epar porci in ſe eſt calidum ⁊ ſic generabunt caloreȝ ſuf⸗
ficientem ad conceptionẽ. Et carnes porcine ſunt valde bone
vtilitatis. Et ſunt prohibite a iudeis quia vnus iudeus muta⸗
tus fuit in ſuem. et ideo nolunt comedere matreȝ ſuam ſiue por
cinas carnes. et eſt alia cauſa naturalis quia debent vti frigidis
cibarijs per que calor eorum extinguatur a calore xpiſti fide⸗
lium. Nota illud debet fieri in fine meſtruorum quia tunc ma⸗
trix eſt ſicca et quodammodo calidior per receſſum menſtruo⸗
rum frigidorum. Item ſunt alia experimenta mulier accipiat
amphoram herbam pulueriſatam bibendo cum vino et conci⸗
piet. Item vrina viri bibita impedit conceptionem. Item
ſi accipiat vuluam leporis et pulueriſet cum melle liqui⸗

do et accipiat coꝛ thaurr et illi pariter accipiunt ebulitionem et ſi emulier accipiet in vna ſeptimana ita ꝙ vno tempoꝛe plus ꝙ̄ alio tempoꝛe accipiat et ꝯcipiet. Item mulier debet vti calidis et bonis cibarijs et debet quodāmodo inebꝛiari ꝛ bn̄fricari. et debet cauere ne crura eleuata ſemen impediant ita ꝙ debet ſe ci to laboꝛi applicari ad retinendum et ſtatim poſtea doꝛmiat ꝛ ſi ne dubio concipiet. Textus.

¶ Et eſt etiam documentum obſeruandum ſcʒ quando aliquis ſenciat mulierem concepiſſe ꝙ non nominet in pꝛeſencia mulie ris aliquod de raris cibarijs ad quod appetitus mulieris poſſet inclinari niſi ei poſſit libituʒ pꝛoſequi quia ſi mulier tale quod poſtularet nullo modo poſſet haberi haberet occaſionē abboꝛ tendi pꝛopter contrariam diſpoſitionem appetitus. Fetus eñ ſic conceptus debilis redditur et extinguitur. ideo conſultū eſt quando mulieres petunt carbones vel aliquod conſimile quod eis miniſtretur. Uidi. enim de quadaʒ muliere que cum impꝛe gnata fuiſſet pecijt poma recencia que cum habere non potuit cecidit ad lectum et infra diem et noctem nihil guſtauit neqꝫ pa nem neqꝫ potum. Et fuerunt circa eam iuuenes mulieres ꝛ an cille que prius non conceperunt quibus illa fuerunt occultata. Et quando impꝛegnata pecijt poma recencia Et ancille aſtan tes dixerunt non inueniuntur loquentes inter ſe ꝙ venenoſum eſſet dare mulieri poma quia viderent in febꝛicitantibus conſi mile et in parte illa decepte ſunt. tunc autem illa impꝛegnata ex carencia pomoꝛum multum fuit debilitata in tantum ꝙ fetus anteꝙ̄ ad debitum tempus perueniret moꝛtuus exiuit. in cuius egreſſu illa mulier laboꝛauit tribus diebus et noctibus et ante egreſſum illa mulier emiſit ſanguinem per nares duobus dieb9 et vna nocte. Ille vero ſanguis fuit menſtruoſus et ſignum coꝛ ruptionis fetus fuit illud. Iuxta illud ẏpocratis menſtruis flu entibus impoſſibile eſt fetum eſſe ſanum. ideo vt ille omnes ꝑ ticule euitantur apud omnes impꝛegnantes bonū eſt ꝙ mulier ī cuſtodia habeatur ꝛ modice moueatur. Et vt eis cibaria mol lea et lenia miniſtrentur. Et omnia iuxta appetituʒ pꝛoſequant. ¶ Cōmentum.

Hic autoꝛ in toto illo textu iam recitato ponit duo documenta et ſatis manifeſte patent in textu Textus

¶ Sed anteq̄ noſtrū ſermonez ad alia cōuertamus. Notandū
eſt vnū nobile ſignū q̄ fit ad cognitionē maſculi in vtero matris
exiſtentis. ⁊ eſt illud. Accipiat aquā mundā ꝺ fonte claro ⁊ pu
ro et procurat ſibi vnā guttam ſanguinis vel lactis de dextro la
tere mulieris et infundet guttam illam aque iſte. ſi tunc gutta
petit fundum ſignū eſt maſculi. Si vero ſupnatauerit ſignum
eſt femelle. Item ſi dextra mamilla fuerit maior ſiniſtra impꝰ
gnata eſt maſculo. Si vero ſiniſtra maior femellā portat Cō
¶ Dicit autor ponit ſm documentū. Et nota q̄ quādo mulier cō
cepit tunc debilitat̄ ⁊ variat̄ gr̄a fetus cōcepti in ipſa et ideo q̇d
quid cupit ſibi detur et ſi nō tunc euenit dolor eo q̄ appetitꝰ nō
ꝑducit quia voluntas delectat̄ in proſequendo qꝺ diligit vnde
nihil appetit niſi fuerit animatū ex 3° de anima et per ꝯmētato.
3° ethicoꝝ patet q2 voluntas eſt appetitꝰ intellectꝰ ⁊ ſpē eſt boni
ſimpliciter vel apparentis vnde oīa bonū appetūt ptꝫ ꝑ diffini
tionē boni q̄ dat areſtotiles in p̄ncipio p̄mi ethicoꝝ dicēs bo
nū eſt qꝺ oīa appetūt. Nota q̄ poſt ꝯceptionē qū menſtruum
fluit hoc eſt ſignū deſtructionis fetꝰ q2 fetus debet nutriri ꝺ me
ſtruo fluente. Sed ſi modicū fluit ꝓpter purgationē nature ne
fetus ſuffocetur hoc eſt ꝓficuū Textus.
¶ Anteq̄ vero finē dictis imponamꝰ vt noſtra doctrina ſubtili
ter et magis complete habeatur cū de materia mēſtruoꝝ aliqua
liter dictū eſt. Tranſeundum eſt ad materiā ſpermatis in viro.
Sperma vero vt ſupra dictū eſt nihil aliud eſt q̄ ſupfluū alimē
ti qꝺ in ſubam rei alende nō cedit. Juxta qꝺ notandū q̄ talis
eſt modꝰ nutricionis q̄ p̄mo cibus maſticatꝰ in ore dirigit̄ ab
ore ad ip̄m ſtomachū et ibi fit digeſtio prima. et ibi ſeparat̄ pu
rum terreſtre ab impuro terreſti. Et illud impurū dirigitur ad
viſcera et vlterius emittitur per ſeceſſum. Sed purū hꝰ vlterius
dirigit̄ ad epar et ibi fit ſecunda digeſtio et tunc iterū ibi ſepa
ratur purum aquaticum ab impuro aquatico. Impurum aqua
ticum dirigitur ad veſicam et vlterius per micturam emittitur
Sed purum dirigitur ad cor et ibi fit tercia digeſtio et ſeparatur
purum ab impuro. Impurum dirigitur ad vaſa ſeminalia et ex
illo fit ſperma in viro et in mulier menſtruū. Sed purū eſt ſan
guis et illud dirigitur a corde per magnas venas que dr̄ capil

lares per quas venas dirigitur ſanguis ad ſingula mēbra ⁊ ſimi-
lis membris fit vltima digeſtio. ⁊ iterū ſeparat purū ab impu-
ro. Impurum emittitur per ſudores ⁊ per vngues et ꝯſimilia.
Hoc aūt purum conuertitur et congelatur in ſubam aliti. Ita
ꝙ tales pori qui ſunt euacuati per calorē naturalem illi ecōuer-
ſo repleantur et ſi plus venerit ꝙ eſt deperditū tunc dr̄ augmē-
tatio. Sed ad hoc requiruntur quatuor. Primo materia ſuffici
ens que eſt panis et ꝯſimilia. Scd̄o porus recipiēs illā quar-
tam digeſtionē. Tertio natura diſtribuens Quarto calor natu
ralis conuertens alimentum in alitum. Cōmentū

¶ Hic autor exequitur d̄ vltimo motiuo hu⁹ libri. Et oſtendit
modum generationis ſpermatis. Nota homo eſt optime dige-
ſtionis ⁊ ſubtilioris q̄r eſt magni caloris ⁊ ꝓpter multos labo-
res digerit et conſumit humidū quia calor agit in humidū ſicut
in ſubiectum. ⁊ calor facit exalare humidū ideo oportet eſſe re-
ſtauramentū caloris ne ꝯſumat humidū radicale. Et ſic mors
ſequeretur quia ꝯſumpto humido radicali ī quo conſiſtit vita
nulle proſunt medicine Sed tn̄ notandū ꝙ vnū indiuiduū per
aliꝗ̄ medicinā pōt viuere per annū vel ampli⁹ ſine nutrimento
ſicut expertum eſt Sed hoc non pōt fieri curſu communi. Nota
maſticatio eſt quedā ꝯteritio cibi facta per dentes et ſic natura
ordinauit in anteriori parte. dentes acutos vt bn̄ diuidant cibū
Sed in fine latos ordinauit propter maſticationem. verſus
Sunt hoīs dentes triginta duo comedentes. Textus.

¶ Sed de iſtis que dicta ſunt ꝯſurgit dubitatio quedā. vtrū ca-
lor agit in ipſum humidū ꝯſumendo ſit operatio caloris in eo
ꝙ calor naturalis. pro quo ſciendū ꝙ ſm areſtotilē quarto me
theoroꝝ ca. de operatione inꝗ̄tū actiuoꝝ. Prima operatio ca-
loris inquātum calor habet diſſoluere et exalare homogenia et
eutrogenia quia ſi accipitur vna maſſa de auro et argento ⁊ po-
natur in ignem calor facit fluere aurum ab argento et econuer-
ſo. ⁊ ſic locutus eſt philoſophus. ij. de generatione. vbi dicit ꝙ
calor determinat⁹ agit tanꝗ̄ organum ſcꝫ ſecuris vel bipennis
quia ſemper diſſoluit ꝯiuncta. Sed calor in eo qd̄ naturalis hēt
in ſe virtutē formatiuā vni⁹ cuiuſqꝫ rei vel nature cui⁹ calor dici
tur eſſe naturalis, et ſic in eo ꝙ virtus celi vel virtus motorum

celeſtiū et vis ſeminis viciſſim ↄueniunt. Textus

¶ Hic autor ponit dubiū et ſatis patet in textu. Nota calor i aīa
li non facit digeſtionē inquātum calor ſed inquātū eſt bñ regu
latum ab anima. et ideo peccauerūt aliqui antiqui dicentes ꝙ
in plantis eſſet nutricio. Et in ſuperiori parte eſſet ab igne et in
inferiori parte eſſet a terra. hoc nō valet quia dicit areſtotiles .ij.
de anima ꝙ ſi ſic eſſet tūc mixtū cito diſſolueretur. Quid eñ cō
tinent elemēta in mixto niſi aīam vñ anima eſt ꝑncipiū oīs acti
onis. Sed calor ſiue ſpiritus ſunt inſtrumenta quia ſunt in vir
tute anime et non in virtute ſuiipſius. Cōmentum

¶ Hijs viſis finem dictis imponamus et grates deo reddamꝰ
qui noſtrū in hoc opere et in alijs illuminat intellectū. ⁊ de ob
miſſis peto veniam et auxiliuꝫ diuine gratie a qua omnis ſapiē
tia orta eſt et vita eterna ad ꝙ̈ nos deus omnipotens et glorio
ſus cuncta gubernans atqꝫ regnens perducat qui cum patre et
ſpiritu ſancto viuit et regnat. Et in quo eſt ſumma ſecuritas trā
quillitas iocunditas ⁊ ſine fine eternitas ſanctoꝝ exiſtat oium
per infinita ſeculorum ſecula. Amen.

¶ Finis huius Tractatuli venerabilis
Alberti magni de ſecretis mulierum